

Partimotion

Motion till riksdagen 2015/16:3043

av Anna Kinberg Batra m.fl. (M)

Sverige kan mer – Politik som bryter det nya utanförskapet

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen godkänner de riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken som föreslås i motionen.
2. Riksdagen fastställer utgiftstaket för staten inklusive ålderspensionssystemet vid sidan av statens budget 2016–2019 enligt förslaget i figur 9 i motionen.
3. Riksdagen beslutar om fördelning av utgifter på utgiftsområden för 2016 enligt förslaget i bilaga A i motionen.
4. Riksdagen godkänner den preliminära fördelningen av utgifter på utgiftsområden för 2017–2019 enligt förslaget i bilaga C som riktlinje för regeringens budgetarbete.
5. Riksdagen godkänner beräkningen av statsbudgetens inkomster för 2016 enligt förslaget i bilaga B i motionen och tillkännager för regeringen som sin mening att regeringen ska återkomma med lagförslag i överensstämmelse med denna beräkning.
6. Riksdagen godkänner den preliminära beräkningen av statsbudgetens inkomster för 2017–2019 enligt förslaget i bilaga D i motionen som riktlinje för regeringens budgetarbete.
7. Riksdagen avslår regeringens förslag om förändringar i husavdraget, vilket beskrivs i kapitel 6.2 i budgetpropositionen.
8. Riksdagen avslår regeringens förslag om avtrappat jobbskatteavdrag, vilket beskrivs i kapitel 6.3 i budgetpropositionen.
9. Riksdagen avslår regeringens förslag om förändringar av den statliga inkomstskatten, vilket beskrivs i kapitel 6.5 i budgetpropositionen.
10. Riksdagen avslår regeringens förslag om slopad skattereduktion för gåvor, vilket beskrivs i kapitel 6.7 i budgetpropositionen.

11. Riksdagen avslår regeringens förslag om särskild löneskatt för äldre, vilket beskrivs i kapitel 6.10 i budgetpropositionen.
12. Riksdagen avslår regeringens förslag om nedsättning av socialavgifterna för unga, vilket beskrivs i kapitel 6.11 i budgetpropositionen.
13. Riksdagen avslår regeringens förslag om slopad avdragsrätt för avgifter och bidrag till Stiftelsen Svenska Filminstitutet, vilket beskrivs i kapitel 6.17 i budgetpropositionen.
14. Riksdagen avslår regeringens förslag om ändrad beskattning av drivmedel, vilket beskrivs i kapitel 6.20 i budgetpropositionen.
15. Riksdagen avslår regeringens förslag om höjning av mervärdesskatt på biobiljetter, vilket beskrivs i kapitel 6.32 i budgetpropositionen.
16. Riksdagen godkänner beräkningen av utgifterna för ålderspensionssystemet vid sidan av statens budget till 285 509 000 tusen kronor 2016.

Innehållsförteckning

Förslag till riksdagsbeslut.....	1
Innehållsförteckning.....	3
1. Inledning: Ett bra Sverige som kan bli ännu bättre.....	6
2. Utsikter för svensk ekonomi.....	8
a. Långsam internationell återhämtning.....	8
b. Goda utsikter i Sverige dämpas av strukturella problem på arbetsmarknaden.....	9
c. Osäkerheter i regeringens prognos.....	12
3. Regeringens riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken.....	14
a. Risker för svensk ekonomi och statsfinanser.....	14
b. Regeringens åtgärder leder till långsiktigt högre arbetslöshet.....	16
c. Politik som slår mot svensk konkurrenskraft.....	20
4. Alliansens riktlinjer för den ekonomiska politiken.....	23
a. Fortsatt ansvar för svensk ekonomi.....	23
b. Utgiftstakets nivåer 2015–2019.....	27
c. Fler i arbete med stärkta drivkrafter och sänkta trösklar in på arbetsmarknaden.....	27
d. Goda och hållbara förutsättningar för fler och växande företag.....	29
e. En trygg och tillgänglig välfärd.....	32
5. Moderaternas inriktning för finanspolitiken.....	34
a. Inriktning för Moderaternas finanspolitik.....	34
b. Tabell över föreslagna reformer.....	40
c. Effekter av Moderaternas politik.....	43
6. En politik för fler i arbete.....	47
a. Utmaningar på svensk arbetsmarknad.....	47
b. Rusta människor för det första jobbet.....	50
c. Det ska löna sig att ta det första jobbet.....	51
d. Anstränga sig för det första jobbet.....	53
e. Bredare vägar till det första jobbet.....	54
f. Trygga socialförsäkringar som uppmuntrar till arbete.....	58
g. Bättre förutsättningar för omställning och ett längre arbetsliv.....	65
h. Ett jämställt arbetsliv.....	66
7. Stärkt integrations- och migrationspolitik i ett öppet Sverige.....	69
a. Ordning och reda med tydlig arbetslinje i migrationspolitiken.....	69
b. Bättre etablering med fokus på jobben.....	72
c. Ett kostnadseffektivt flyktingmottagande.....	77
8. Utbildning och bildning bygger Sverige starkt.....	79

a. Mer kunskap i skolan	79
b. Kvalitet och tillgänglighet i förskolan	83
c. En gymnasieskola för jobben och den högre utbildningen	85
d. Högre utbildning för bildning och konkurrenskraft	85
e. Tillgänglig kultur för alla	87
9. Ett företagsklimat i världsklass	90
a. Svensk konkurrenskraft utmanas	90
b. Regeringens politik leder Sverige fel	90
c. Enklare, snabbare och billigare att starta företag	92
d. Stärkt kompetensförsörjning	93
e. Stärkt forskning och innovation	95
f. Stärk exportnäringen	96
g. Trygg energiförsörjning	98
10. Infrastruktur och bostäder för framtiden	100
a. Infrastruktur som binder ihop Sverige	100
b. Fler bostäder och en effektivare bostadsmarknad	103
11. En trygg välfärd och en bättre sammanhållning	106
a. Stärkt sammanhållning och en trygg välfärd	106
b. En hälso- och sjukvård av hög kvalitet i rätt tid	106
c. En trygg ålderdom och äldreomsorg av hög kvalitet	109
d. En trygg social omsorg som sätter barnens uppväxtvillkor först	111
12. Hela landet ska leva	114
a. Goda villkor för landsbygdens företag	114
b. Service i hela landet	116
c. Vilt och jakt	117
13. Skydda miljö och klimat	119
a. Skydda miljö och klimat genom effektiva och riktade insatser	119
b. Internationellt samarbete	121
c. Giftfri miljö	122
d. Friska hav och vattendrag och stor biologisk mångfald	123
14. Ett tryggare samhälle	124
a. En starkare och effektivare polis	124
b. Bekämpa terrorismen	125
15. Ett starkt försvar i en orolig omvärld	127
a. Försvarsuppgörelsen stärker Sveriges långsiktiga försvarsförmåga	127
b. Svensk färdplan för Natomedlemskap	128
c. Fortsatta behov för personal- och materielförsörjning	129

d. Stärkt försvarsförmåga i ny konfliktmiljö	129
16. Övrig finansiering och budgetförstärkningar	131
Bilaga A.....	133
Bilaga B	134
Bilaga C	136
Bilaga D.....	137
Bilaga E	139

1. Inledning: Ett bra Sverige som kan bli ännu bättre

Sveriges ekonomi är bland de starkaste i Europa. Sverige har haft högst tillväxt bland jämförbara EU-länder sedan 2006 samtidigt som de disponibla inkomsterna har ökat. Det lönar sig bättre att arbeta, och jobben har blivit fler. I dag har Sverige högre arbetskraftsdeltagande och sysselsättningsgrad än nästan något annat land i EU. Sverige präglas också av en tätare sammanhållning och bättre jämställdhet. Fattigdomen har minskat och andelen barn som lever med låg materiell standard har halverats sedan 2006. Lönegapet, även det oförklarade, mellan män och kvinnor har minskat sedan 2006.

Men stora utmaningar ligger fortsatt framför oss. Vår konkurrenskraft utmanas när andra länder, däribland framväxande ekonomier, utvecklas allt snabbare. Trösklarna till arbetsmarknaden är för höga och stänger ute många grupper, däribland ungdomar utan gymnasieutbildning och utrikes födda, som har minst dubbelt så hög arbetslöshet som andra grupper. Valfärden måste hantera en åldrande befolkning och ojämlik vård samt förbättra resultaten i skolan. Och klimatutmaningen kräver att vi lyckas förena en ökad tillväxt med minskade utsläpp.

Alliansen har en gemensam väg framåt för Sverige. Vi vill fortsätta att ta ansvar för den ekonomiska politiken och lägga förslag för att fler jobb ska växa fram. Fler jobb är grunden för en stark ekonomi och för att vi fortsatt ska ha en hög kvalitet i välfärden. Vi kommer prioritera viktiga investeringar för att stärka svensk konkurrenskraft, med mer kunskap i skolan och bättre och utbyggd infrastruktur för att fortsätta att knyta ihop hela vårt land. Och vi kommer värna och utveckla välfärdens kärnverksamheter för att möta de krav på valfrihet, tillgänglighet och kvalitet som alla svenskar kan förvänta sig av vår gemensamma välfärd.

Alliansen sätter människan i centrum. Vår politik syftar till att bygga ett samhälle som tar tillvara varje människas förmåga. Där alla får förutsättningar att växa och skapa, och där vi gemensamt skapar trygghet och sammanhållning. Det är kärnan i Alliansens politik.

Med de alliansgemensamma riktlinjerna för den ekonomiska politiken som grund, bygger vi Moderaternas prioriteringar inför budgetåret 2016. Vår politik utgår från att Sverige ska ta tillvara varje människas förmåga att växa av egen kraft. Detta kräver svar på de nya långsiktiga utmaningar som Sverige står inför. Sveriges största utmaning är ett nytt och djupare utanförskap som främst koncentreras till unga och utrikes födda. Här behöver Sverige nya svar. Vi behöver nya sätt för att se till att människor ska få ett arbete, en lön, arbetskamrater och en chans att forma sina egna liv. Eget arbete ger gemenskap och skapar en viktig upplevelse av att vara behövd, samtidigt som det ger

självständighet genom egen inkomst och lägger grunden för hela samhällsekonomin.

Fler i arbete innebär också resurser till vår gemensamt finansierade välfärd.

Moderaterna kommer arbeta för att minska utanförskapet och stärka drivkrafterna att arbeta genom att stå upp för rimliga skattenivåer, stärka investeringar i utbildning, utveckla vår infrastruktur och värna företagsklimatet. Fler i arbete är helt avgörande för att kunna säkerställa mer kunskap i skolan, högre kvalitet i välfärden och ett starkare Sverige. Vi nöjer oss inte. Sverige kan mer.

2. Utsikter för svensk ekonomi

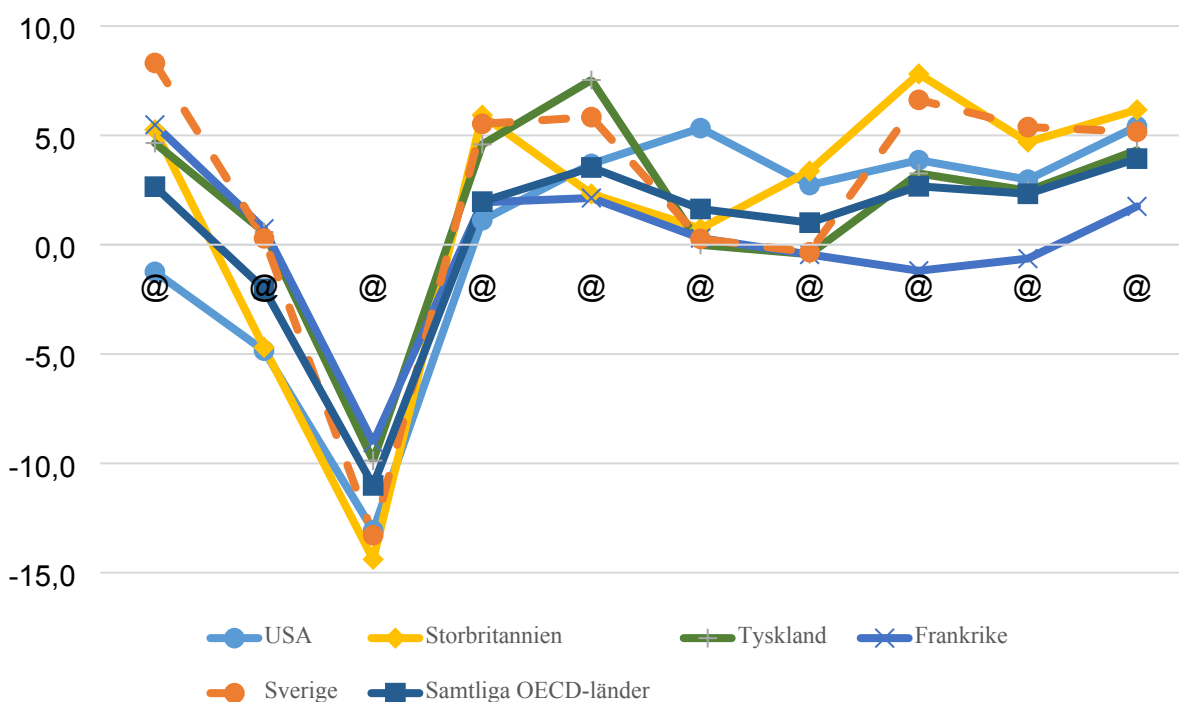
a. Långsam internationell återhämtning

Efter en lång och djup internationell lågkonjunktur ser vi hur den globala ekonomin stärks, men utvecklingen går sakta och präglas av osäkerhet. Tillväxten i de avancerade ekonomierna ökar, medan tillväxtekonomierna går trögare. En bredare, och därmed mera robust, global återhämtning låter vänta på sig. Riskerna för en svagare internationell konjunkturutveckling dominerar.

I de avancerade ekonomierna ökar tillväxten. USA agerar draglok i återhämtningen med en stark utveckling på arbetsmarknaden och växande investeringar. I Storbritannien och Tyskland utvecklas också arbetsmarknaden starkt sedan en tid tillbaka. I euroområdet som helhet sker återhämtningen dock relativt långsamt.

Konjunkturåterhämtningen i de avancerade ekonomierna drivs till stor del av behovet av investeringar efter många år av återhållsamhet, vilket förstärks av en expansiv penningpolitik och låga oljepriser.

Figur 1. Fasta bruttoinvesteringar i avancerade ekonomier. Årlig tillväxttakt i procent.

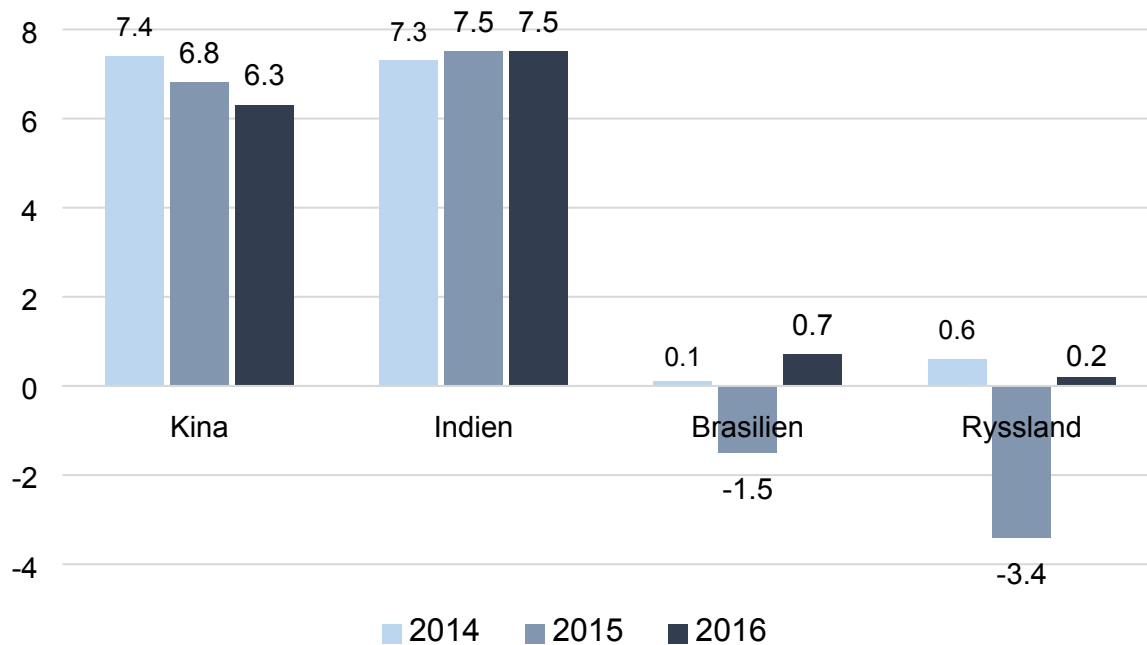
Källa: OECD (2015), Investment forecast (indicator)

BNP-tillväxten i tillväxtekonomierna har bromsat in de senaste åren. Kina befinner sig i en känslig omvandling från en investeringsdriven till en konsumtionsdriven ekonomi, vilket dämpar landets tillväxttakt. Detta ger i sin tur negativa spridningseffekter till andra asiatiska tillväxtekonomier och påverkar råvarupriserna. Särskilt Ryssland och

Brasilien uppvisar sedan en tid tillbaka en mycket svag utveckling, bland annat på grund av prisfallen på råvaror. Indien är ett undantag bland de större tillväxtekonomierna. Landet klarar att upprätthålla en tillväxttakt på drygt sju procent kommande år, i linje med den historiska tillväxttakten.

Figur 2. BNP-tillväxt i tillväxtekonomier, prognos 2015 och 2016. Årlig tillväxttakt i procent.

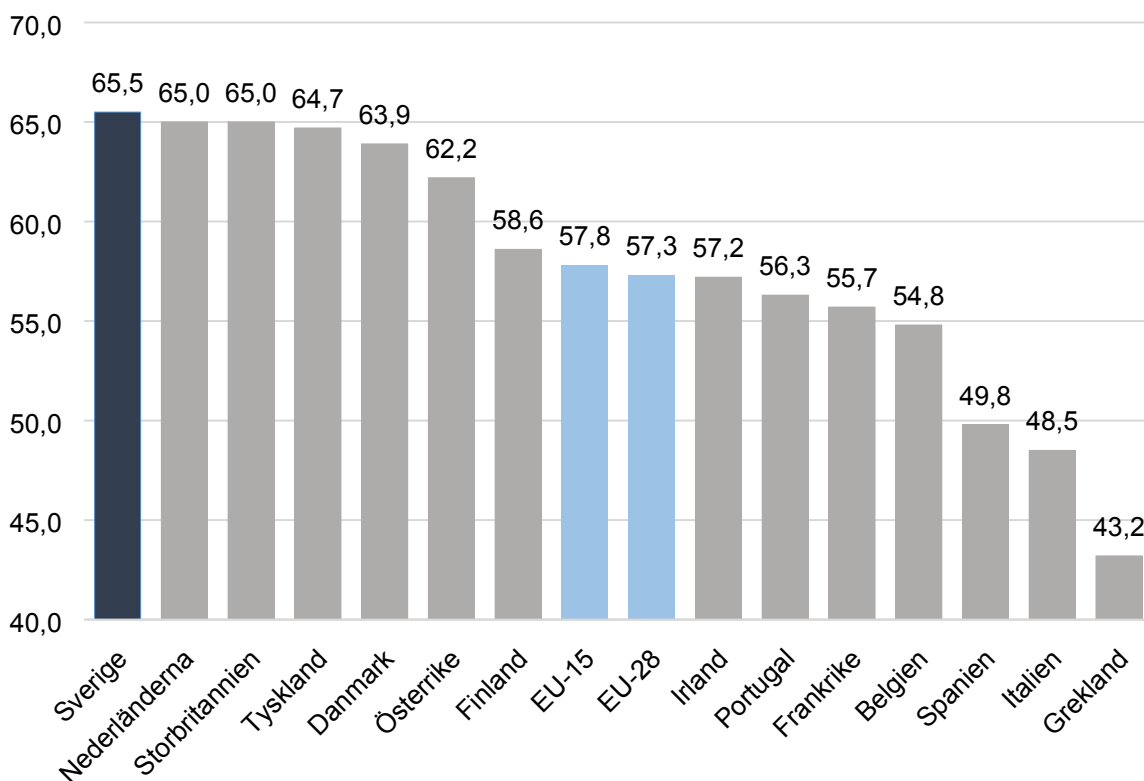

Källa: IMF World Economic Outlook, July 2015 Update

b. Goda utsikter i Sverige dämpas av strukturella problem på arbetsmarknaden

Också utsikterna för svensk ekonomi förbättras. Svensk ekonomi befinner sig i en återhämtningsfas med ett gott utgångsläge jämfört med andra europeiska länder. Trots att Sverige befunnit sig i en utdragen lågkonjunktur har svensk ekonomi och arbetsmarknad utvecklats bättre än många jämförbara länder. Arbetskraftsdeltagandet har upprätthållits under lågkonjunkturen och är nu högre än under högkonjunkturåren 2001 och 2007. Hushållens disponibla inkomst har också ökat betydligt, med upprätthållen inhemsk konsumtion som följd.

Figur 3. Sysselsättningsgraden 15–74 år i Sverige och jämförbara EU-länder. Procent.

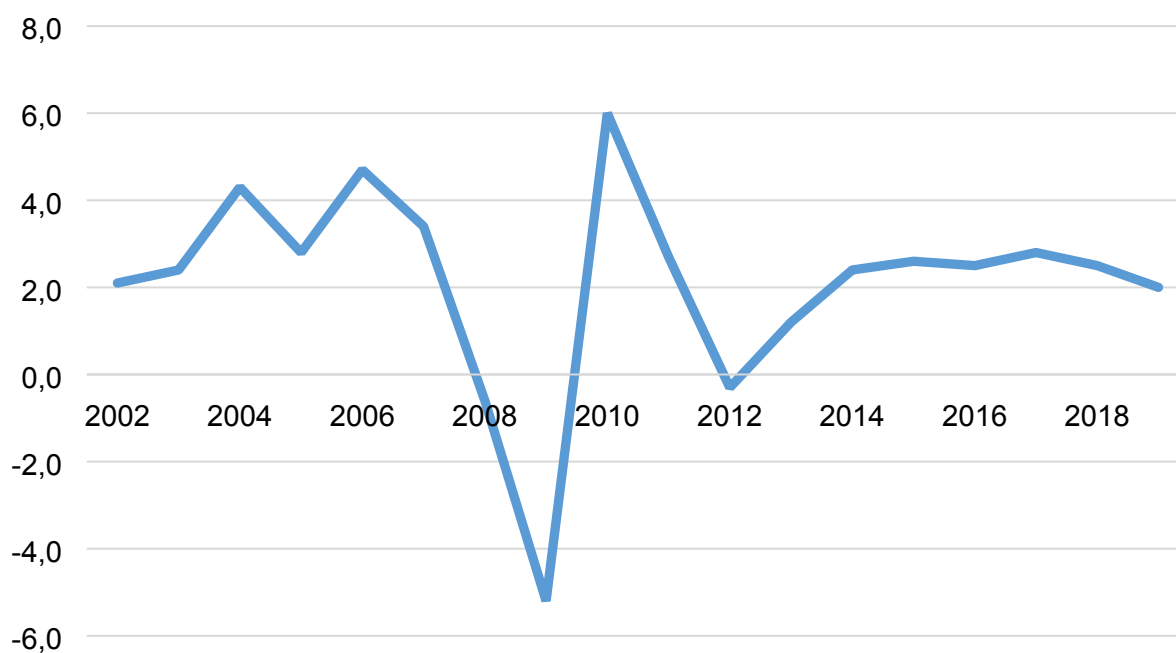

Källa: Eurostat. Siffrorna avser 1:a kvartalet 2015

Den relativt goda utvecklingen under lågkonjunkturen är ett resultat av en väl avvägd stabiliseringspolitik och en delvis expansiv penningpolitik. Medan finanspolitiken nu går in i en svagt åtstramande fas till följd av att tillväxten ökar, har en fortsatt låg inflation och låga inflationsförväntningar lett till att svensk penningpolitik varit kraftigt expansiv under det senaste året. En expansiv penningpolitik med låga eller negativa räntenivåer förväntas ligga fast under de kommande åren, vilket bland annat gör att kronan förblir relativt svag och att efterfrågan stärks.

En under många år väl avvägd ekonomisk politik, kombinerad med en penningpolitik som nu är påtagligt expansiv och tecken på global återhämtning, stärker utsikterna för svensk ekonomi. Mot slutet av 2014 steg aktiviteten i svensk ekonomi, och BNP-tillväxten på helårsbasis nådde 2,3 procent. Konjunkturindikatorerna visar på en positiv syn på svensk ekonomi inom både byggindustrin, tillverkningsindustrin, de privata tjänstenäringarna och detaljhandeln. BNP väntas nu öka snabbare och resursutnyttjandet stiger. Utvecklingen drivs av ökad export som stimuleras av den försvagade kronan. Samtidigt driver hushållens efterfrågan fortsatt på återhämtningen. Hushållens ökade disponibla inkomst, låga räntor och en relativt hög befolkningstillväxt leder till ökad efterfrågan hos hushållen och offentlig sektor.

Figur 4. BNP-tillväxt i Sverige, historiskt utfall och prognos. Årlig tillväxttakt i procent.

Källa: SCB (historiskt utfall t o m 2013), Budgetpropositionen 2016 (2014 och prognos)

Trots relativt goda utsikter för svensk tillväxt sjunker arbetslösheten tillbaka mycket långsamt. Konjunkturinstitutet har skrivit upp sin bedömning av jämviktsarbetslösheten, som nu antas uppgå till 6,9 procent, och menar att denna nivå på arbetslöshet uppnås redan 2017. Att arbetslösheten trots ökande efterfrågan inte sjunker mer beror på de strukturella problemen som finns på svensk arbetsmarknad. En stor, och ökande, andel av de arbetslösa utgörs av långtidsarbetslösa, utrikes födda, och personer med högst förgymnasial utbildning. Dessa grupper har svårt att ta sig in på svensk arbetsmarknad på grund av höga trösklar, orsakade av låg flexibilitet på arbetsmarknaden och allt högre kompetenskrav. Vi ser att matchningen mellan lediga jobb och arbetslösa försämrats över tid, vilket ligger i linje med hur sammansättningen av gruppen arbetslösa utvecklats, där allt fler står allt längre från arbetsmarknaden.

Oroväckande nog förväntas regeringens åtgärder förstärka problemen på svensk arbetsmarknad: kombinationen av höjd skatt på arbete och ändrad inriktning på arbetsmarknadspolitiken och bidragssystemen bedöms enligt Konjunkturinstitutet försvaga återhämtningen på arbetsmarknaden. Konjunkturinstitutet bedömer att förändringar inom a-kassan, omläggningar inom arbetsmarknadspolitiken samt högre anställningskostnader för unga och äldre gör att färre står till arbetsmarknadens förfogande och minskar sysselsättningen. En utveckling i denna riktning, med försämringar av förutsättningarna för jobb och ekonomisk tillväxt, är fel väg för Sverige.

c. Osäkerheter i regeringens prognos

Det föreligger fortsatt nedåtrisker i ekonomin, både internationellt och i Sverige. Flera tillväxtmarknader, främst Kina, Brasilien och Ryssland, har sett en snabbt inbromsande tillväxt. En allvarlig risk är att överkapaciteten i den kinesiska företagssektorn och på fastighetsmarknaden leder till en hastig korrigerande av de högt uppdrivna investeringarna i landet. En sådan utveckling skulle kunna bromsa den globala konjunkturåterhämtningen, särskilt om det leder till turbulens på de internationella finansmarknaderna. En annan global risk är att den mycket expansiva penningpolitiken med låga räntenivåer som bedrivs av centralbanker runtom i världen kan leda till en ökad efterfrågan på, och övervärdering av, riskfyllda tillgångar, som i sin tur gör det finansiella systemet känsligt för störningar.

Det geopolitiska läget är också fortsatt oroligt. Flera väpnade konflikter skapar stort humanitärt lidande och driver människor på flykt. Kriget i Syrien och den svåra situationen i Eritrea gör att ett stort antal människor söker skydd i olika delar av Europa. Krisen i Ukraina och de sanktioner som införts av såväl EU som Ryssland kan leda till att framtidstron bland europeiska företag påverkas negativt. Konjunkturåterhämtningen i euroområdet är fortsatt osäker. Läget har förbättrats men riskerna kvarstår. Särskilt om stödet för krispolitiken vacklar kan krishanteringen och reformpolitiken försvåras. Nya frågetecken har uppstått kring Greklands förmåga att sanera sina statsfinanser och stanna i euroområdet, även om sommarens omedelbara kris har avväjts.

Ett antal risker är förknippade med utvecklingen av inhemska svenska förhållanden. Hushållens konsumtion bedöms stå för en större del av BNP-tillväxten, jämfört med i tidigare konjunkturuppgångar. Regeringens skattehöjningar på jobb och arbetsinkomster samt osäkerheten kring en rad viktiga politiska beslut gör att hushållens optimism riskerar att dämpas. Det kan leda till lägre konsumtion än vad regeringen prognostiserar. Vi ser risker för en sådan utveckling i Konjunkturinstitutets konjunkturbarometer. Hushållens förväntningar på tolv månaders sikt för den egna ekonomin, och för den svenska ekonomin som helhet, är betydligt mer pessimistiska sedan den nya regeringen tillträdde, trots att hushållen har en relativt positiv bild på sin nuvarande situation.

Även företagens investeringsvilja kan dämpas av den ökade osäkerhet som regeringen har skapat kring viktiga politiska beslut, exempelvis energiförsörjning och infrastruktur. Att det blir dyrare att anställa unga och äldre slår mot sysselsättningen för dessa grupper, med färre jobb och minskad konsumtion som följd. Sammantaget riskerar dessa faktorer att påverka tillväxt, sysselsättning och offentliga finanser negativt i större utsträckning än vad regeringen väntar sig.

På medellång sikt utgör bostadsprisernas utveckling och hushållens jämförelsevis höga skuldsättning en risk. Bostadspriserna och hushållens skuldsättning har ökat kraftigt sedan mitten av 1990-talet och är nu på mycket höga nivåer både i ett historiskt och internationellt perspektiv. Vid ett kraftigt prisfall kan hushållen tvingas amortera på sina lån i snabbare takt, med negativa konsekvenser för konsumtion, tillväxt och sysselsättning som följd.

3. Regeringens riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken

Regeringen har med sin ekonomiska politik slagit in på en väg som är oroande för Sverige, och som riskerar att bromsa den ekonomiska återhämtning vi nu ser. Förslag som hotar jobbtillväxt och konkurrenskraft, och som påverkar enskilda hushålls ekonomi negativt, är dominerande i regeringens politik.

a. Risker för svensk ekonomi och statsfinanser

En stark offentlig ekonomi och en stabil makroekonomisk miljö är viktiga förutsättningar för att skapa tillväxt och välbefinnande, då det gör att människor och företag vågar konsumera och investera samt att banker och andra länder vågar låna ut pengar till Sverige till goda villkor.

Regeringens ensidiga försök att avskaffa överskotts målet för de offentliga finanserna riskerar att minska trovärdigheten i den svenska ekonomiska politiken, då det inte längre är säkert att långsiktigheten och samförståndet kring hanteringen av de offentliga finanserna gäller. Sverige har under många år haft en bred politisk samsyn kring de finanspolitiska spelregler som ska gälla för den ekonomiska politiken. Denna samsyn grundar sig i erfarenheterna från den finanskris som slog till på 1990-talet, då Sveriges ekonomi saknade motståndskraft. Eftersom ekonomiska säkerhetsmarginaler saknades när krisen slog till tvingades både den borgerliga och därefter den socialdemokratiska regeringen att svara med åtstramningar, krispaket och budgetsaneringar. Det finanspolitiska ramverket med överskotts mål, utgiftstak, kommunalt balanskrav och en sammanhållen budgetprocess infördes efter krisen för att säkerställa att finanspolitiken framöver skulle vara långsiktigt hållbar. I och med 2008 års finanskris kom det finanspolitiska ramverkets effektivitet att prövas. Det visar sig ha tjänat Sverige väl. Starka statsfinanser, säkrade trygghetssystem och resurser till välfärden bidrog till att investeringsklimatet stärktes och inhemsk konsumtion kunde stöttas under nedgången. Hållbara offentliga finanser visade sig vara en av Sveriges viktigaste konkurrensfördelar.

Den breda uppslutningen bakom ramverket har varit en styrka för Sverige. Bland annat sökte alliansregeringen samförstånd och kunde 2011 tillsammans med Socialdemokraterna och Miljöpartiet enas om tydliga principer för det finanspolitiska ramverket. Enigheten bekräftades 2014 då samma partier enades om att stärka uppföljningen av överskotts målet.

Den välskötta svenska ekonomin och den relativt låga statsskulden, i kombination med den långa tidsperiod som nuvarande ramverk gällt, skapar förutsättningar för att

utvärdera nuvarande ramverk inklusive överskottsmålet utifrån gällande förutsättningar. I en sådan analys är historiska och framtida risker centrala: finanskrisen lärde oss att skuldnivåerna kan ändras snabbt om säkerhetsmarginalerna inte är tillräckliga. Under krisåren ökade skuldnivåerna för jämförbara EU-länder i genomsnitt med cirka 30 procent av BNP. De höga skuldnivåerna medför att dessa länder nu i det närmaste har uttömt sina möjligheter att stimulera ekonomin när nästa kris slår till. Den lågräntemiljö vi nu upplever leder dessutom till att räntepolitiken inte heller har utrymme att verka stimulerande om en ny kris slår till. I ett sådant scenario, när möjligheterna att stimulera ekonomin är små, är följderna oftast svårast för de mest utsatta, som drabbas mest av budgetnedskärningar i välfärdssystemen. Det ger starkt stöd till idén om att bygga upp motståndskraft i bättre tider för att kunna stå emot ekonomisk oro i sämre tider.

Att överväga att lägga om nuvarande ramverk kräver följaktligen både djup analys och bred enighet. I och med regeringsskiftet är det dock inte längre säkert att denna princip om samförstånd gäller. Att regeringen övervägt att ensidigt överge det nuvarande överskottsmålet för det finansiella sparandet är olyckligt då det minskar förtroendet för stabiliteten och långsiktigheten i den ekonomiska politiken. Riksdagen har därför fattat beslut om att en brett parlamentariskt förankrad utredning ska föregå eventuella framtida beslut om revidering av det finanspolitiska ramverket. Utredningen, som lämnar sitt slutbetänkande 2017, ska genomföra en noggrann genomlysning av vilka effekter ramverket och själva överskottsmålet har haft på den svenska ekonomins utveckling och Sveriges förmåga att nå EU:s gemensamma mål om stabila offentliga finanser. Särskild tonvikt ska läggas vid möjligheterna att säkerställa finanspolitisk stabilitet och klara av kommande kriser.

Regeringens hantering av överskottsmålet är inte det enda området som skapat osäkerhet kring trovärdigheten i den ekonomiska politiken. Också hanteringen av de offentliga utgifterna är oroväckande. De offentliga finanserna har under de senaste åren präglats av ökade utgifter i flera av de större transfereringssystemen, som sjukförsäkringssystemet och på migrationsområdet. Mellan 2014 och 2019 rör det sig om ökade kostnader på cirka 53 miljarder kronor enligt utgiftsprognosen i regeringens vårproposition. När oplanerade utgifter ökar i en sådan utsträckning krävs av varje ansvarsfull regering att ta fram riktade åtgärder för att hejda utgiftsutvecklingen. I regeringens politik lyser sådana förslag med sin frånvaro. Regeringen har istället förstärkt utgiftstrycket i de offentliga finanserna genom att nedmontera de centrala strukturreformer som genomfördes inom sjukförsäkringen under 2006 och 2007 med syfte att hjälpa människor tillbaka i arbete.

Att lägga om sjukförsäkringsreglerna utan att komma till rätta med den stigande ohälsan riskerar att pressa in människor i utanförskap. Samtidigt kommer det betydande

kostnadstryck som vi redan ser att förstärkas ytterligare. Utan åtgärder för att hantera den stigande sjukfrånvaron riskerar den positiva utveckling som vi sett vad gäller minskat utanförskap att brytas. Om detta sker riskerar de ökade kostnader som följer i utanförskapets spår att tränga undan resurser som hade behövts för att stärka välfärden eller bygga upp säkerhetsmarginaler och motståndskraft inför nästa kris.

Också vad gäller statsbudgetens inkomster finns betydande frågetecken vad gäller hållbarheten i regeringens budget. De skatteförslag som regeringen gått fram med i budgetpropositionen för 2016 riskerar att leda till lägre inkomstförstärkningar än vad som förväntas. Konjunkturinstitutet skriver bland annat att Finansdepartementet ”överskattar förstärkningen av de offentliga finanserna på grund av avtrappat jobbskatteavdrag och begränsad uppräkningsgräns för statlig inkomstskatt. Detta eftersom regelförändringarna kan ge upphov till lägre beskattningsbara arbetsinkomster än vid oförändrade regler.” Flood (2015) skriver att en nedtrappning av jobbskatteavdraget inte ger några effekter på skatteintäkterna när hänsyn tas till förväntade beteendeeffekter i form av ett minskat arbetsutbud. Sammantaget är risken övervägande att effekterna av de skattehöjningar regeringen avser genomföra överskattas och att intäkterna blir lägre än väntat. Detta medför att de utgiftsökningar som avses finansieras via skatteförslagen underfinansieras över tid. Detta riskerar att ytterligare försvaga statens finanser.

b. Regeringens åtgärder leder till långsiktigt högre arbetslöshet

Försiktigt positiva signaler i den globala konjunkturen samt en god inhemsk efterfrågan leder till en fortsatt relativt god ökning av sysselsättningen. Sveriges sysselsättningsgrad är efter åtta år med alliansregeringen högst i EU, och bedömare som Konjunkturinstitutet och Arbetsförmedlingen förväntar sig en fortsatt sysselsättningsökning framöver.

Samtidigt finns betydande strukturella problem på den svenska arbetsmarknaden som gör att grupper som står långt från arbetsmarknaden, bland annat långtidsarbetslösa, utrikes födda, personer utan gymnasieutbildning och personer med en funktionsnedsättning, fortsatt har stora svårigheter att få ett jobb.

Jämviktsarbetslösheten är därför fortsatt hög och matchningen fungerar dåligt. Därtill finns ett fortsatt behov av att förlänga arbetslivet för fler. Viktiga strukturella reformer krävs för att få till stånd en positiv utveckling.

Regeringens politik för att få ned arbetslösheten utgår från tre områden: bostads- och infrastruktursatsningar, näringspolitiska satsningar samt utökade utbildningsplatser och arbetsmarknadspolitiska åtgärder som exempelvis subventionerade traineetjänster och

extratjänster i offentlig sektor. Samtidigt höjer regeringen ett stort antal skatter och bidrag och avskaffar den bortre tidsgränsen i sjukförsäkringen.

I skenet av de utmaningar som finns på svensk arbetsmarknad och det behov av åtgärder som därmed föreligger, är regeringens politiska prioriteringar oroande. Förslagen i regeringens budgetproposition riskerar i flera avseenden att förstärka problemen. I ett läge då fler reformer behövs för att stärka sysselsättningen och minska utanförskapet går regeringen åt motsatt håll och försvårar och fördyrar jobbskapande. Regeringens förslag innebär höjda skatter på uppemot 35 miljarder kronor 2016, och på sikt mer än 40 miljarder kronor 2019. Cirka 80 till 90 procent av dessa slår direkt mot jobb och tillväxt. De satsningar regeringen gör på näringspolitik är försumbara jämfört med de höjda skatterna. De uppgår endast till två procent av de skattehöjningar som drabbar jobb och tillväxt.

Regeringen vill höja inkomstskatten för över en miljon löntagare. Sverige har, trots de skattereformer som Alliansen gjort, fortfarande bland västvärldens högsta marginalskatter. Trots det föreslår regeringen att marginalskatterna ska höjas ytterligare, genom att jobbskatteavdraget trappas av och skiktgränsen för statlig inkomstskatt räknas upp långsammare än tidigare. Höjda skatter påverkar motivationen att arbeta och höjer trösklarna in på arbetsmarknaden. Detta är särskilt allvarligt då de kombineras med kraftigt utbyggda transfererings- och bidragssystem som minskar incitamentet att gå från bidragsförsörjning till förvärvsarbete. Enligt Konjunkturinstitutet leder regeringens reformer till att arbetskraftsdeltagandet minskar med minst 15 000 personer.

Regeringen försvårar också för företagande och jobbskapande genom att öka kostnaderna för att anställa och samtidigt försämra de ekonomiska förutsättningarna för ROT- och RUT-tjänster. Särskilt RUT-sektorn är viktig för grupper som har en relativt svagare anknytning till arbetsmarknaden. I vårändringsbudgeten lämnades förslag om att fördubbla arbetsgivaravgiften för unga. Höjda arbetsgivaravgifter för unga minskar företagares vilja att anställa dem som har mindre erfarenhet, och slår framför allt mot ingångsjobb för ungdomar i tjänstesektorn. I budgetpropositionen föreslås också en löneskatt för dem över 65 som jobbar. Skattehöjningen är högre än vad som tidigare aviserats. Löneskatten minskar både företagets incitament att anställa äldre och äldres drivkrafter att arbeta, eftersom löneskatten delvis övervältras på lönerna. Höjningen riskerar att tidigarelägga många människors utträde från arbetsmarknaden, trots det stora samhällsekonomiska behov som finns för att förlänga yrkeslivet. Dessa åtgärder stramar åt inhemsk efterfrågan samtidigt som de försämrar förutsättningarna för de arbetsgivare som anställer och vill anställa de grupper som behöver mest hjälp in på arbetsmarknaden.

Vad gäller de förslag som utgör grunden i regeringens jobbpolitik, arbetsmarknadspolitiska åtgärder och utbildningssatsningar, finns flera invändningar. Särskilt allvarligt är att dessa åtgärder riskerar att få en begränsad effekt på de grupper som bör prioriteras mest. Det gäller de mest utsatta grupperna som står längst ifrån arbetsmarknaden, och som för närvarande ökar som andel av arbetslösheten.

Den öppna arbetslösheten i Sverige ligger på 7,9 procent. I försöken att beräkna den arbetslöshet som är förenlig med prisstabilitet, jämviktsarbetslösheten, hamnar Konjunkturinstitutet strax under sju procent. Det grundläggande arbetsmarknadsproblemet är alltså inte att arbetslösheten temporärt är hög på grund av en svag inhemsk efterfrågan, det som kallas konjunkturell arbetslöshet, utan att jämviktsarbetslösheten är för hög och att stora grupper har mycket svag anknytning till arbetsmarknaden.

Erfarenheter från Sverige och andra länder påvisar komplikationen av att snabbt bygga ut arbetsmarknadspolitiska program när den konjunkturella arbetslösheten är liten. Åtgärderna riskerar att ha betydande undanträngningseffekter. En orsak är att deltagande i åtgärder minskar sökbenägenheten bland de arbetslösa.

Extratjänsterna och en stor del av traineejobben, som är centrala delar av regeringens arbetsmarknadspolitiska program, är inriktade mot den offentliga sektorn. Erfarenheter från tidigare program visar att tillfälliga platser inom den offentliga sektorn har särskilt stora undanträngningseffekter eftersom det finns en möjlighet att temporärt ersätta vikarier med personal från dessa program. Om platserna är villkorade, och endast ska omfatta arbetsuppgifter som i dag inte utförs, minskar risken för undanträngning. Men då är risken stor att det kommer att handla om förhållandevis okvalificerade uppgifter som endast i liten utsträckning ger ökade yrkeskunskaper. Platserna kommer därmed att ha liten effekt på deltagarnas anställningsbarhet, och sannolikheten för att deltagarna får ett reguljärt arbete efter att programtiden avslutats är därför låg.

De reguljära utbildningsinsatser som regeringen föreslår, och som till stor del bygger vidare på satsningar som alliansregeringen gjorde, kan förstärka matchningen på arbetsmarknaden genom att ge arbetssökande den kompetens som efterfrågas. Men även här riskerar åtgärderna att vara verkningslösa för de grupper som har den allra svagaste anknytningen till arbetsmarknaden, och som växer som andel av arbetslösheten. Åtgärder för att skapa vägar in på arbetsmarknaden för denna grupp, ofta personer utan gymnasieutbildning och utomeuropeiskt födda, är centrala för att bekämpa arbetslösheten i Sverige, och bör därför särskilt prioriteras. Exempelvis hade 50 procent av de nyanlända som deltar i Arbetsförmedlingens etableringsuppdrag 2014 endast en grundskoleutbildning eller mindre. För äldre deltagare i denna grupp kan stora kompetenshöjningar vara svåra att uppnå, och andra åtgärder måste till.

Utbildningssatsningar är en nödvändig del i de åtgärder som krävs för att minska arbetslösheten, men kommer inte räcka för att bryta utanförskapet i de växande grupper som står allra längst från arbetsmarknaden. För att utbildningssatsningarna ska kunna ge en signifikant och positiv påverkan på arbetsmarknadens funktionssätt krävs också reformer som gör arbetsmarknaden mer flexibel.

Regeringen har, till skillnad från Alliansen, än så länge inte redovisat några sysselsättningseffekter av sin politik. Att inte redovisa presenterade åtgärders effekter på sysselsättning och arbetsutbud minskar transparensen och försvårar för medborgarna att granska regeringens politik och har kritiserats av Finanspolitiska rådet, den myndighet som har i uppgift att granska regeringens politik. I avsaknad av bedömningar från Finansdepartementet har regeringens egna expertmyndigheter dock granskat de förslag som lagts.

Sysselsättningseffekterna av regeringens politik är, i skenet av de utmaningar som finns på svensk arbetsmarknad, mycket nedslående. Skatte- och bidragshöjningar försämrar arbetsmarknadens funktionssätt och de utbildningssatsningar som görs har begränsad effekt. Konjunkturinstitutet bedömer att regeringens politik minskar den varaktiga sysselsättningen med 15 000–20 000 personer. Samtidigt leder åtgärderna till att arbetsutbudet minskar med 15 000 personer. Finanspolitiska rådet skriver i sin årliga granskning av regeringens politik: ”sammantaget menar rådet att de åtgärder som regeringen har presenterat [för att minska arbetslösheten] hittills sannolikt inte kommer att ha mer än ganska små effekter på arbetslösheten” och pekar dessutom på att regeringens förändringar av arbetslöshetsförsäkringen och höjda socialavgifter för unga bedöms verka i motsatt riktning, och höja arbetslösheten med 33 000–37 000 jobb.

En lång rad remissinstanser har också pekat på negativa effekter av regeringens enskilda förslag. Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering, TCO, Svenskt Näringsliv och Pensionsmyndigheten är ytterligare exempel på myndigheter och organisationer som är kritiska till vilka effekter regeringens skattehöjningar får för jobben. Flera instanser är också kritiska till förändringarna av skattereduktionen för RUT- och ROT-tjänster. Arbetsförmedlingen anser att regeringen underskattar de negativa sysselsättningseffekter som förändringen av ROT-avdraget leder till, och att förändringarna i RUT-avdraget bör vägas mot att personer som står långt från arbetsmarknaden riskerar att hamna i långtidsarbetslöshet. Ekobrottsmyndigheten avstyrker båda förslagen då myndigheten bedömer att det finns risk för att svartarbetet kommer att öka väsentligt och därigenom den ekonomiska brottsligheten.

Figur 5. Långsiktiga effekter av den ekonomiska politiken aviserad i vårpropositionen 2015. Storleken på effekten i procent av potentiell sysselsättning och arbetskraft.

	Potentiell arbetskraft	Potentiell sysselsättning
Slopad nedsättning av socialavgifter unga	- 0,1 %	- 0,2 %
Höjd ersättning i arbetslöshetsförsäkringen	*	- 0,2 %
Åtgärder inom arbetsmarknadspolitiken	*	0,2 %
Förändringar inom sjukförsäkringen	- 0,3 %	- 0,1 %
Särskild löneskatt för äldre	- 0,0 %	- 0,0 %
Summa	- 0,4 %	- 0,3 %

Källa: Konjunkturinstitutet, Konjunkturläget juni 2015

De jobb som slås ut kommer sannolikt istället att ersättas av platser i arbetsmarknadspolitiska åtgärder och tillfälliga utbildningsinsatser. Breddade ersättningssystem väntas samtidigt minska arbetskraftsutbudet när drivkrafterna till arbete minskar. Detta innebär en nedmontering av arbetslinjen som riskerar att låsa ute många ur arbetskraften samtidigt som trösklarna in till arbetsmarknaden höjs.

Utöver sysselsättningseffekter slår skattehöjningarna samt begränsningarna i RUT- och ROT-avdragen också direkt på hushållens ekonomi. De föreslagna inkomstskattehöjningarna slår mot över en miljon löntagare. För de som är beroende av att ta bilen, leder höjd bensinskatt till dyrare resor. ROT-avdraget används av över en miljon svenskar varje år, som med nya regler får ökade kostnader på i genomsnitt 6 000 kronor, enligt riksdagens utredningstjänst.

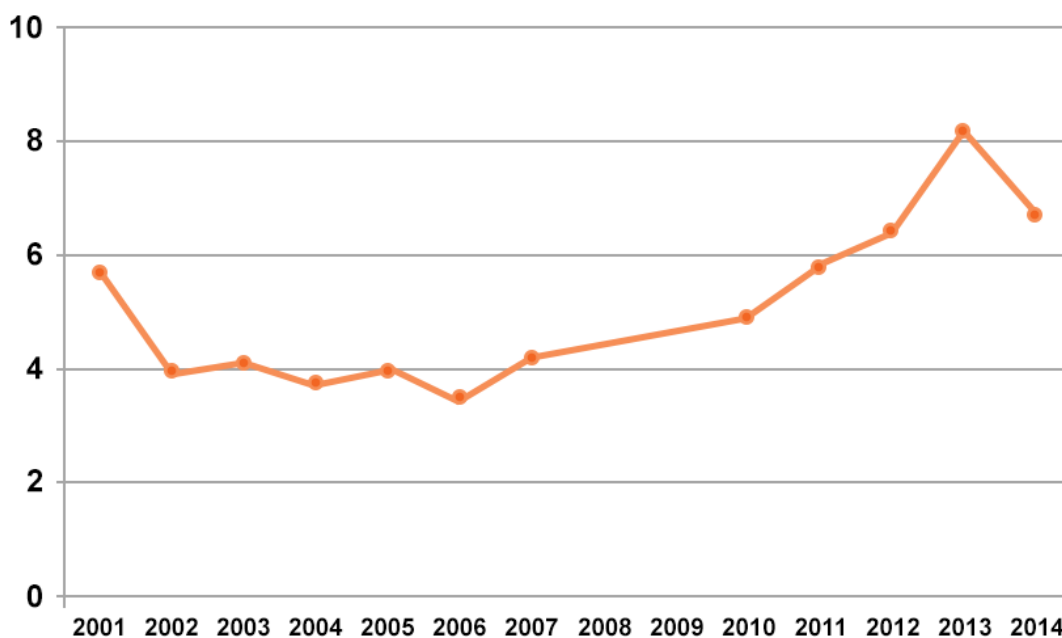
c. Politik som slår mot svensk konkurrenskraft

Svensk konkurrenskraft har under en lång tid varit i internationell toppklass. Sveriges relativa försprång minskar dock stadigt, i takt med att andra länder, däribland framväxande ekonomier, utvecklas allt snabbare. När omställningstrycket hårdnar på svensk ekonomi behöver det mötas med fortsatta reformer. Bland annat behöver vår infrastruktur moderniseras, bostadsbyggandet behöver öka samt effektiviseras och svensk energimarknad måste kunna svara upp mot industrins behov.

Regeringens politik för ökad konkurrenskraft är enligt Alliansens bedömning otillräcklig, och motverkas särskilt av regeringens politik på skatteområdet. I budgetpropositionen är skattehöjningarna på jobb och företagande 40 gånger högre än satsningarna på näringspolitik. Det finns starka indikationer på att regeringens politik genom att försämra förutsättningarna för företagande också minskat drivkrafterna för entreprenörskap. Enligt Global Entrepreneurship Monitor 2015 har det svenska entreprenörskapet fallit dramatiskt med nästan två procentenheter, från 8,2 till 6,7

procent 2014. Därmed bryts den uppgående trend som pågått sedan alliansregeringen tillträdde 2006 där Sverige mer än fördubblade sin entreprenöriella aktivitet till och med 2013. Särskilt anmärkningsvärt är minskningen av kvinnors entreprenörskap som fallit brant från 6,2 procent till 3,8 procent. Rapportförfattarna pekar särskilt på att diskussionen om regeringens neddragningar av skattereduktionen för RUT- och ROT-tjänster kan ha påverkat benägenheten att starta företag inom dessa branscher. Nedgången har nämligen främst drabbat konsument- och hushållsnära tjänster, vars andel minskade med ca tio procentenheter jämfört med tidigare år.

Figur 6. Total entreprenöriell aktivitet i tidigt stadium. Andel av befolkningen i åldrarna 18–64 år som antingen är entreprenör i vardande eller äger och leder ett nytt företag. Procent.

Källa: Den svenska GEM-rapporten 2015, Entreprenörskapsforum

Regeringen har försenat centrala infrastrukturprojekt samt öppnat upp för nedläggningar av regionala och stadsnära flygplatser, åtgärder som riskerar att få långtgående negativa konsekvenser för tillväxten i hela Sverige. Också åtgärder som det tidigare rått relativ enighet om mellan Socialdemokraterna och Alliansen, som till exempel behovet av satsningar på vägnätet för tung trafik, har gått i stå. För att underlätta för transporter och företagsamhet, knyta samman alla delar av Sverige ännu tätare samt fullt ut tillvarata tillväxtpotentialen i våra storstäder behövs fortsatta infrastrukturinvesteringar och utbyggnad av kollektivtrafiken. Att under den nuvarande försiktiga konjunkturåterhämtningen skjuta upp centrala infrastruktursatsningar och skapa

osäkerhet kring de projekt som redan finns riskerar att hämma tillväxten på kort och lång sikt.

Regeringens otydlighet kring energipolitiken har under året skapat osäkerhet kring den svenska exportindustrins energiförsörjning. Denna osäkerhet dämpas inte av de skatteförändringar för både energiproduktion och drivmedelsanvändning som regeringen nu föreslår. De ändrade förutsättningarna för svensk energiproduktion rubbar också förutsättningarna för den energikommission som aviserats, och förtroendet för regeringen som en part i densamma.

Med Sveriges nuvarande befolkningsökning finns ett stort behov av nya bostäder. Alliansen har under sin regeringstid genomfört flera förändringar för att underlätta planering och byggande, och vi ser redan nu hur byggtakten ökar kraftigt. Ytterligare åtgärder krävs dock för att förenkla byggandet och effektivisera bostadsmarknaden, som fortsatt karakteriseras av regelbörda och begränsad konkurrens inom byggindustrin. Regeringen har nu lagt om den framgångsrika bostadspolitik som förts och som behöver fullföljas, till förmån för en återgång till 1990-talets subventionspolitik inom bostadsområdet. Bostadssubventioner är ett ineffektivt och kostsamt verktyg för att öka byggandet, som riskerar att öka pristrycket i bostadssektorn. Trots att Boverket pekar på att 430 000 bostäder måste byggas till 2020 sänker regeringen målet till att bara minst 250 000 nya bostäder ska byggas under samma tidsperiod.

I syfte att bland annat stärka Sveriges konkurrenskraft inledde Alliansen 2006 en stor omläggning av den svenska utbildningspolitiken. Vår politik syftade till att uppvärdera skolans kunskapsuppdrag. OECD understryker nu att reformerna av den svenska skolan bör fortsätta. Regeringen väljer istället att lägga stora summor på reformer som inte syftar till att stärka kunskapsuppdraget, samtidigt som man exempelvis slopar den utbyggnad av karriärtjänster som Riksdagen tidigare beslutat om. Med mindre kunskap i skolan hotas Sveriges långsiktiga kompetensförsörjning.

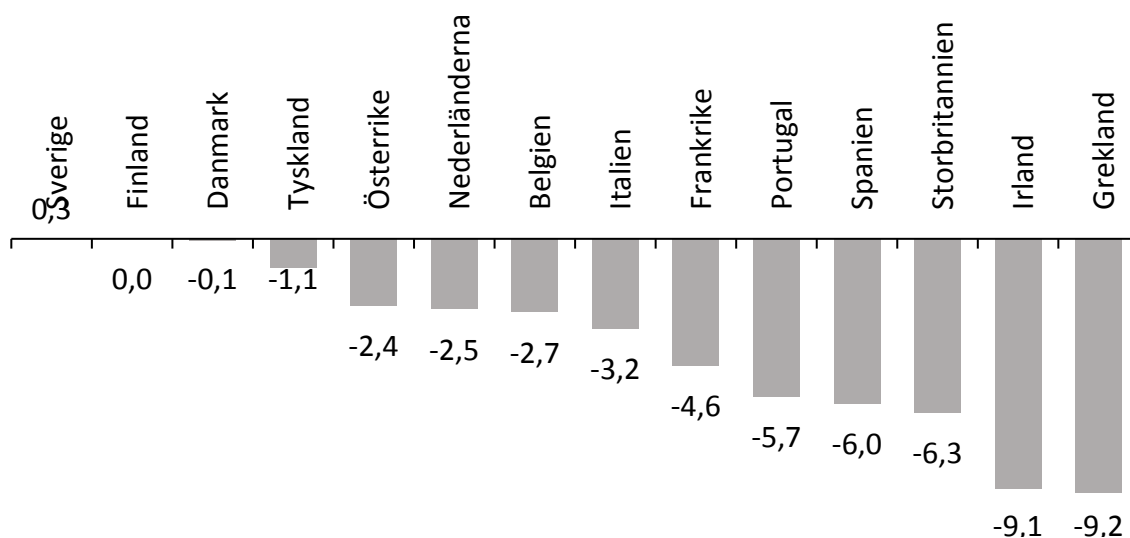
4. Alliansens riktlinjer för den ekonomiska politiken

Alliansen sätter människan i centrum. Vår politik syftar till att bygga ett samhälle som tar tillvara varje människas förmåga. Där alla får förutsättningar att växa och skapa, och där vi gemensamt skapar trygghet och sammanhållning. Det kräver en ansvarsfull ekonomisk politik som bygger upp motståndskraft mot kriser och det kräver reformer som leder till att fler kommer i arbete. Med fler sysselsatta i näringslivet ökar produktionsförmågan. Därmed vidgas utrymmet för hushållens konsumtion och de skatteintäkter som finansierar välfärden ökar. Bara genom att fler kommer i arbete kan vi säkerställa mer kunskap i skolan, högre kvalitet i välfärden och ett starkare Sverige.

a. Fortsatt ansvar för svensk ekonomi

Sverige har klarat den ekonomiska nedgången bättre än de flesta andra länder. Trots en ihållande lågkonjunktur har Sverige haft en jämförelsevis god BNP-tillväxt och sysselsättningen har fortsatt att öka. Ett avgörande skäl till att vi klarat krisen väl är att det finansiella ramverket och överskottsmålet medförde att Sverige gick in i finanskrisen med tillräckliga säkerhetsmarginaler i de offentliga finanserna för att kunna stimulera ekonomin under lågkonjunkturen. I kombination med en effektiv stabiliseringspolitik innebar dessa säkerhetsmarginaler att Sverige klarade sig bättre än de flesta andra länder. När ekonomin nu ljusnar står Sverige fortfarande väl rustat, med en relativt låg statsskuld och hög sysselsättning.

Figur 7. Genomsnittligt finansiellt sparande 2006–2014. Procent av BNP

Källa: EU-kommissionens vårprognos

Det är nu centralt att visa politiskt ledarskap och även fortsättningsvis värna svensk ekonomi. Även om den svenska statsskulden nu är låg har finanskrisen visat att

skuldkvoten snabbt kan ändras om ett land inte har tillräckliga säkerhetsmarginaler. Medan Sveriges statsskuld fortsatt ligger på en låg nivå, har skuldnivåerna i EU-15 skenat och ligger nu på över 90 procent av BNP. Statsskuldräntorna riskerar då att tränga ut viktiga investeringar samtidigt som den ekonomiska nedgången fört med sig nedskärningar och åtstramningar i många länder.

Alliansen kommer fortsatt värna en stabil och varaktig återhämtning av svensk ekonomi. För att säkra den ekonomiska utvecklingen i ett land som Sverige är det centralt att ha utrymme för att klara av stora svängningar i de offentliga finanserna. Sverige är en liten och öppen ekonomi och är därmed känsligt för svängningar i omvärldens efterfrågan. Vi har därtill en relativt stor offentlig sektor, som medför att en konjunkturedgång får en relativt stor inverkan på de offentliga finanserna. Sverige har dessutom en stor banksektor, vilket innebär att riskerna för de offentliga finanserna är betydande vid förnyad turbulens på de finansiella marknaderna. Överskottsmålet är idag en viktig del av det finanspolitiska ramverket och bör inte ändras ensidigt av regeringen. Eventuella förändringar av överskottsmålet eller andra delar av det finanspolitiska ramverket måste övervägas noga och i politiskt samråd. Det är därför positivt att en parlamentarisk utredning tillsatts på Alliansens och riksdagens initiativ. Det finanspolitiska ramverket med ett mål för den offentliga sektorns finansiella sparande har tjänat Sverige väl och varit en viktig orsak till att Sverige kunnat sänka statsskulden från 75 procent till drygt 40 procent av BNP. Överskottsmålet har dessutom tvingat politiker av olika färg att stå emot politiska krav på utgifter som skulle leda till långvariga underskott. Ramverkets styrka, och i förlängningen förtroendet för de svenska statsfinanserna, grundar sig i att regelverket åtnjuter ett brett parlamentariskt stöd. Eventuella förändringar av ramverket bör därför utredas grundligt och beslutas i brett samförstånd.

Överskottsmålet innebär att de offentliga finanserna över en konjunkturcykel ska uppnå en procents överskott. Att överskottsmålet är formulerat över en konjunkturcykel innebär att det finansiella sparandet bör ligga under en procent av BNP när resursutnyttjandet är lågt. Därigenom är överskottsmålet förenligt med en finanspolitik som motverkar konjunktursvängningar.

Penningpolitiken är nu kraftigt expansiv för att nå inflationsmålet. Riksbanken bedömer att reporäntan bör ligga kvar på -0,35 procent tills KPIF-inflationen är nära två procent och att det är lämpligt att höja räntan först under andra halvåret 2016. I en sådan situation har finanspolitiken ett betydande genomslag på resursutnyttjandet i ekonomin, eftersom den normala motvikten från penningpolitiken saknas. En kraftig åtstramning av finanspolitiken 2016–2017 skulle riskera att fördröja återhämtningen. När de

offentliga finanserna nu ska föras tillbaka mot balans och överskott bör det därför ske på ett sätt som värnar en stabil och varaktig återhämtning.

En rimlig avvägning är därför att reformer 2016–2017 bör vara fullt finansierade. Från 2018 och framåt, när ekonomin bedöms vara mer robust och penningpolitiken börjat normaliseras, bör diskretionära budgetförstärkningar på ungefär 25 miljarder kronor genomföras. Tillsammans med de automatiska budgetförstärkningar som enligt regeringen kommer ske under prognosperioden bedömer Alliansen att en procents överskott kan nås 2020, förutsatt att ekonomin är i balans.

Figur 8. Bana för offentliga finanser

% av BNP om inte annat anges	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Finansiellt sparande utan budgetförstärkningar	-1,9	-0,9	-0,9	-0,5	0,0	0,3
Strukturellt sparande utan budgetförstärkningar	-1,2	-0,4	-0,4	-0,3	0	0,3
Budgetförstärkningar (mdkr)					5	10
Budgetförstärkningar (% av BNP)					0,1	0,2
Finansiellt sparande inklusive budgetförstärkningar	-1,9	-0,9	-0,9	-0,5	0,1	0,6

Källa: Budgetpropositionen 2016 och egna beräkningar

Det ska dock understrykas att de offentliga finansernas utveckling är svårbedömd. Konjunkturen har ett betydande genomslag på finanserna, men även den potentiella produktionsförmågan och efterfrågans sammansättning i jämvikt är av avgörande betydelse. En mindre justering av prognosen för exempelvis den potentiella produktivitetstillväxten kan få ett betydande genomslag på bedömningen av både det faktiska och strukturella saldot i de offentliga finanserna på några års sikt. Även penningpolitikens utveckling är osäker. Konsekvensen av detta är att finanspolitiken måste utformas efterhand i ljuset av ny information. Om en ny allvarig störning drabbar svensk ekonomi och ekonomin hamnar längre från balans bör de budgetförstärkande åtgärderna förskjutas längre fram i tiden. Omvänt bör budgetförstärkningarna tidigareläggas om återhämtningen sker snabbare.

Alliansen är enig om att budgetförstärkningarna bör ske genom såväl intäktsökningar som utgiftsminskningar framöver. Det är också centralt att budgetförstärkningarna samt finansieringen av reformer inte sker genom att skatten på jobb och företagande höjs. En lika viktig utgångspunkt är att budgetförstärkningarna inte ska påverka välfärdens kärnverksamheter.

På inkomstsidan bör en rad åtgärder vidtas. Skatteuttaget från den finansiella sektorn bör öka. I dag är den finansiella sektorn undantagen från mervärdesskatt i EU-länderna, vilket bidrar till att beskattningen är lägre än för andra delar av näringslivet. En utgångspunkt bör vara att, på samma sätt som i Danmark, utjämna skatteuttaget genom en viss höjning av de sociala avgifterna inom den finansiella sektorn. Det är viktigt att upprätthålla skattesystemets legitimitet. I dag beskattas den kommersiella fastighetssektorn mindre än andra delar av näringslivet. Skatteplanering genom paketering av fastigheter kan motverkas. För att ytterligare motverka fusk bör även nivåerna i skatte- och tulltilläggen höjas. Omställningen av transportsektorn är en viktig del av miljöpolitiken. Miljöstyrningen bör förstärkas, till exempel genom att se över beskattningen för personbilar och fordon som har särskilt stora utsläpp av växthusgaser. Ytterligare miljöskatter, såsom en kemikalieskatt och skatt på fluorerande växthusgaser, bör införas. Kväveoxidavgiften bör också göras om till en skatt. Alliansen har även beredskap för ytterligare höjningar av skatterna på alkohol och tobak i syfte att stärka folkhälsan.

Det är viktigt att föra en ansvarsfull politik som begränsar utgiftsökningarna framöver. Sysselsättningen ökar för närvarande starkt och vi ser en bred uppgång på arbetsmarknaden. Därmed är det naturligt att anpassa omfattningen av arbetsmarknadsåtgärderna längre fram och minska de åtgärder som är minst effektiva. Vi ser samtidigt en fortsatt ökning av ohälsotalen, med kraftigt stigande kostnader för sjukförsäkringssystemet. Att lägga om sjukförsäkringsreglerna utan att först hantera de stigande ohälsotalen riskerar att långsiktigt försätta människor i utanförskap, samtidigt som det betydande kostnadstryck som vi ser inom systemet förstärks ytterligare. Det bör istället vidtas åtgärder som löser det underliggande samhällsproblemet, att långsiktigt minska sjukfrånvaron.

Också kostnaderna för migration och integration ökar, till följd av att fler söker sig till vårt land för att få skydd mot krig och förtryck. Här krävs långsiktiga effektiviseringsåtgärder för att begränsa kostnadsutvecklingen, till exempel vad gäller boendekostnaderna i mottagningssystemet.

Det är också centralt att i allmänhet upprätthålla god kostnadskontroll i olika ersättningssystem genom att motverka förekomsten av fusk och överutnyttjande. Den statliga förvaltningen bör effektiviseras. Det bör också framgent ske en begränsning av de årliga anslagsökningarna i pris- och löneomräkningssystemet. Mot bakgrund av behovet att stärka försvaret bör detta område undantas. Kostnaderna kan också minskas genom att myndigheternas lokalkostnader och lokalisering prövas hårdare.

Dessa budgetförstärkningar på utgifts- och inkomstsidan kan, med nuvarande prognoser, förväntas ge tillräckliga budgetförstärkningar för att sparatet ska uppgå till

1 procent av BNP 2020. Kommande förslag på reformer under mandatperioden kan komma att kräva ytterligare budgetförstärkningar. Eventuella förslag på reformer på utgiftssidan bör i hög grad finansieras med lägre utgifter och effektiviseringar på andra områden.

b. Utgiftstakets nivåer 2015–2019

Utgiftstaket utgör en övre gräns för statsbudgetens utgiftsnivå. Genom utgiftstaket ges riksdag och regering förbättrade möjligheter till kontroll och styrning av utgifterna. Alliansen vänder sig emot regeringens mycket kraftiga höjning av utgiftstaken, då det är viktigt att hålla utgifterna på en ansvarsfull nivå. Regeringens agerande förutsätter ett kraftigt höjt skatteuttag för att balansera utgiftsökningarna. Skattehöjningarna riskerar att slå mot jobb och företagande, och därmed försämra Sveriges ekonomiska utsikter.

Enligt de riktlinjer som finns bör en buffert för oförutsedda händelser lämnas obudgerat under utgiftstaket för nästkommande budgetår. Hur stort budgetutrymmet för reformer på utgiftssidan slutligen blir beror bland annat på hur stor del av budgeteringsmarginalen som under de kommande åren tas i anspråk av oförutsedda utgiftsökningar, t.ex. till följd av öknings av volymer i de rättighetsbaserade transfereringssystemen eller den makroekonomiska utvecklingen. Det understryker behovet av god kostnadskontroll och nödvändigheten att göra omprioriteringar inom och mellan olika utgiftsområden.

Figur 9. Moderaternas förslag till utgiftstak

<i>Miljarder kronor</i>	2016	2017	2018	2019
Utgiftstak (gemensamt för Alliansen)	1 199	1 253	1 301	1 318
Takbegränsade utgifter	1 172	1 211	1 241	1 268
Budgeteringsmarginal	27	42	60	50
Budgeteringsmarginal, % av takbegränsade utgifter	2,30 %	3,50 %	4,80 %	3,90 %

Källa: Budgetpropositionen och egna beräkningar

c. Fler i arbete med stärkta drivkrafter och sänkta trösklar in på arbetsmarknaden

Sverige byggs starkt genom fler i arbete. När vi är många som jobbar hjälps vi åt att skapa mer resurser till vår gemensamma välfärd. Att ha ett arbete och en inkomst ger människor makt över sina liv, liksom en känsla av gemenskap och av att vara behövd. Målsättningen kan därför inte vara annan än att alla som vill och kan arbeta ska ha ett

jobb att gå till. Vi vill skapa förutsättningar för ett mer jämlikt och jämställt samhälle och stärka sammanhållningen i vårt land. Arbetsmarknaden ska rymma även dem som i dag står långt ifrån att få ett jobb. Jobben och kampen mot utanförskapet är fortsatt grunden för Alliansens politik.

Alliansens reformer i regeringsställning bidrog till att över 300 000 fler människor kom i arbete och att en betydande del av det breda utanförskapet som präglade svensk arbetsmarknad under 2000-talet kunde brytas. Det handlade till stor del om att människor som varit inne på arbetsmarknaden trycktes ut ur arbetskraften då bidragssystemen hade gjort att arbete lönade sig för dåligt, samtidigt som antalet med sjuk-och aktivitetsersättning, det som tidigare kallades förtidspension, ökade kraftigt under 2000-talets första år. Sedan 2006 har en stor del av detta breda utanförskap minskat som en effekt av Alliansregeringens politik. Färre människor förtidspensioneras och fler får behålla mer när de jobbar. Det har varit en framgångsrik ekonomisk politik och välfärdspolitik och andelen som försörjs av bidrag eller ersättningar har minskat med ungefär en fjärdedel.

I takt med att utanförskapet minskat i de grupper som står relativt nära arbetsmarknaden har utmaningarna på arbetsmarknaden förändrats. Risken att grupper som står nära arbetsmarknaden återigen pressas ut i utanförskap kvarstår visserligen, och förstärks av att regeringen nu gör det mindre lönsamt att arbeta. Men den mest betydande utmaningen på svensk arbetsmarknad idag är att bryta det utanförskap som gäller de som står längre ifrån arbetsmarknaden, och som har svårare att komma in. Särskilt unga utan gymnasiekompetens och utrikes födda drabbas av utanförskap i större utsträckning än andra grupper. Delvis på grund av de trösklar som finns i form av höga skatter på arbete, men också för att många saknar de kunskaper och erfarenheter som krävs på den svenska arbetsmarknaden.

Konsekvenserna av detta utanförskap är stora både för individen och för samhället. Motsvarande var sjunde person i arbetsför ålder lever fortfarande helt på offentliga sociala ersättningar. Varje människa i utanförskap nekas möjligheten att bygga en framtid utifrån sin egen vilja och förmåga. Det skapar otrygghet och ofrihet. Samtidigt är konsekvenserna för samhället också betydande. Matchningen på svensk arbetsmarknad har försämrats betydligt över tid. Företagen har svårt att hitta personal, trots att en relativt stor grupp står till arbetsmarknadens förfogande. När gruppen arbetslösa har en allt svagare anknytning till arbetsmarknaden och mer begränsad utbildning och erfarenhet minskar möjligheten att matcha arbetssökande med de arbetsuppgifter som företagen efterfrågar.

Alliansens politik har här varit framgångsrik. Trots den globala krisen har mer än 300 000 fler personer ett jobb att gå till i dag än 2006. Utanförskapet har minskat med

närmare 200 000 personer sedan 2006. Andelen ungdomar som varken jobbar eller studerar, liksom antalet långtidssjukskrivna och förtidspensionerade, har minskat. Sysselsättningen bland utrikes födda och bland kvinnor har ökat. Sverige har i dag högst sysselsättningsgrad och högst arbetskraftsdeltagande i EU.

Alliansen fortsätter nu sitt reformarbete för att se till att de grupper som befinner sig i utanförskap eller riskerar att hamna där får ett jobb att gå till. Det kommer kräva olika former av åtgärder. Hur hög sysselsättning vi uppnår i Sverige beror på samspelet mellan företagens efterfrågan på arbetskraft, hushållens utbud av arbetskraft och hur väl lönesättningen och andra institutioner fungerar på arbetsmarknaden. Prioriteringen bör i första hand vara att skapa jobb på den ordinarie arbetsmarknaden, inte temporära platser i ineffektiva arbetsmarknadsåtgärder.

För det första måste det vara lönsamt att arbeta. Drivkrafterna för att arbeta måste vara starkare än att drivkrafterna att vara frånvarande från arbetsmarknaden. Om man är sjuk eller av andra skäl inte kan arbeta ska vi ha trygghetssystem som fungerar. Men det ska alltid vara lönsamt att ta ett jobb och bidra till det gemensamma.

För det andra måste alla få chansen att komma i jobb. Trösklarna på svensk arbetsmarknad är höga, i form av låg flexibilitet på arbetsmarknaden och allt högre kompetenskrav. Därför krävs dels möjligheter till utbildning och kompetensinsatser. Man ska kunna lära sig det som behövs för att ta ett jobb och man ska ha möjlighet att lära om och ställa om från ett jobb till ett annat. Dels krävs en arbetsmarknad som erbjuder arbetstillfällen också för dem som har en kortare utbildning. Det måste finnas alternativ för de människor som av olika skäl inte klarar av att utbilda sig i kapp.

För det tredje måste villkoren och drivkrafterna i Sverige för att starta och driva företag och få dem att växa vara i internationell toppklass. Bara genom ett starkt och dynamiskt näringsliv där företagsamhet och entreprenörskap både värderas högt och lönar sig kan vi säkerställa välstånd, välfärd och sysselsättning i Sverige.

d. Goda och hållbara förutsättningar för fler och växande företag

Under de senaste två mandatperioderna har bolagsskatten och socialavgifterna sänkts, och de ekonomiska drivkrafterna för att driva företag förbättrats. Regelbördan har minskat med 7 miljarder kronor, bland annat genom avskaffad revisionsplikt och förenklade redovisningsregler. Det är nu möjligt att driva företag inom fler områden, inte minst inom branscher som domineras av kvinnor. Det finns i dag 200 000 fler företag än 2006 och den entreprenöriella aktiviteten har fördubblats på samma tid. Fortsatt arbete och reformer krävs dock för att ytterligare förbättra de ekonomiska incitamenten för att starta, driva och expandera sitt företag. För att behålla vår starka

internationella position vad gäller konkurrenskraft måste vi kontinuerligt förbättra villkoren för att driva företag i Sverige.

God tillgång på kapital och goda möjligheter till kompetensförsörjning är avgörande för att främja entreprenörskap. Svenska villkor på dessa områden har historiskt varit goda, men möjliga förbättringar finns och krävs för att Sverige ska kunna konkurrera internationellt. Alliansen går därför vidare med ytterligare åtgärder för att förbättra villkoren för entreprenörskap. För det första behöver mindre och växande företag bättre tillgång på kapital i ett tidigt skede för att kunna göra de investeringar som krävs. Det offentliga riskkapitalet har i dagsläget svårt att komma in i tidiga skeden av bolagens utveckling, när det behövs som mest, och riskerar istället att tränga ut privata investeringar i senare investeringsfaser. För att modernisera och effektivisera det offentliga riskkapitalet bör fond-i-fond-lösningar användas, där statligt riskkapital från början samverkar med privata fonder för att nå mindre och växande företag. De statliga fondernas inriktning bör också främst inriktas på tidiga utvecklingsfaser. För det andra har nystartade företag sällan möjlighet att erbjuda marknadsmässiga löner till nyckelpersoner. För att underlätta för små företags rekrytering av kompetent arbetskraft vill Alliansen därför göra det enklare och mer konkurrenskraftigt att erbjuda anställda incitamentsprogram och delägarskap. Vi tillsatte en utredning i denna fråga som ska lämna sitt betänkande i mars 2016. Vår ingång är att regelverket bör förenklas och göras mer konkurrenskraftigt, samtidigt som grundläggande skatterättsliga principer beaktas, så att det blir lättare för växande företag att attrahera och behålla centrala medarbetare. Det handlar både om företagens kostnader för incitamentsprogrammen och reglerna för individen, till exempel i vilken utsträckning incitamentsprogrammen ska beskattas som inkomst av tjänst, och när beskattningstillfället ska ske.

Att förbättra institutioners funktionssätt och minska regelkrångel är ett långsiktigt och mödosamt arbete. Samtidigt kan effekterna vara stora. Enligt Världsbanken leder lägre kostnader för att starta företag till fler företag och ökade skatteintäkter. Mer kan alltså göras. För det första stänger dagens regelverk för aktiebolag ute många potentiella företagare. Reglerna bör anpassas till det behov av aktiekapital som faktiskt föreligger, och som i exempelvis många tjänsteföretag kan vara relativt begränsat. Därför bör kravet på aktiekapital sänkas från 50 000 till 25 000 kronor. För det andra behöver företagens rapporteringsbörda minska. En garanti som innebär att företag bara behöver lämna en uppgift en gång till myndigheterna bör införas. Detta bör ske med hjälp av ”En dörr in”, en plattform där företagare bara lämnar in uppgifter en gång på en plats och dessa uppgifter därefter slussas till aktuell myndighet. En sådan garanti skulle påtagligt minska tiden som företag behöver lägga på administration och öka tiden de kan lägga på sin kärnverksamhet.

För Sveriges konkurrenskraft och kompetensförsörjning är det avgörande att utbildningen i Sverige håller en hög kvalitet. Alla elever ska mötas av höga förväntningar och ges det stöd och den stimulans som var och en behöver för att nå kunskapsmålen och växa utifrån sina egna förutsättningar. Alliansen vill därför fortsätta arbetet för mer kunskap i skolan. Målet är att Sverige inom tio år bör ligga på topp-tio i Pisa-mätningarna. Höjs kunskapsnivåerna i det obligatoriska skolväsendet kan nivån på undervisningen i gymnasieskolan och den eftergymnasiala utbildningen fortsätta att höjas till gagn för de företag som vill växa och rekrytera.

Den nuvarande bostadsbristen i Sverige är ett allvarligt problem som begränsar människors möjligheter att flytta till jobb och utbildning och företagens möjlighet att växa. Detta leder i förlängningen till lägre tillväxt och färre jobb. Alliansregeringen genomförde ett stort antal förändringar för att underlätta planering och byggande. Tack vare Alliansens reformer har bostadsbyggandet också ökat betydligt och har nu nått sin högsta nivå på 20 år. Genom Sverigebygget tog Alliansen ett samlat grepp kring infrastruktur och bostadsbyggande. Sverigebygget förväntades bidra till att det byggs 300 000 nya bostäder till och med år 2020 genom att förbättra förutsättningarna för ett ökat byggande utifrån hushållens behov och utan snedvridande subventioner. Regeringens mål om 250 000 nya bostäder till 2020 ser ut att nås med den nuvarande byggtakten. Men mer behöver göras. Den kraftigt ökande befolkningstillväxten medför att det behöver byggas drygt 70 000 bostäder per år fram till år 2020, enligt aktuella bedömningar.

Regeringen har valt att fortsätta arbetet med delar av Alliansens infrastruktur- och bostadsinvesteringar, vilket vi välkomnar. Samtidigt har regeringen infört snedvridande och ineffektiva bostadssubventioner och arbetet med effektiviseringar av byggprocessen och bostadsmarknadens funktionssätt har saktat ned. I riksdagen motsatte sig Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet många av de förslag till enklare och mer flexibla regler som Alliansregeringen lade fram. Alliansen kommer fortsätta och intensifiera arbetet med regelförenklingar och andra åtgärder för att förbättra bostadsmarknadens funktionssätt och förbättra kommunernas markplanering.

En fungerande transportinfrastruktur är avgörande för Sveriges konkurrenskraft och satsningar på väg och järnväg är en viktig del för att främja både företagande och sysselsättning. Under åren 2014–2025 kommer Sverige satsa minst 522 miljarder kronor på infrastruktur, till följd av alliansregeringens förslag. Det möjliggör underhåll och stora investeringar i befintlig infrastruktur i hela landet, liksom nysatsningar för att förbättra möjligheterna för såväl arbetspendling som godstransporter.

Alliansregeringens politik för viktiga förbättringar för bland annat gruvnäringen och andra näringar som är beroende av transporter har påbörjats. Underhållet av svenska

järnvägar har fördubblats sedan 2006. Anslaget till enskilda vägar har höjts väsentligt. Genom hela Sverige pågår väg- och järnvägsprojekt för att förbättra framkomligheten och transportmöjligheterna. Effektivare transporter innebär också minskad miljöpåverkan och minskade klimatutsläpp. Alliansen vill fortsätta detta arbete.

För Alliansen är det en självklarhet att Sverige måste vara pådrivande i omställningen till en klimatneutral ekonomi och ett giftfritt samhälle, och lika självklart att detta inte står i motsats till tillväxt och jobbskapande utan att både miljö och tillväxt kan gå hand i hand. För detta krävs väl utformade och effektiva styrmedel. Förorenaren ska betala för sin miljöpåverkan samtidigt som förnybar och miljövänlig teknik tillåts växa fram. På så sätt ger våra åtgärder största möjliga resultat för miljön.

Inte minst krävs att den svenska fordonsflottan blir mer hållbar och att utsläppen från transportsektorn minskar. Beroendet av fossila bränslen är både en belastning på miljön och en säkerhetspolitisk risk. Nya styrmedel för att minska användningen av gifter i vår vardag krävs också. Därtill måste Sverige arbeta oförtröttligt på den internationella arenan för att bidra till att de globala utsläppsreduktioner som behöver uppnås. Det är särskilt viktigt att arbetet intensifieras inför FN:s klimatkonferens i Paris, COP 21, som går av stapeln i december 2016, och att vi ser konkreta resultat ifrån förhandlingarna.

e. En trygg och tillgänglig välfärd

Alliansen står för en trygg och tillgänglig välfärd. Vi värnar välfärdens kärnverksamheter – skola, vård och omsorg. Det är grunden för den sammanhållning vi har i Sverige. Alliansregeringens ekonomiska politik och välfärdspolitik resulterade i att resurserna till skola, sjukvård och omsorg har ökat per invånare och i fasta priser sedan 2006 och resurserna per elev har ökat från 2006 till 2012, i alla skolformer och i fasta priser. Men välfärden kan stärkas och utvecklas ytterligare. Välfärdspolitiken måste bland annat förbättra resultaten i skolan, minska ojämlikheten som fortfarande finns i vården och hantera en åldrande befolkning.

Utbildningen i Sverige ska hålla hög kvalitet och vara tillgänglig för alla. För elevernas skull men också för jobben, välfärden och sammanhållningen. Föräldrarna ska veta att barnen när de kommer hem från skolan har lärt sig något nytt i en trygg miljö. Alla elever ska mötas av höga förväntningar och ges det stöd och den stimulans som var och en behöver för att nå kunskapsmålen och växa utifrån sina egna förutsättningar. Skolan ska också ge bildning och lära för livet – inte bara arbetslivet. Oavsett bakgrund eller var du går i skolan. Så ges alla barn en bra start i livet. Alliansen vill fortsätta arbetet för mer kunskap i skolan. Målet är att Sverige inom tio år bör ligga på topp-tio i Pisa-mätningarna.

I takt med att vi lever längre och kan behandla allt fler sjukdomar förändras kraven på hälso- och sjukvården. Alliansens utgångspunkt är en sjukvård präglad av kvalitet och tillgänglighet för alla. Skillnader i kvalitet eller tillgänglighet mellan regioner eller utifrån till exempel kön eller utbildningsbakgrund ska motverkas. Sedan 2006 har tillgången till vård förbättrats. Köerna har kortats och vi har sett en kraftig ökning av antalet vårdcentraler och generösare öppettider. Kvaliteten i sjukvården har också stärkts över tid och patienterna är mer nöjda med vården. Sverige är i dag ett av världens bästa länder på sjukvård. Alliansregeringen satsade mer resurser än vad som någonsin tidigare satsats på vården. Det finns fler aktiva läkare och sjuksköterskor än någonsin, och Sverige utbildar dessutom fler än någonsin tidigare. Apoteksreformen har inneburit fler apotek, bättre service och att vi kan köpa receptfria läkemedel i mataffärer och på bensinstationer.

Mångfalden av aktörer inom välfärden bidrar till att utveckla nya idéer och hitta nya, smartare och effektivare arbetssätt, till gagn för alla som använder välfärden. Det har länge funnits politisk samsyn i värdet av detta. Den svenska lösningen, med en offentligt finansierad välfärd som alla medborgare har rätt till, och där många olika typer av utförare tillåts bidra, är därför väl värd att värna. Välfärdens verksamheter gynnas av att nya privata och ideella aktörer har möjlighet att etablera sig för att bidra till innovation och värdeskapande.

En mångfald av aktörer är också en förutsättning för valfrihet. Alliansens välfärdspolitik sätter eleven och patienten i centrum. Rätten att själv få välja var och hur man tar del av vård, skola och omsorg är en viktig del i att kunna utforma sitt eget liv och sin egen tillvaro. Välfärden finns till för medborgarna och medborgarna har rätt att påverka dess utformning. Därför måste valfriheten värnas.

Vi har dock sett att den svenska välfärden inte alltid fördelas jämlikt, och att kvaliteten i vissa fall brister hos både offentliga och fristående verksamheter. För att säkerställa en jämlik välfärd av hög kvalitet finns därför anledning att se över kraven på och regleringen av både offentlig och fristående välfärdsverksamhet. Riksdagen har därför beslutat att en utredning bör se över möjligheten att införa tillståndsplikt med ägar- och ledningsprövning, ett tydligare kravställande och bättre uppföljning avseende kvalitet, och skarpare sanktioner vid misskötsel inom välfärden. Att regeringen inte fokuserar på kvalitetsaspekterna, utan istället låter utreda begränsningar av vinstuttag i välfärdssektorn är en mycket olycklig utveckling. Det finns inga etablerade samband mellan organisationsform eller vinstuttag och kvaliteten i verksamheten.

Utgångspunkten borde istället vara hur vi på bästa sätt kan säkerställa både kvalitet, trygghet, effektivitet, innovation, valmöjligheter och öppenhet på ett sätt som gagnar elever, föräldrar, patienter, brukare och anhöriga i alla välfärdens verksamheter.

5. Moderaternas inriktning för finanspolitiken

Sverige beskrivs ofta som ett av världens bästa länder att leva och växa upp i. Vi har en hög levnadsstandard, vår ekonomi är en av Europas starkaste och vi kommer högt upp såväl i rankingar över innovationskraftiga länder som i olika välfärdsräkningar. Men vi behöver göra mer för att fortsätta utvecklas i samma höga takt som vi gjort historiskt.

Sverige står inför flera stora utmaningar framöver. Trots att fler vill arbeta är trösklarna in i arbete fortfarande höga för dem som har låga inkomster. Vi ser ett nytt utanförskap växa fram som genom långvarig strukturell arbetslöshet drabbar unga människor och utrikes födda särskilt hårt. Dessutom ställer en allt tuffare internationell konkurrens höga krav på våra företag och deras jobbskapande. Det här är avgörande framtidsfrågor för Sverige.

Vi har goda förutsättningar att ta oss an de utmaningar vi står inför. Sverige har klarat den ekonomiska nedgången bättre än de flesta andra länder och står väl rustat inför framtiden. Vi har haft en jämförelsevis god tillväxt och sysselsättningen har fortsatt att öka. Samtidigt ökade vi satsningarna på välfärden.

Budgetpropositionen visar på en regering som står handfallen inför de viktiga utmaningar Sverige står inför, och som inte förmår att ta tillvara på de goda förutsättningar vi har. Regeringens politik med stora skattechöjningar på jobb och företagande riskerar att leda till att Sveriges jobbtillväxt bromsas upp, och försämrar också möjligheterna till en god integration genom att höja trösklarna in på arbetsmarknaden.

Det här är fel väg för Sverige. Vi står för en annan väg. Moderaternas mål är att öka välståndet och tryggheten för alla medborgare i Sverige. Vår uppgift de kommande åren är därför att utveckla reformförslag så att människor och företag i en allt mer krävande omvärld kan lyckas bättre än i dag. De reformförslag vi presenterar är fokuserade på hur jobben ska bli fler. Vi vill minska utanförskapet och stärka incitamenten för att arbeta genom att stå upp för rimliga skattenivåer, stärka investeringar i utbildning och infrastruktur och värna företagsklimatet. Fler i arbete är avgörande för att få mer kunskap i skolan, högre kvalitet i välfärden och ett starkare Sverige.

a. Inriktning för Moderaternas finanspolitik

Utgångspunkten för Moderaternas finanspolitik är att alla som kan arbeta ska ha ett jobb att gå till. Detta bygger i grunden på att alla som bor i Sverige ska göra vad som krävs för att komma i arbete eller försörja sig själva. Det ställer i sin tur krav på en ekonomisk politik som gör att fler jobb skapas i växande företag, att fler personer blir rätt rustade för de jobb som växer fram och att det alltid lönar sig att arbeta.

Svensk politik måste svara på tre frågor som är centrala för Sveriges utveckling. Hur ska vi ta tillvara på den arbetskraft som finns och behövs i Sverige och hejda att utanförskapet på nytt växer fram? Hur ska vi stödja svenska företag i att fortsätta förnya sig och växa när omställningstrycket och den internationella konkurrensen hårdnar? Hur ska vi ta ansvar för ekonomin och svenska skattebetalares pengar, när vi ser hur kostnadstrycket i flera offentliga utgiftssystem ökar snabbt?

För att öka svensk sysselsättning, vårt välbefinnande och vår trygghet krävs nya och bättre svar på dessa frågor. Moderaterna presenterar därför ett reformpaket för att bryta det nya utanförskapet. Det gör vi genom att göra det enklare och mer attraktivt att få det allra första jobbet, genom att förbättra förutsättningarna för fler och växande företag och genom att ta ansvar för Sveriges ekonomi.

Idag finns många människor som aldrig får sitt första jobb och överhuvudtaget inte kommer in på arbetsmarknaden. Dels på grund av höga skatter och risk för bidragsberoende, dels för att många saknar de kunskaper som krävs på den svenska arbetsmarknaden. Ungefär hälften av alla nyanlända i arbetsför ålder saknar gymnasiekompetens. Bland de unga som varken arbetar eller studerar har minst en tredjedel inte gått klart gymnasiet. Hindren för att ta sig in på arbetsmarknaden för dessa grupper är höga. Arbetslösheten för unga utan gymnasiekompetens är tre gånger så hög som för ungdomar som har klarat gymnasiet. Detta är det nya utanförskapet och det är ofta unga och utrikes födda som drabbas allra hårdast. För att bryta det nya utanförskapet presenterar Moderaterna ett reformpaket på fyra punkter.

1. *Rusta med kunskap och kompetens för att kunna ta det första jobbet.* Ett stort hinder för många i det nya utanförskapet är att deras kunskaper inte räcker till på den svenska arbetsmarknaden. Därför måste fler vägar skapas för att rusta dem som i dag står utanför arbetsmarknaden. Rätten att läsa in såväl grundläggande som särskild behörighet till högskolestudier på den kommunala vuxenutbildningen bör utökas till att bli en generell rättighet. För att fler ska få chansen att lära sig ett yrke och få sitt första jobb bör yrkesvuxutbildningarna också byggas ut. Den totala tiden man som nyanländ kan ingå i etableringsreformen bör också utökas från två år till tre år.
2. *Göra det lönsamt att ta det första jobbet.* Sverige har fortsatt höga skatter för dem som har låga inkomster. Det håller tillbaka sysselsättningen i den svenska ekonomin. Därför bör ett förstajobbetavdrag införas som är anpassat för att ge störst skattelättnad, i förhållande till inkomsten, för dem som har låga inkomster. Förstajobbet-avdraget skulle ge uppemot 2 000 kronor mer om året till en servitör eller ett vårdbiträde än i dag. En barnfamilj där föräldrarna är bussförare, barnskötare

eller butiksbiträde, kan få cirka 3 500 kronor extra om året att röra sig med.

För personer med försörjningsstöd eller etableringsersättning kan margineffekterna att gå från bidrag till arbete vara stora. För att egna ansträngningar för att få det första jobbet ännu tydligare ska löna sig bör därför den jobbstimulans som finns i försörjningsstödet, som innebär att en person som går från bidragsförsörjning till arbete kan undanta 25 procent av lönen från beräkningen av försörjningsstöd, utökas till 40 procent. För en ensamstående tvåbarnsförälder som får ett halvtidsjobb som vårdbiträde skulle detta kunna innebära ytterligare en tusenlapp i ökad inkomst varje månad. Också jobbstimulansen i etableringsersättningen bör förstärkas.

3. *Att anstränga sig för det första jobbet.* De svenska systemen för ersättningar och bidrag ska uppmuntra till arbete. Socialtjänstlagen bör skärpas så att den tydligt slår fast att den som är arbetsför och oförhindrad att arbeta är skyldig att vara aktivt arbetssökande, anmäld som arbetssökande på den offentliga arbetsförmedlingen och även i övrigt stå till arbetsmarknadens förfogande. Möjligheten att införa en utbildningsplikt för personer som kommer till Sverige senare i livet och som inte har uppnått grundskolekompetens bör utredas. Under 2014 visade Arbetsförmedlingens statistik att totalt 36 procent av dem som ingår i etableringsreformen har en utbildning kortare än nio år.

4. *Fler vägar till det första jobbet.* Många arbetsgivare känner osäkerhet inför att anställa personer utan erfarenhet av den svenska arbetsmarknaden, eller personer som varit borta från arbetsmarknaden en längre tid. För att öka möjligheten att lära sig jobbet på jobbet och minska företagets osäkerhet bör yrkesintroduktionsanställningar som kombinerar arbete, utbildning och handledning införas för nyanlända och långtidsarbetslösa. En ny tidsbegränsad anställningsform, förstajobbetanställningen, bör också införas i lagen om anställningsskydd, LAS. Anställningen bör vara tidsbegränsad och innehålla vissa utbildningsinslag där arbetsgivaren och arbetstagaren kommer överens om vad utbildningsinnehållet ska bestå av. Arbetsförmedlingen och Komvux får i uppdrag att ansvara för stödstrukturer av utbildningsinnehållet. Kollektivavtal krävs inte för de arbetsgivare som väljer att anställa medarbetare genom förstajobbetanställning. Också så kallade matchningsanställningar för långtidsarbetslösa bör införas, som hjälper arbetssökande och arbetsgivare att matcha behov och kompetens till en låg risk och med ett väl utbyggt stöd.

För att ytterligare öka incitamenten för arbetsgivare att våga ta steget och anställa

unga med kort utbildning bör en nedsättning av arbetsgivaravgifterna för de allra yngsta införas. Satsningen fokuseras till ungdomar yngre än 21 år, för att träffa de unga som står längst ifrån arbetsmarknaden och som skulle ha låg sannolikhet att hitta arbete annars.

Att fler jobb växer fram som passar grupper med begränsad utbildning och erfarenhet har varit en viktig och central del av alliansreformer som införandet av RUT-avdrag och sänkt restaurangmoms. Att som regeringen gör sänka taket i RUT-avdraget riskerar att stänga dörren till arbetsmarknaden för människor som har begränsad utbildning och svag anknytning till arbetsmarknaden. Det är fel väg att gå. För att minska svartarbete och öka efterfrågan på vita hushållsnära tjänster ytterligare bör istället RUT-avdraget breddas till att också innefatta flyttjänster.

Svensk konkurrenskraft har under lång tid varit i internationell toppklass. Sveriges relativa försprång minskar dock i takt med att andra länder utvecklas allt snabbare. Samtidigt avtar skillnaden i konkurrenskraft mellan olika regioner. De länder som är framgångsrika är de som genomfört ekonomiska och politiska reformer och åtgärdat sina problemområden, oavsett geografisk lokalisering. Bedömare pekar bland annat ut bristande flexibilitet på arbetsmarknaden och problem i utbildningssystemet som problemområden för svensk konkurrenskraft. Företagare listar tillgång på kompetens och regelkrångel som de största hindren för tillväxt efter konkurrens från andra företag. För att upprätta goda villkor för jobb, löner och tillväxt behöver Sverige alltså göra ytterligare ansträngningar inom flera områden. I budgetmotionen för 2016 föreslår Moderaterna reformer för ökad konkurrenskraft.

5. *Mer kunskap i skolan.* En bra skola med höga kunskapsresultat har varit ryggraden i den svenska tillväxten, och sammanhållningen, under 1900-talet. För att rusta alla svenskar för en omvärld med allt fler utmaningar, och möjligheter, måste skolan hålla hög kvalitet och ge alla barn samma chans. Därför föreslår Moderaterna reformer för stärkt kunskapsfokus från förskola till gymnasium och bättre karriärvägar för alla lärare. Vi vill bland annat bygga ut karriärlärartjänsterna, öka antalet matematiktimmars i skolan, införa tioårig grundskola och erbjuda allmän förskola från två års ålder.

6. *Enklare företagande.* Det ska vara enkelt att starta företag i Sverige. Kravet på aktiekapital bör halveras från 50 000 till 25 000 kronor och rätten till tjänstledighet för att starta företag bör förlängas till minst ett år. Moderaterna föreslår också riktade satsningar på företagsrådgivning till utrikes födda. Det ska också vara enkelt att driva

företag. Tiden som företag måste lägga på administration bör minska. En regel om att företag bara ska lämna samma information en gång till myndigheterna – ”en dörr in” – bör införas. Myndigheter och kommuner bör också vara skyldiga att sätta tydliga tidsgränser för handläggningstider. Mikroföretag bör undantas från onödig administration. Nya straffbestämmelser bör också införas för systematiska fakturabedrägerier.

7. *Bättre kompetens- och kapitalförsörjning.* Bristande kompetensförsörjning beskrivs av många företagare som ett avgörande problem för deras verksamhet. För att öka företagets möjligheter att hitta kompetens gör Moderaterna utbildningsåtgärder både i skolan, på komvux och yrkesvux. Men också möjligheten till omställning och ett längre arbetsliv bör öka. Villkoren för att finansiera högre utbildning senare i livet bör förbättras genom höjt fribelopp, höjd åldersgräns för studiemedel, möjlighet till fler extra studieveckor efter 40 års ålder och bättre möjligheter till tilläggsån för föräldrar. Drivkrafterna för erfarna medarbetare att jobba längre bör också stärkas genom att det förstärkta jobbskatteavdraget för äldre införs redan vid 64 års ålder istället för dagens 65 år. Att som regeringen höja socialavgifterna för äldre verkar i motsatt riktning och minskar drivkrafterna för att anställa. Det är fel politik när vi behöver fler äldre som jobbar och bidrar till svenska företags kompetensförsörjning. Också möjligheterna att snabbt och enkelt kunna anställa personal från länder utanför EU bör förbättras genom att ett mål på maximalt 30 dagar införs för Migrationsverkets handläggningstider vid arbetskraftsinvandring. För att underlätta för små företags rekrytering av kompetent arbetskraft vill Moderaterna också göra det enklare och mer konkurrenskraftigt att erbjuda anställda incitamentsprogram och delägarskap.

En annan viktig fråga för att starta företag och få dem att växa är tillgången på kapital. Moderaterna vill ta initiativ till att pröva offentlig-privata fondlösningar för det offentliga riskkapitalet, som kombinerar offentligt och privat riskkapital med ambitionen att öka det privata engagemanget och vitalisera marknaden inom tidigt riskkapital.

8. *Infrastruktursatsningar på tåg och järnväg.* En väl fungerande transportinfrastruktur är central för alla som varje dag tar sig till jobbet, skolan, träningen eller biobesöket. En effektiv, hållbar och pålitlig infrastruktur är också avgörande för att kunna producera och sälja varor på ett konkurrensmässigt sätt. För att åstadkomma bättre, billigare och mer miljövänliga transporter i vägnätet bör tyngre och längre lastbilar

upp till 74 ton få möjlighet att köra på våra vägar. Samtidigt bör resurserna till järnvägsunderhåll förstärkas så att människor och företag ska känna sig trygga med att använda tåget. Att regeringen begravt frågan om tyngre lastbilar i ytterligare en utredning är dåligt för svensk konkurrenskraft.

9. *En god energiförsörjning.* En viktig fråga för svensk konkurrenskraft är att säkra industrins energiförsörjning. En trygg försörjning av bas- och reglerkraft förutsätter i dagsläget kärnkraften som baskraft och vattenkraften som både bas- och reglerkraft. Att regeringen höjer effektskatten kommer få negativa effekter för svensk energiförsörjning, redan har flera kärnkraftverk aviserat om stängning. För att säkerställa en trygg försörjning av kärnkraft vill Moderaterna att effektskatten sänks och att dess utformning ses över.

10. *En livskraftig jordbrukssektor.* Ett av världens tuffaste djurskydd, mycket låg antibiotikaanvändning och regler som ställer höga krav på miljö- och klimatpåverkan är några av anledningarna till att svensk jordbruksproduktion håller hög kvalitet men är dyrare än i många andra länder. Samtidigt utsätts jordbruket för stora tillfälliga påfrestningar till följd av låga världspriser på bland annat mjölk. Det är därför avgörande att inte försvåra för livsmedelsföretagarna, vilket nu sker genom höjd bensin- och dieselskatt och aviseringar om en framtida lastbilsskatt. För att jordbruket ska klara den pågående krisen vill Moderaterna temporärt sänka dieselskatten inom jord- och skogsbruket. Utformningen av beteskravet bör ses över för att uppnå mer flexibilitet och ökade möjligheter att stärka produktionen, samtidigt som Sveriges starka djurskydd fortsatt värnas.

En politik som främjar tillväxten av nya jobb bygger på att Sverige har god ordning i de offentliga finanserna. En stark gemensam ekonomi är en av Sveriges viktigaste konkurrensfördelar och skapar trygghet för företag att investera och hushåll att konsumera. Stabila statsfinanser är därför en förutsättning för varje program för ökad sysselsättning. Moderaterna föreslår därför följande åtgärder för att säkra hållbara offentliga finanser:

11. *Offentliga finanser tillbaka till överskott.* Tack vare det finanspolitiska ramverket hade Sverige överskott i de offentliga finanserna när vi gick in i finanskrisen, och kunde bedriva en aktiv finanspolitik för att upprätthålla efterfrågan och sysselsättningen under krisåren. Svensk ekonomi behöver nu föras tillbaka till balans

och överskott. De underskott som är en naturlig följd av en aktiv finanspolitik kan annars bita sig fast och undergräva den styrka som behövs för att stå emot nästa kris.

12. *Kontroll på de offentliga transfereringssystemen.* De offentliga finanserna har under de senaste åren präglats av ökade utgifter i flera av de större transfereringssystemen, som sjukförsäkringssystemet och på migrationsområdet. Mellan 2015 och 2019 rör det sig om ökade kostnader på cirka 53 miljarder kronor enligt Ekonomistyrningsverket. Stora oplanerade utgiftsökningar i transfereringssystemen måste hejdas. Annars riskerar de att tränga undan satsningar för att stärka välfärden eller försvåra möjligheterna att bygga upp säkerhetsmarginaler inför nästa kris.

b. Tabell över föreslagna reformer

I detta avsnitt beskrivs Moderaternas reformer, finansiering och budgetförstärkningar i förhållande till budgetpropositionen 2016.

Figur 10. Moderaternas reformer 2016 till 2019, miljarder kronor

Moderaternas satsningar	2016	2017	2018	2019	
	10,6	13,5	14,8		
<i>Politik för fler i arbete</i>	6	8	4	15,23	
Rusta med kunskaper för det första jobbet: Yrkesvux och komvux	0,50	1,19	1,64	1,88	*
Det ska löna sig att ta det första jobbet: Förstajobbetavdraget	9,00	9,00	9,00	9,00	
Anstränga sig för första jobbet: Jobbstimulans försörjningsstöd	0,20	0,20	0,20	0,20	
Bredare vägar till det första jobbet	0,50	2,73	3,54	3,69	
Nedsatt arbetsavgift för de yngsta	0,50	2,50	2,60	2,60	
Matchningsanställningar och lärlingsjobb m.m.	0,00	0,23	0,39	0,54	
Breddat RUT-avdrag (flytt-tjänster)	0,00	0,00	0,55	0,55	
Bättre omställning och längre arbetsliv	0,46	0,46	0,46	0,46	
Förstärkt jobbskatteavdrag från 64 år	0,30	0,30	0,30	0,30	
Bättre villkor för utbildning och omställning mitt i livet	0,16	0,16	0,16	0,16	
<i>Stärkt integrations- och migrationspolitik</i>	1,61	2,45	2,46	3,31	
Snabbare etablering	0,56	1,50	1,72	2,68	
Införande av tillfälliga uppehållstillstånd	0,03	0,04	0,04	0,69	
Förlängd etableringsplan och jobbstimulans	0,19	1,11	1,33	1,84	
Svenskundervisning och SFI	0,25	0,25	0,25	0,05	
Validering och företagsrådgivning för utrikes födda	0,10	0,10	0,10	0,10	*
Bättre mottagande	1,05	0,95	0,74	0,63	
Kommunersättning asylsökande barns skolgång	0,39	0,29	0,24	0,22	*

Prestationsbaserad kommunersättning	0,65	0,66	0,50	0,40	
Mer kunskap i skolan	0,59	1,18	2,14	3,41	
Allmän förskola från två år och minskade barngrupper m.m.	0,17	0,17	0,67	1,17	
Tioårig grundskola	0,00	0,20	0,20	0,96	
Kunskap i mellan- och högstadiet (matematik, sommarskola, m.m.)	0,21	0,46	0,73	0,73	
Förstärkt karriärtjänstreform	0,21	0,35	0,54	0,55	
Bättre villkor för företagande i hela landet	2,23	2,23	2,23	2,06	
Ökat järnvägsunderhåll och väginvesteringar för tyngre lastbilar	1,70	1,70	1,70	1,70	*
Trygg energiförsörjning – sänkt effektskatt på kärnkraft	0,25	0,25	0,25	0,25	
Enklare regler för företagande	0,03	0,03	0,03	0,03	
Tonnageskatt för sjöfarten och sänkt dieselskatt för lantbrukare	0,25	0,25	0,25	0,08	*
Trygg välfärd och bättre sammanhållning	2,52	3,67	3,72	3,74	
Sänkt pensionärsskatt	1,87	1,87	1,87	1,87	*
Kompetensförsörjning i äldreomsorgen	0,00	0,10	0,10	0,10	*
Tryggare vård (kompetensförsörjning, tillsyn m.m.)	0,00	0,20	0,20	0,20	*
Rehabilitering och stärkta kontroller sjukfrånvaro	0,56	0,40	0,40	0,40	
Utvecklad prestationsbunden vårdgaranti	0,00	0,70	0,70	0,70	
Förstärkt jämställdhetsbonus	0,07	0,39	0,43	0,45	
Ett tryggare samhälle	1,47	2,11	2,55	2,84	
Ett starkare försvar	1,32	1,92	2,22	2,32	*
1000 nya poliser och insatser mot terrorism	0,15	0,19	0,33	0,52	*
Skydda miljö, klimat och vår omvärld	0,43	0,32	0,30	0,20	
Internationell klimatfinansiering	0,05	0,10	0,10	0,10	*
Supermiljöbilspremie, laddinfrastruktur m.m.	0,22	0,08	0,08	0,01	*
Minskade flyktningavräkningar t.f.a. besparingar	0,17	0,14	0,12	0,09	
SUMMA	19,5	25,5	28,2		
	1	4	3	30,77	

Nej till regeringens politik	2016	2017	2018	2019	
Nej till minskat RUT- och ROT-avdrag	5,66	5,66	5,66	5,66	
Nej till höjd bensin- och dieselskatt	3,99	4,36	5,25	6,26	
Nej till höjda kostnader för att anställa äldre	1,77	1,71	1,68	1,67	
Nej till höjd inkomstskatt för 1,2 miljoner löntagare	4,38	5,52	5,52	5,52	
Nej till höjda kostnader för hemtjänsten	0,07	0,15	0,15	0,15	
Nej till sänkt avdragsrätt för gåvor	0,25	0,25	0,25	0,25	
Nej till höjd biomoms m.m.	0,00	0,27	0,21	0,23	
SUMMA	16,1	17,9	18,7		
	2	2	2	19,74	

TOTALT SATSNINGAR	35,6	43,4	46,9		
	3	5	5	50,51	

* Förslag som helt eller delvis återfinns i budgetpropositionen för 2016

Figur 11. Moderaternas finansiering och budgetförstärkningar 2016 till 2019, miljarder kronor

Finansiering och budgetförstärkningar	2016	2017	2018	2019
Finansiering av förslag som helt/delvis återfinns i BP16 (med *)	6,20	7,11	7,84	6,85
<i>Nej till regeringens utgiftsökningar</i>	25,41	31,65	33,50	36,59
Nej till byggsubventioner m.m.	6,03	6,13	6,23	5,90
Nej till regeringens arbetsmarknadspolitik	4,81	6,55	7,25	7,32
Nej till höjda bidrag	1,35	1,70	1,92	1,96
Nej till lokala klimatsatsningar och klimatbistånd	1,75	1,81	1,75	1,17
Nej till ökade myndighetsanslag	0,75	0,96	0,96	0,92
Nej till beräkningsteknisk överföring till hushållen	0,00	0,21	1,34	5,95
Omprioritering integration och jobb	1,67	3,37	3,62	2,82
Omprioritering näringspolitik	0,43	0,44	0,44	0,44
Omprioritering skolområdet	0,59	1,18	2,14	3,41
Omprioritering sjukvård och omsorg	0,28	1,28	1,28	1,28
Övrigt	7,77	8,04	6,58	5,42
<i>Moderaternas inkomstökningar</i>	1,06	1,01	1,01	1,01
Höjd referensränta	0,25	0,25	0,25	0,25
Slopad gruppregistrering av moms	0,40	0,35	0,35	0,35
Höjd fordonsskatt	0,36	0,36	0,36	0,36
Ökade ansökningsavgifter	0,05	0,05	0,05	0,05
<i>Moderaternas budgetförstärkningar</i>	3,22	3,76	5,09	6,49
Flyktningavräkning och besparingar migration och integration	0,78	0,86	1,45	1,84
Stärkta drivkrafter till arbete i arbetslöshetsförsäkringen	1,20	1,30	1,30	1,30
Stärkta drivkrafter till arbete i sjukförsäkringen	0,30	0,30	0,30	0,30
Effektivisering arbetsmarknadsutbildningar	0,60	0,60	0,60	0,60
Mer effektiva myndigheter	0,00	0,30	0,99	1,94
Omprioritering bidrag till sjukskrivningsprocessen	0,15	0,15	0,15	0,15
Nedsatt rikthyra för myndigheter i Stockholm	0,09	0,12	0,18	0,23
Övriga förstärkningar	0,10	0,12	0,12	0,12
TOTAL FINANSIERING OCH BUDGETFÖRSTÄRKNINGAR	35,89	43,52	47,44	50,93
Netto satsningar och budgetförstärkningar	0,26	0,07	0,49	0,42

Utöver regeringens förslag i budgetpropositionen accepterar Moderaterna ett antal förslag från vårpropositionen 2015. De större förslagen sammanfattas i figur 12.

Figur 10. Större satsningar i vårpropositionen som Moderaterna accepterar, miljarder kronor

Större satsningar i VÅP 15 som Moderaterna accepterar	2016	2017	2018	2019
Höjt bostadstillägg för pensionärer	0,40	0,40	0,40	0,40
Personal i äldreomsorgen	1,50	1,50	2,00	0,00
Höjt underhållsstöd	0,62	0,63	0,63	0,63
Förstärkning förlossningsvård	0,40	0,40	0,40	0,40
Obligatorisk läxhjälp och skapande skola i förskolan	0,40	0,40	0,40	0,40
Exportsatsning och IFS	0,13	0,13	0,13	0,13
SUMMA	3,45	3,46	3,96	1,96

c. Effekter av Moderaternas politik

Moderaternas politik bidrar till högre sysselsättning

Inriktningen för Moderaternas finanspolitik är att genomföra reformer för att varaktigt öka sysselsättningen och pressa ned utanförskapet. Nedan beskrivs sysselsättningseffekterna av Moderaternas större reformer i relation till regeringens presenterade politik.

En politik för högre sysselsättning måste stimulera utbudet av arbetskraft. Det finns inte en fast mängd arbetstillfällen i ekonomin, utan den beror på lång sikt på hur många människor som vill och kan arbeta och på hur väl arbetsmarknaden fungerar. Enligt Långtidsutredningen 2011 anpassar sig sysselsättningen på sikt nästan exakt proportionellt efter arbetskraften, dvs. om arbetskraften ökar med en procent, ökar sysselsättningen med en procent. Moderaternas större utbudsstimulerande reformer är följande:

- Förstajobbetavdraget minskar trösklarna till arbetsmarknaden, eller marginaleffekterna, för dem som har låga inkomster. Erfarenheterna av skattelättnader riktade mot dem med låga inkomster är positiva och kan på goda grunder förväntas öka arbetskraftsutbudet och sysselsättningen. Liknande skattelättnader finns exempelvis i Danmark, Finland, Frankrike, Storbritannien, Kanada, Nederländerna och USA.
- Ett förhöjt jobbskatteavdrag för äldre ökar drivkrafterna för äldre att arbeta, vilket är centralt med en åldrande befolkning. När alliansregeringen införde åtgärden bedömdes den leda till 6 000 fler sysselsatta. Nu vill vi bredda reformen till att också omfatta personer som har fyllt 64 år vid beskattningsårets ingång.
- Sverige har fortfarande en av världens högsta marginalsatser. Moderaterna säger därför nej till regeringens förslag att minska uppräkningsgraden av gränsen för statlig inkomstskatt och trappa av jobbskatteavdraget för inkomster över 50 000 kronor.

- För att säkra att de sociala ersättningssystemen förblir system som ger tillfälliga ersättningar under perioder då människor t.ex. drabbas av arbetslöshet bör de präglas av en tydlig arbetslinje. Det innebär att det i systemen ska finnas tydliga drivkrafter och stöd att återvända till arbete. Därför säger Moderaterna nej till regeringens förändringar av sjukförsäkringen och står för en stramare arbetslöshetsförsäkring i förhållande till regeringen.

Moderaterna föreslår också åtgärder för att öka efterfrågan på arbetskraft genom att bland annat sänka anställningskostnaderna för grupper som står längre ifrån arbetsmarknaden och stimulera efterfrågan på hushållsnära tjänster som också är viktiga för personer med svag förankring på arbetsmarknaden. Moderaternas större efterfrågestimulerande reformer är följande:

- En fokuserad sänkning av arbetsgivaravgiften för de allra yngsta underlättar ungdomars inträde på arbetsmarknaden.
- RUT-avdraget breddas till att också omfatta flyttjänster. Åtgärden bedöms öka sysselsättningen i en bransch som är viktig för personer med svag förankring på arbetsmarknaden. Genom åtgärden blir tjänsterna billigare att köpa, vilket bedöms leda till ökad efterfrågan och därmed nya arbetstillfällen. Att tjänsterna blir billigare förväntas även medföra att svarta arbetstillfällen omvandlas till vita, vilket leder till att de som arbetar i branscherna får en ny trygghet genom bl.a. rätt till sociala förmåner. Åtgärden bedöms också bidra till att öka arbetsutbudet bland dem som köper tjänsterna.
- En avgörande fråga för svensk tillväxt och välfärd är att vi uppmuntrar människor att arbeta längre upp i åldrarna. Moderaterna säger därför nej till regeringens förslag om att höja socialavgiften (den särskilda löneskatten) för äldre.

En uppskattning av den samlade effekten av Moderaternas politik sammanfattas i figur 13. Beräkningarna utgår från regeringens egna expertmyndigheter Konjunkturinstitutet och Finanspolitiska rådet, Riksdagens utredningstjänst, SCB:s mikrosimuleringsmodell FASIT samt egna beräkningar. Uppskattningar av förväntade sysselsättningseffekter är viktiga då de ger en bild av effekterna av olika politiska förslag och möjliggör att väga olika alternativ mot varandra. Jämfört med regeringens politik bedöms Moderaternas förslag öka antalet årsarbetskrafter med mer än 37 000 och antalet sysselsatta med mer än 30 000.

Figur 13. Effekter av Moderaternas politik på lång sikt

Reformer	Årsarbets- krafter	Sysselsatta	Källa
<i>Utbudsreformer</i>			
Förstajobbetavdrag	10 000	7 000	SCB, egna beräkningar
Förhöjt jobbskatteavdrag för äldre	1 000	1 500	RUT Dnr 2015:1501
Jobbincitament i a-kassa	13 400	15 000	Finanspolitiska rådet, egna beräkningar
Jobbincitament i sjukförsäkringen	5 100	5 100	Konjunkturläget juni 2015
Nej till sänkt uppräkningsgräns	2 000	0	RUT Dnr 2015:1502
Nej till avtrappat jobbskatteavdrag	2 000	0	RUT Dnr 2015:1502
<i>Efterfrågereformer</i>			
RUT-avdrag för flyttjänster	1 000	900	Finansdepartementet
Sänkt socialavgift för de yngsta	1 200	1 200	KI juniprognos 2015, egna beräkningar
Nej till höjd socialavgift för äldre	2 000	2 000	KI juniprognos 2015
Summa	37 700	32 700	

Årsarbetskraft: Antal arbetade timmar omräknat till årsarbetskrafter. En årsarbetskraft motsvarar 1 800 timmar.

Källa: Konjunkturinstitutet (Konjunkturläget juni 2015), Finanspolitiska rådet (Svensk finanspolitik 2015), SCB, Riksdagens utredningstjänst (dnr 2015:1501 och 2015:1502) samt egna beräkningar

Fördelningseffekter av Moderaternas politik

När fler arbetar och färre försörjs genom sociala ersättningar minskar inkomstskillnaderna i samhället. I figur 2 redovisas de beräkningsbara effekterna på den justerade disponibla inkomsten av de förslag som presenteras i denna budgetmotion:

- Förstajobbetavdraget som riktas mot låga inkomster.
- Förstärkt jobbskatteavdrag införs från det året personen fyller 64 år istället för 65.
- Sänkt pensionärsskatt genom höjt grundavdrag.
- Jämställdhetsbonusen höjs från maximalt 13 500 kronor till 19 500 kronor per hushåll.
- A-kassan sänks till 760 kronor dag 1–300 och till 680 kronor därefter.
- En ny karensdag införs dag 15, när individen går från sjuklön till sjukpenning.
- Sjuk- och aktivitetsersättningen minskar från 64,7 till 64 procent av den försäkrade personens antagandeinkomst.
- Jobbstimulans i försörjningsstödet ökar från 25 till 40 procent.

För att visa de samlade effekterna av Moderaternas politik så att denna kan jämföras på ett rättvisande sätt med regeringens fördelningseffekter, inkluderas också de beräkningsbara förslag som Moderaterna accepterar i regeringens vårproposition 2015:

- Höjt bostadstillägg för pensionärer (BTP).
- Höjt underhållsstöd.

Moderaternas förslag ökar de disponibla inkomsterna i alla inkomstgrupper och stärker därmed de svenska hushållens ekonomi. De positiva effekterna på hushållens ekonomi är betydliga jämfört med regeringens förslag – regeringen försämrar ekonomin hos sex av tio individer och i genomsnitt minskar disponibelinkomsterna med 0,25 procent för kvinnor och 0,8 procent för män.

Figur 11. Genomsnittlig förändrad individuell disponibel inkomst för olika inkomstgrupper till följd av förslagen i budgetmotionen

Inkomstgrupp	M reformer	BTP	Underhållsbidrag	Total
Inkomstgrupp 1	0,4	0,1	0,2	0,7
Inkomstgrupp 2	1,1	0,3	0,1	1,5
Inkomstgrupp 3	0,5	0,1	0,1	0,7
Inkomstgrupp 4	0,2	0	0,1	0,3
Inkomstgrupp 5	0,4	0	0,1	0,5
Inkomstgrupp 6	0,5	0	0,1	0,6
Inkomstgrupp 7	0,6	0	0	0,6
Inkomstgrupp 8	0,6	0	0	0,6
Inkomstgrupp 9	0,5	0	0	0,5
Inkomstgrupp 10	0,3	0	0	0,3
Genomsnitt	0,5	0	0	0,5

NB: Med BTP avses höjt bostadstillägg för pensionärer

Källa: Riksdagens utredningstjänst dnr 2016:1689, 2015:1590, 2015:1589

Den samlade analysen som gjorts avser ett direkt (statiskt) perspektiv, och fångar därmed bara upp effekterna på kort sikt av Moderaternas politik. På lång sikt är sannolikt effekterna på disponibelinkomsterna högre. Förstajobbetavdraget gör att fler kommer in på arbetsmarknaden och därmed kan öka sin inkomst. Det förstärkta jobbskatteavdraget för äldre gör att människor jobbar längre upp i åldrarna och därmed får mer lön och därefter högre pension att röra sig med, vilket också påverkar den disponibla inkomsten i positiv riktning.

6. En politik för fler i arbete

Moderaternas mål är att öka välbördet och tryggheten för alla medborgare. Att skapa ett stort utrymme för individuellt självbestämmande och ett gemensamt ansvarstagande för trygghet åt alla är vår utgångspunkt. För att åstadkomma detta krävs en politik som sätter jobben främst. Vår politik syftar till att ta tillvara varje människas förmåga att växa av egen kraft. Vi vill att människor ska få ett arbete, en lön, arbetskamrater och en chans att forma sina egna liv. Eget arbete ger gemenskap och skapar en känsla av att vara behövd, samtidigt som det ger självständighet genom egen inkomst. Att människor arbetar lägger också grunden för hela samhällsekonomin. Fler i arbete innebär en ökad efterfrågan i ekonomin och därmed fler arbetsuppgifter att utföra, men också ökade resurser till vår gemensamt finansierade välfärd genom att skattebasen växer.

a. Utmaningar på svensk arbetsmarknad

Alliansens reformer i regeringsställning bidrog till att över 300 000 fler människor kom i arbete och att en betydande del av det breda utanförskapet som präglade svensk arbetsmarknad under 2000-talet kunde brytas. Människor som varit inne på arbetsmarknaden hade tryckts ut ur arbetskraften då bidragssystemen gjort att arbete lönade sig för dåligt, samtidigt som förtidspensioneringarna ökade kraftigt under 2000-talets första år. Sedan 2006 har detta breda utanförskap minskat som en effekt av alliansregeringens politik. Färre människor förtidspensioneras och fler får behålla mer när de jobbar. Det har varit en framgångsrik ekonomisk politik och välfärdspolitik och andelen som försörjs av bidrag har minskat med ungefär en fjärdedel.

I takt med att bidragsberoendet minskat i de grupper som står relativt nära arbetsmarknaden ser vi dock hur utanförskapet förändras. Det blir smalare och djupare. Risken att grupper som står nära arbetsmarknaden återigen pressas ut i utanförskap kvarstår visserligen, och förstärks av att regeringen nu gör det mindre lönsamt att arbeta. Men den största utmaningen på svensk arbetsmarknad idag är att bryta det nya och växande utanförskap som drabbar dem som står längre ifrån arbetsmarknaden.

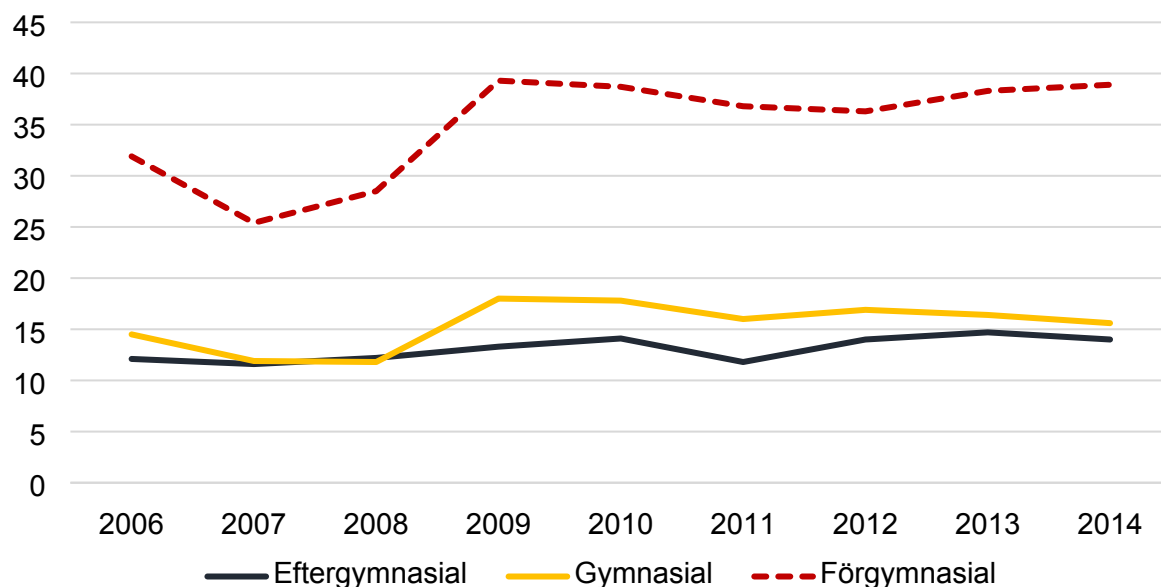
Det nya utanförskap vi ser i Sverige kan beskrivas med att många människor aldrig får sitt första jobb och överhuvudtaget inte kommer in på arbetsmarknaden. Delvis på grund av de trösklar som finns i form av höga skatter på arbete, men också för att många saknar de kunskaper och erfarenheter som krävs på den svenska arbetsmarknaden. Det är unga och utrikes födda som drabbas allra hårdast.

Den svenska arbetsmarknaden har under lång tid präglats av trösklar i form av hög skatt på arbete som gjort det mindre lönsamt och attraktivt att arbeta. Idag växer ytterligare trösklar fram, i form av att kunskapskraven på arbetskraften ökar. Antalet

jobb som kan utföras med endast grundskoleutbildning minskar samtidigt som kraven på att förvärvsarbetande ska kunna byta arbetsplats, yrke eller bransch ökar. Nya jobb i främst tjänstesektorn som kräver mer begränsad utbildning växer visserligen till, men inte i lika stor utsträckning som andra arbeten med liknande kompetenskrav försvinner. SCB:s prognos visar att efterfrågan på arbetskraft med förgymnasial utbildning sjunker med nästan 40 procent fram till 2035.

Unga som inte får med sig tillräckliga kunskaper från gymnasiet har därför svårigheter att ta sig in på arbetsmarknaden, och riskerar att få det än svårare i framtiden. Bland de unga som varken arbetar eller studerar har minst en tredjedel inte gått klart gymnasiet. Arbetslösheten för unga utan gymnasieutbildning är mer än dubbelt så hög som för ungdomar som har klarat gymnasiet. Gruppen drabbades hårdare under finanskrisen och har inte återhämtat sig sedan dess.

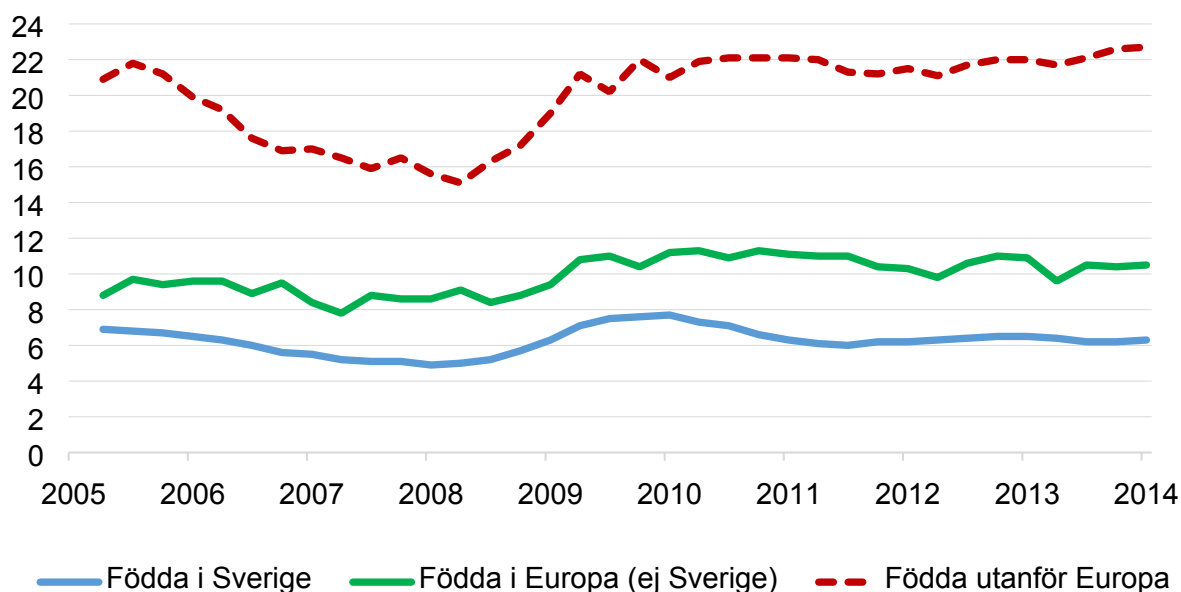
Figur 12. Arbetslöshet utifrån utbildningsbakgrund, 20–24 år. Procent.

Källa: Eurostat

När kunskapskraven på arbetsmarknaden ökar, och jobb med lägre utbildningskrav blir färre, drabbas också utrikes födda som har liten erfarenhet av den svenska arbetsmarknaden och ofta har begränsad utbildning. Inom gruppen nyanlända som befann sig i etableringsfasen 2014 hade hälften högst förgymnasial utbildning. Trots en ambitiös integrationspolitik jämfört med många andra länder är sysselsättningsgapet mellan utrikes och inrikes födda i Sverige bland de högsta i Europa. Visserligen kan variationen delvis förklaras av sammansättningen i gruppen utrikes födda, men det ändrar inte slutsatsen att kvaliteten och effektiviteten i integrationsarbetet måste förbättras.

Figur 13. Arbetslöshet för utrikes och inrikes födda, 15–74 år. Procent.

Källa: SCB AKU

Det nya utanförskapet har blivit en allt viktigare utmaning på svensk arbetsmarknad. När vi tittar på arbetslöshetens sammansättning och dess förändring över tid är utvecklingen tydlig: arbetslösheten hos personer med förgymnasial utbildning ökar medan den minskar i andra grupper, och gruppen utrikes födda ökar som andel av arbetslösheten.

Att bekämpa utanförskapet idag måste i mycket hög utsträckning syfta till att ge unga utan utbildning och utrikes födda utan svenska erfarenheter betydligt större möjligheter att ta klivet in på arbetsmarknaden. Flera strukturella problem som finns på arbetsmarknaden är särskilt problematiska för dessa grupper. Höga trösklar in på arbetsmarknaden i form av starka margineffekter på arbete, och få jobb som kan utföras för dem som har mer begränsad utbildning, påverkar unga utan utbildning och utrikes födda särskilt hårt och stänger många ute.

När unga och utrikes födda inte får sitt första jobb ger det svåra följd effekter för den enskilde. Det riskerar att låsa in människor i utanförskap från mycket ung ålder och därmed skapa ett närmast livslångt utanförskap. Varje människa i utanförskap nekas möjligheten att bygga en framtid utifrån sin egen vilja och förmåga. Det skapar otrygghet och ofrihet.

Effekterna är också stora för samhällsekonomin. När en allt större del av den arbetslösa arbetskraften befinner sig långt ifrån arbetsmarknaden och inte är rustad för

att ta de jobb som finns ökar matchningsproblemen på svensk arbetsmarknad. Företagen hittar inte den arbetskraft de behöver för att växa och utvecklas.

Att bryta det nya utanförskapet är därför till lika delar en social utmaning som en rent ekonomisk. Det krävs avgörande reformer på många politikområden för att vi ska lyckas.

b. Rusta människor för det första jobbet

Ett stort hinder för många i det nya utanförskapet är att deras kunskaper inte räcker till på den svenska arbetsmarknaden. Kraven på svensk arbetsmarknad ökar hela tiden. Allt fler arbetsgivare efterfrågar en gymnasieexamen, även inom yrken där utbildningskraven traditionellt sett har varit låga. Samtidigt innebär en snabbare strukturomvandling att nya yrkeskompetenser och kunskaper efterfrågas, vilket ställer krav på en hög omställningsförmåga i arbetskraften.

Enligt Arbetsförmedlingens arbetsmarknadsutsikter för 2015 och 2016 riskerar strukturarbetslösheten höjas under kommande år, vilket sammanhänger med ett stort inflöde av arbetssökande som saknar gymnasiekompetens. En viktig förklaring till detta är att många nyanlända har bristfällig utbildningsbakgrund.

Under första kvartalet 2015 hade gruppen förgymnasialt utbildade i åldern 25–64 år en sysselsättningsgrad på 60 procent – det kan jämföras med 88 procent bland dem som har eftergymnasial utbildning och 82 procent bland dem som har gymnasial utbildning. Det finns därför stor potential att öka sysselsättningen bland dem som är korttidsutbildade. För att det ska vara möjligt krävs förutsättningar för fler arbetsgivare att vilja anställa, samtidigt som många behöver rustas med utbildning för att få in en fot på arbetsmarknaden.

Moderaterna vill göra det möjligt för alla människor att skaffa sig en utbildning som motsvarar arbetsmarknadens efterfrågan för att skapa fler chanser till jobb. Både för dem som saknar en fullständig utbildning och för dem som vill byta yrke eller inriktning spelar den kommunala vuxenutbildningen en viktig roll.

Utbyggnad av yrkesvux

Ett utbyggt yrkesvux är ett annat effektivt sätt att nå de grupper som saknar gymnasieutbildning. Skolverkets utvärderingar visar exempelvis att cirka tre av fyra av dem som har gått yrkesvux har fått en anknytning till arbetsmarknaden ett år efter avslutade yrkesstudier. Utan denna typ av utbildning skulle dörren in till det första jobbet vara stängd för många. För att fler ska få chansen att lära sig ett yrke och få sitt första jobb vill Moderaterna bygga ut yrkesvux. Utbyggnaden sker genom permanenta

anslagsökningar till kommunerna och motsvarar totalt uppemot 13 000 utbildningsplatser.

- *Moderaterna satsar 500 miljoner kronor under 2016 för att bygga ut yrkesvuxutbildningarna. Satsningen byggs successivt ut och uppgår 2019 till 1,34 miljarder kronor.*

Rätt till komvux för alla som är behöriga

De flesta som är över 20 år är behöriga att delta i vuxenutbildning på gymnasial nivå. Men det är bara vissa grupper som idag har rätt till en plats på vuxenutbildningarna. Övriga antas i mån av plats. Eftersom möjligheten att läsa in gymnasiebetyg i många fall är avgörande för att få det första jobbet vill Moderaterna att alla som är behöriga för vuxenutbildning också ska ha rätt till en plats inom vuxenutbildningen och läsa in grundläggande behörighet till högskolestudier. Även rätten att läsa in särskild behörighet till högskolestudier bör bli generell så att fler får chansen att ställa om mitt i yrkeslivet.

- *Moderaterna satsar 537 miljoner kronor per år från 2017 för att ge alla som har behörighet rätt till komvux.*

c. Det ska löna sig att ta det första jobbet

Sverige har, trots de skattereformer som Alliansen gjort, fortfarande en av världens högsta marginalskatter. Fortfarande upptäcker alltför många att det lönar sig alltför dåligt att arbeta. Det bidrar både till att arbetskraftsdeltagandet blir lägre och arbetslösheten högre. Skattesystemet skapar tillsammans med bidragssystemen fortsatt höga trösklar för dem som har låga inkomster. Det medför att många får svårt att komma in på arbetsmarknaden och att antalet arbetade timmar i ekonomin riskerar att bli färre.

Utformningen på skatte- och bidragssystemen påverkar drivkrafterna för att arbeta och är avgörande för att pressa tillbaka utanförskapet och få fler i arbete. Den främsta ekonomiska reformen för fler jobb som alliansregeringen genomförde var jobbskatteavdragen. De steg som tagits i jobbskatteavdraget beräknas ge 120 000 fler jobb och jobbskatteavdraget fortsätter att stötta jobbtillväxten inte bara här och nu utan också under kommande år.

Sverige står nu inför nya utmaningar. De grupper som drabbas av det nya utanförskapet möts av höga tröskeleffekter för att ta sitt första jobb. För dessa grupper

behöver trösklarna in på arbetsmarknaden sänkas ytterligare, genom att det blir mer lönsamt att arbeta.

Förstajobbetavdraget

Trösklarna in till arbetsmarknaden är fortsatt höga för personer med låga inkomster. Exempelvis har en ensamstående kvinna med två barn tre gånger så höga skatteklivar i Sverige jämfört med om hon bott i Danmark. Detta skattetryck måste sänkas. Det räcker inte att vårda redan genomförda reformer utan vi bör nu ta nya steg för att fler jobb skapas även med de nya utmaningar vi står inför. När allt fler unga och utrikes födda står utanför arbetsmarknaden och behöver få det första jobbet krävs starkare drivkrafter för att ta sig in på arbetsmarknaden för dem som har låga inkomster. Moderaterna vill därför införa ”förstajobbetavdraget”, som ger en tydlig skattelättnad riktad till dem som har låga arbetsinkomster. Satsningen uppgår till cirka 9 miljarder kronor.

Förstajobbetavdraget säkerställer att de som vill – och bör – ta klivet in på arbetsmarknaden och få sitt allra första jobb har tydliga ekonomiska drivkrafter att också göra det. En person med låg ingångslön eller en deltid av denna skulle med förstajobbetavdraget få en skattelättnad som, i förhållande till inkomsten, är tre till fyra gånger så stor som skattelättnaden för dem som har högre inkomster.

Förstajobbetavdraget innebär ett tillskott på uppemot 2 000 kronor om året för en servitör eller ett vårdbiträde, jämfört med skatten i dag. En barnfamilj där föräldrarna är bussförare, barnskötare eller butiksbiträde kan få cirka 3 500 kronor extra om året att röra sig med.

Skattelättnader för dem som arbetar, särskilt riktad mot dem som har låga inkomster, är en internationellt sett vanlig och väl utvärderad reform för att bidra till ökad sysselsättning. Liknande skattelättnader finns exempelvis i Danmark, Finland, Frankrike, Storbritannien, Kanada, Nederländerna och USA enligt OECD.

Förstajobbetavdraget leder både till att människor kan lämna utanförskap och komma i arbete och till att det blir mer lönsamt att arbeta mer. Sammantaget beräknas förstajobbetavdraget leda till motsvarande 10 000 ytterligare heltidstjänster. Sju av tio av dessa beräknas komma från utanförskap, då sysselsättningen väntas öka med drygt 7 000 personer.

- *Moderaterna satsar 9 miljarder kronor per år från 2016 för att sänka skatten för dem som har låga inkomster.*

d. Anstränga sig för det första jobbet

Motsvarande var sjunde person i arbetsför ålder lever fortfarande helt på offentliga sociala ersättningar. Det finns många orsaker till att människor hamnar i utanförskap, men oavsett anledning får det negativa effekter för individen och för samhället. Varje människa i utanförskap nekas möjligheten att bygga en framtid utifrån sin egen vilja och förmåga. Det skapar otrygghet och ofrihet.

Många delar av de svenska bidragssystemen har reformerats under de senaste åren för att öka drivkrafterna att arbeta och minska risken att människor pressas ut i utanförskap. Men det finns starka indikationer på att mer behöver göras.

Försörjningsstödet är en grundläggande del av det svenska trygghetssystemet. Stödet är tänkt att täcka det nödvändigaste, under relativt korta perioder och när inga andra transfereringssystem är möjliga. Vi ser nu att det långvariga biståndsmottagandet ökar, från 31,7 procent av de vuxna biståndsmottagarna 2010 till 36,7 procent 2013. För att hejda denna utveckling och se till att fler går från försörjningsstöd till egen försörjning, behöver drivkrafterna för att komma tillbaka i arbete förstärkas.

Jobbstimulans och aktivitetskrav i försörjningsstödet

Internationell forskning visar att kombinationen av aktivitetskrav och ekonomiska incitament har störst betydelse för att minska bidragstagandet och öka sysselsättningen. Ekonomiska incitament är viktiga då försörjningsstöd ofta har betydande marginaleffekter. Längre var försörjningsstödet sådant att för varje krona man fick genom egen ansträngning trappades stödet av med en krona. Detta skapade hinder och belönade inte egna ansträngningar.

Vissa aktivitetskrav inom försörjningsstödet finns idag, men de kan förstärkas. Många kommuner arbetar aktivt med aktivitetskrav, men det kan förbättras ytterligare på många håll. Exempelvis är det enbart 28 procent av Sveriges kommuner som alltid kräver att en person som får försörjningsstöd ska söka lämpligt arbete även utanför det geografiska område där denna person bor.

Under 2013 införde alliansregeringen en jobbstimulans för att göra det mer lönsamt att gå från bidrag till arbete. Stimulansen innebär att för den som har fått försörjningsstöd under sex månader i följd kan 25 procent av en sökandes nettoinkomst från arbete undantas från att räknas med vid beräkningen av rätten till ekonomiskt bistånd. Men fortfarande är trösklarna höga. Att gå från försörjningsstöd till ett deltidsjobb lönar sig till exempel ofta dåligt.

Därför föreslår Moderaterna att jobbstimulansen som i dag finns i försörjningsstödet förstärks från 25 procent till 40 procent. Samtidigt bör aktivitetskraven i socialtjänstlagen skärpas. Socialtjänstlagen bör tydligt slå fast att den som är arbetsför

och oförhindrad är skyldig att vara aktivt arbets sökande, anmäld på den offentliga arbetsförmedlingen och även i övrigt stå till arbetsmarknadens förfogande. Ett naturligt krav är att de som får försörjningsstöd i normalfallet bör söka arbete även i andra delar av landet än där de själva bor.

Den ökade jobbstimulansen kan ha betydande effekter på hushållsekonomin för dem som har de allra lägsta inkomsterna. För en ensamstående tvåbarnsförälder som får ett halvtidsjobb som vårdbiträde skulle jobbstimulansen kunna innebära ytterligare en tusenlapp i ökad inkomst varje månad.

- *Moderaterna vill skärpa aktivitetskraven för att erhålla försörjningsstöd i Socialtjänstlagen och satsar samtidigt 200 miljoner kronor per år från 2016 på ökad jobbstimulans i försörjningsstödet.*

e. Bredare vägar till det första jobbet

Även om svensk arbetsmarknad har utvecklats starkt sedan 2006, finns det fortfarande grupper som inte får del av den goda utvecklingen. En stor andel av de som är arbetslösa har svag förankring på arbetsmarknaden och svårigheter att etablera sig. Ett nytt utanförskap har vuxit fram som till stor del består av utrikes födda och unga med bristande utbildningsbakgrund. Det nya utanförskapet kräver fler nya vägar in på arbetsmarknaden och ökade drivkrafter för företag att anställa.

Kostnaderna för att anställa en person med bristande erfarenhet eller kort utbildning i kombination med ett starkt anställningsskydd leder till att inträdande grupper har en svagare ställning än den etablerade arbetskraften. Att sänka kostnaderna för och osäkerheten med att anställa minskar arbetsgivarens risktagande och gör att fler vägar öppna dörren. Bättre möjligheter behövs också för att pröva om en arbetssökande fungerar på arbetsplatsen och för de specifika uppgifter som ska utföras.

En ny anställningsform i LAS: Förstajobbetanställning

Moderaterna vill också införa en ny anställningsform i lagen om anställningsskydd, LAS: en förstajobbetanställning. Anställningen ska vara tidsbegränsad och innehålla vissa utbildningsinslag där arbetsgivaren och arbetstagaren kommer överens om vad utbildningsinnehållet ska bestå av. Arbetsförmedlingen och Komvux får i uppdrag att ansvara för stödstrukturer av utbildningsinnehållet. Krav på kollektivavtal ställs inte för de arbetsgivare som väljer att anställa medarbetare genom förstajobbetanställning.

Denna nya anställningsform i LAS kommer att komplettera YA-jobben genom att utbildningsinnehållet kan anpassas till arbetsplatsens och den arbetssökandes

individuella behov. Samtidigt ges arbetsgivaren en förlängd period för att pröva om den arbetsökande klarar de uppgifter som han eller hon utbildas för. På så sätt kan fler unga och nyanlända få in en fot samtidigt som arbetsgivarnas kompetensförsörjning underlättas.

Halverade arbetsgivaravgifter för de allra yngsta

Regeringens höjning av arbetsgivaravgifterna bedöms enligt Finanspolitiska rådet minska antalet sysselsatta med 6 000 till 10 000 ungdomar. Höjda trösklar in till arbetsmarknaden för ungdomar riskerar att öka det nya utanförskapet. Bland annat Konjunkturinstitutet bedömer att nedsatta socialavgifter har en positiv effekt på sysselsättningen, och rekommenderar därför regeringen att behålla nedsättningen i någon form och överväga andra alternativ för att åstadkomma ökade skatteintäkter.

När utanförskapet i allt större utsträckning återfinns hos unga utan gymnasieutbildning och utrikes födda bör insatserna fokuseras där. För att öka incitamenten för arbetsgivare att våga ta steget och anställa unga med kortare utbildning bör en nedsättning av arbetsgivaravgifterna för de allra yngsta införas. Satsningen fokuseras till de allra yngsta, ungdomar yngre än 21 år, för att träffa de ungdomar som står längst ifrån arbetsmarknaden och som skulle ha låg sannolikhet att hitta arbete annars. I denna grupp är träffsäkerheten störst och undanträngningseffekterna begränsade. En riktad nedsättning kompletterar Moderaternas förstajobbetavdrag för att nå och bryta det nya utanförskapet.

- *Moderaterna satsar 0,5 miljarder kronor 2016 för att ungdomar yngre än 21 år ska bibehålla nuvarande nedsättning av arbetsgivaravgifterna. Därefter ökas satsningen till 2,5 miljarder kronor 2017 och 2,6 miljarder kronor per år från 2018 för att halvera arbetsgivaravgifter för ungdomar yngre än 21 år.*

Breddat RUT-avdrag för flyttjänster

Anställning inom RUT-branschen är en viktig väg in på arbetsmarknaden för många som har begränsad utbildningsbakgrund eller har varit borta länge från arbetsmarknaden. Att som regeringen gör sänka taket i RUT-avdraget riskerar att stänga dörren till arbetsmarknaden för människor som har begränsad utbildning och svag anknytning till arbetsmarknaden. Det är fel väg att gå. För att bredda vägarna till arbete bör RUT-avdraget istället utvidgas till att även omfatta flyttjänster. Det skulle bidra till ökad sysselsättning, ökat nyföretagande, omvandla svart arbete till vitt och underlätta

för till exempel äldre som vill flytta. Ett breddat RUT-avdrag bygger vidare på en välfungerande reform som fler än en halv miljon människor använder och beräknas leda till över 1 000 nya årsarbeten.

- *Moderaterna satsar 550 miljoner kronor från 2018 på RUT-avdrag för flyttjänster.*

Yrkesintroduktionsanställningar för nyanlända och långtidsarbetslösa

Efter samtal mellan alliansregeringen och arbetsmarknadens parter skapades yrkesintroduktionsanställningarna 2014 för att sänka trösklarna in på arbetsmarknaden för unga. Anställningarna bygger på branschspecifika avtal om anställning för unga som saknar relevant yrkeserfarenhet eller är arbetslösa. En del av arbetstiden används för utbildning och handledning och är då inte lönegrundande. Arbetsgivare som anställer inom ramen för yrkesintroduktionsavtal får också ekonomiskt stöd för detta.

Samlad erfarenhet visar att en kombination mellan arbete, utbildning och handledning är ett bra sätt för unga att komma in på arbetsmarknaden. Vi vill att möjligheten att lära sig jobbet på jobbet ska öppnas för fler grupper – därför vill vi införa ett yrkesintroduktionsstöd även för nyanlända och långtidsarbetslösa.

Moderaterna vill avsätta medel för upp till 3 000 nya anställningar.

- *Moderaterna satsar 78 miljoner kronor 2016 på yrkesintroduktionsanställningar för nyanlända och långtidsarbetslösa. Satsningen trappas successivt upp och uppgår till 168 miljoner kronor 2019.*

Stärkt handledarstöd för yrkesintroduktionsanställningar

Tyvärr har inte yrkesintroduktionsanställningarna ökat i tillräckligt snabb takt. Antalet personer som hade denna typ av anställning i juli 2015 låg strax över 1 000 personer. Sverige har inte råd att göra vägen till det första jobbet lång och svår. En nyckel till en lyckad yrkesintroduktion är en kvalificerad handledning som ges av erfarna medarbetare. För att skapa utrymme för arbetsgivaren att avsätta tid för handledning och att handledaren har tillräcklig kompetens för uppgiften finns ett handledarstöd. För att stärka möjligheterna till god handledning vill Moderaterna utöka handledarstödet i yrkesintroduktionsanställningen från dagens 2 500 kronor per månad till 3 500 kronor per månad.

Förslaget medför att månadskostnaden för att anställa en 19-åring inom ramen för yrkesintroduktionen sänks från dagens knappt 9 000 kronor per månad till knappt 8 000 kronor per månad. Satsningen bedöms kunna träda i kraft från 2017.

- *Moderaterna satsar 75 miljoner kronor 2016 på stärkt handledarstöd för yrkesintroduktionsanställningar. Satsningen trappas successivt upp och uppgår till 175 miljoner kronor 2019.*

Matchningsanställningar för långtidsarbetslösa

För den som varit arbetslös en längre tid är de stöd som finns idag inte alltid tillräckliga. Osäkerheten för arbetsgivaren gällande hur den som varit utan jobb långvarigt ska fungera på arbetsplatsen är stor. Här behöver nya vägar prövas. Moderaterna vill därför införa så kallade matchningsanställningar. Den arbetssökande får en anställning hos en matchningsaktör, till exempel ett bemannings- eller rekryteringsföretag, och får stöd genom en kombination av handledning och kompetensutveckling. Den arbetssökande har en trygg anställning hos matchningsaktören och arbetsgivaren får pröva personen i fråga utan att bära arbetsgivaransvaret, samtidigt som matchningsaktören aktivt verkar för att den arbetssökande får anställning hos en annan arbetsgivare. Satsningen på matchningsanställningar bör omfatta långtidsarbetslösa som har genomgått jobb- och utvecklingsgarantins två första faser.

- *Moderaterna satsar 81 miljoner kronor 2016 på matchningsanställningar för långtidsarbetslösa som har genomgått jobb- och utvecklingsgarantins två första faser. Satsningen trappas successivt upp och uppgår till 194 miljoner kronor 2019.*

Förläng tiden i provanställning från sex till tolv månader

Den svenska arbetsmarknadsmodellen har tjänat Sverige väl. Ansvarstagande parter på arbetsmarknaden leder till stabilitet, vilket skapar långsiktigt trygga villkor för investeringar i Sverige. En viktig del i den svenska modellen är att arbetsrätten ger ett starkt skydd mot godtyckliga uppsägningar, vilket bidrar till att skapa trygghet för arbetstagaren.

Flexibiliteten på arbetsmarknaden är dock den svenska modellens akilleshäla. Alltför strikta regleringar kan minska rörligheten och ge vissa negativa effekter på arbetsmarknaden. Effekterna på den totala sysselsättningen är små men en högre del av arbetslösheten riskerar att bäras av inträdande grupper såsom unga och utrikes födda. För att underlätta för dessa grupper att komma in på arbetsmarknaden och få sitt första jobb bör tiden för provanställning förlängas från sex till tolv månader.

f. Trygga socialförsäkringar som uppmuntrar till arbete

Var sjunde person i arbetsför ålder lever fortfarande helt på offentliga sociala ersättningar. Det finns många orsaker till att människor hamnar i utanförskap, men oavsett anledning får det negativa effekter för individen och för samhället. Varje människa i utanförskap nekas möjligheten att bygga en framtid utifrån sin egen vilja och förmåga. Det skapar otrygghet och ofrihet.

Många delar av de svenska bidragssystemen har reformerats under de senaste åren för att öka drivkrafterna att arbeta och minska risken att människor pressas ut i utanförskap. Tack vare alliansregeringens reformer av social- och arbetslöshetsförsäkringarna har utanförskapet minskat med nästan en fjärdedel. Men mer behöver göras. Det krävs först och främst för att sänka hindren för att de som står längst ifrån arbetsmarknaden ska kunna få det första jobbet, och för att de som haft ett jobb ska kunna komma tillbaka. Men det är också viktigt att vi har kontroll på socialförsäkringssystemen för att hejda de stora utgiftsökningar som vi ser bland annat i sjukförsäkringssystemet.

Arbetslöshetsförsäkringen som effektiv omställningsförsäkring

Arbetslöshetsförsäkringen reformerades under alliansregeringen i syfte att uppmuntra till arbete, öka sysselsättningen och stärka dess roll som omställningsförsäkring. Bland annat har ersättningens storlek tydligare kopplats till det arbete som utförts före försäkringsperioden. En nedtrappning av ersättningen har införts för att kretsen av jobb som en arbetssökande accepterar ska vidgas successivt. Enligt ekonomiska bedömare som Konjunkturinstitutet och Riksbanken leder reformer av detta slag till ett ökat deltagande på arbetsmarknaden och därmed till ökad sysselsättning.

Motsatt effekt ses nu med det förslag till höjd arbetslöshetsförsäkring som regeringen lagt fram. Finanspolitiska rådet bedömer exempelvis att dessa förslag leder till 27 000 färre jobb. En tidig hög ersättning riskerar dessutom att förlänga arbetslöshetsperioderna eftersom människor skjuter upp sitt jobbsökande eller ställer för höga krav för att acceptera ett nytt jobb.

Det är viktigt att värna a-kassans roll som omställningsförsäkring. Nivån på taket i a-kassan, samt ersättningens avtrappning, bör fortsatt vara sådan att den tydligt uppmuntrar till att söka och skaffa jobb. Moderaterna föreslår därför att taket i arbetslöshetsförsäkringen under de 300 första dagarna av arbetslösheten uppgår till 760 kronor per dag och därefter uppgår till 680 kronor per dag.

Förslaget innebär en höjning de 300 första dagarna jämfört med den försäkring som gällt fram till regeringens höjning, men ger starkare drivkrafter till arbete än regeringens förslag. Samtidigt säkerställer avtrappningen av ersättningen att den tydligt uppmuntrar

till att söka och skaffa jobb. En uppskattning av sysselsättningseffekterna ger vid handen att Moderaternas utformning leder till ytterligare cirka 13 400 jobb jämfört med regeringens förslag.

- *Moderaterna föreslår att taket i arbetslöshetsförsäkringen under de 300 första dagarna av arbetslösheten uppgår till 760 kronor per dag och därefter uppgår till 680 kronor per dag. Förslaget bedöms förstärka de offentliga finanserna med cirka 1,3 miljarder kronor per år.*

En sjukförsäkring som inte pressar ut människor i utanförskap

Under lång tid och stärkt av Alliansens sjukförsäkringsreformer sjönk ohälsotalet kraftigt, och trenden mot ett allt bredare utanförskap kunde brytas. Det var bra och nödvändigt av flera skäl, i synnerhet för att inte fler sjukskrivna skulle slås ut från arbetsmarknaden via förtidspensionering. Men reformerna bidrog också till en bättre offentlig ekonomi och byggde upp viktiga buffertar som rustade Sverige inför finanskrisen. Sedan flera år ser vi dock att sjukfrånvaron ökar igen och att sjukpenningkostnaderna stiger. Bara sedan 2013 har sjukpenningen ökat med fyra miljarder kronor och denna utveckling förväntas fortsätta under de närmaste åren. Det finns också en tendens till att sjukskrivningstiderna blir längre. Orsakerna är sannolikt många, men enligt en rapport från Inspektionen för socialförsäkringen har Försäkringskassan minskat sina kontroller sedan 2011. Tillsammans med ökande sjukfrånvaro på grund av olika psykiska diagnoser är detta en oroväckande utveckling.

Samtidigt som sjukfrånvaron ökar, om än från en betydligt lägre nivå än förra gången, börjar regeringen riva upp de struktureller reformer som gjordes inom sjukförsäkringen. Att avskaffa den bortre tidsgränsen är en riskabel väg att gå. Först och främst drabbas de sjukskrivna som riskerar att hamna utanför arbetsmarknaden för gott. Skulle utanförskapet återigen öka kraftigt riskerar dessutom de ökade kostnaderna som följer i dess spår att äta upp resurser som skulle behövas till annat. Till slut tvingas man då till mycket smärtsamma åtgärder. Istället bör nu flera, både kortsiktiga och långsiktiga, åtgärder vidtas för att i tid bryta utvecklingen mot ökande sjukfrånvaro.

- *Moderaterna säger nej till att riva upp den bortre tidsgränsen i sjukförsäkringen. Detta bedöms stärka de offentliga finanserna med cirka 300 miljoner kronor per år.*

Försäkringskassans arbete har, tillsammans med de striktare reglerna för beviljande av förtidspension och tydliga tidsgränser i sjukförsäkringen, varit avgörande för att få ned

nivåerna på sjukfrånvaron till en betydligt rimligare nivå. Men Försäkringskassans roll och uppdrag bör ytterligare förtydligas och förstärkas. Sverige bör ha en låg och stabil sjukfrånvaro som inte varierar över konjunkturcykler eller samvarierar med andra faktorer än vad försäkringen är avsedd för. Nivån bör ligga i paritet med andra jämförbara länders sjukfrånvaro. Försäkringskassan är en central aktör i måluppfyllelsen, men också Socialstyrelsen och landstingen är viktiga.

- *Moderaterna föreslår därför att ett siffersatt mål för sjukpenningtalet och ohälsotalet införs i Sverige, att ansvariga myndigheter för att uppnå målet bör definieras och att en gemensam handlingsplan tas fram. Försäkringskassan bör samtidigt få ett särskilt uppdrag att öka de kontroller som ska ske vid de uppsatta tidsgränserna, särskilt vid 90 och 180 dagar. Moderaterna satsar 150 miljoner kronor 2016 på att förstärka Försäkringskassans kontroller vid tidsgränserna.*

Hälso- och sjukvården har en central roll för att bryta långvarig sjukfrånvaro, men samspelet med sjukförsäkringen behöver förtydligas och förstärkas. Den grundläggande brist på samverkan som följer av att sjukvården och sjukförsäkringen finansiellt och organisatoriskt inte har några starka gemensamma intressen och mål, måste balanseras bättre än idag. Hälso- och sjukvården ska redan i dag ge stöd till sjukskrivna som behöver hjälp för att återgå i arbete eller studier, men detta uppdrag behöver förstärkas. I hälso- och sjukvårdspolitiken och de försäkringsmedicinska riktlinjerna, men också i forskning och tillsyn, bör återgång i arbete ingå som en parameter för framgång. Hälso- och sjukvårdens ansvar för att aktivt bidra till sjukskrivnas återgång i arbete bör förtydligas.

- *Moderaterna föreslår att hälso- och sjukvårdslagen, i linje med den parlamentariska socialförsäkringsutredningens förslag, ska innefatta krav på behandlings- och rehabiliteringsplanering för att återgå i arbete och krav på samverkan med arbetsgivare, Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen.*

För att öka landstingens drivkrafter att prioritera sjukskrivningsfrågan bör samtidigt den rörliga prestationsdelen i den statliga ”sjukskrivningsmiljarden” öka. I nuvarande överenskommelse går 230 miljoner kronor till rörlig ersättning för de landsting som minskar sina sjukskrivningstal mest. Med ökande sjukfrånvaro bör den rörliga prestationsbaserade ersättningen både förstärkas och knytas närmare ansvarig läkare än i dag.

Till detta kommer att både starkare och rättvisare individuella incitament i sjukförsäkringen behövs för att färre ska vara sjukskrivna längre än nödvändigt. Dagens system med karensdag i sjukförsäkringen bör reformeras för att bli mer rättvist. I dag får den försäkrade som arbetar ett fåtal dagar i månaden, till exempel vid nattarbete, ett relativt sett större avdrag på sin inkomst än den som har mer normala arbetstider. Dessutom kan arbetstagare i princip kringgå karensdagen genom att sjukanmäla sig när endast en kortare del av arbetsdagen återstår.

- *Moderaterna föreslår att dagens system med en karensdag bör ersättas med ett karensavdrag. Karensavdraget ska uppgå till 20 procent av en genomsnittlig veckoersättning i form av sjuklön.*

Att regler och ersättningsnivåer i sjukförsäkringen påverkar sjukfrånvaron är väl känt i forskningen. De ekonomiska incitamenten för återgång i arbete har en utformning som innebär att de är starkare vid längre tids sjukfrånvaro än vid kortare. Den första karensdagen är det enda och tydliga exemplet på en tröskel in i sjukförsäkringens sjuklönedel. Annars är de ekonomiska incitamenten för individen svagare tidigt i sjukperioden, och efter sjuklöneperiodens 14 dagar är de svagare också för arbetsgivaren. Långa sjukfall kan naturligtvis vara helt nödvändiga för den enskilde och sjukförsäkringssystemet ska ge trygghet i att den som är sjuk ska få stöd. Men om de långa sjukfallen ökar totalt sett skapas många problem och risker. För att stärka incitamenten att komma tillbaka till arbete tidigare än idag är vi beredda att införa ett karensavdrag vid sjuklöneperiodens slut, vid övergången från sjuklön till sjukpenning, det vill säga vid dag 15.

- *Moderaterna föreslår att en ny karensdag införs vid dag 15. Också denna ska utformas som ett karensavdrag och uppgå till 20 procent av en genomsnittlig veckoersättning i form av sjuklön. Detta bedöms stärka de offentliga finanserna med cirka 300 miljoner kronor per år.*

Ekonomisk styrning och regelverk kan användas för att få effekt på kort sikt, som sedan kan verka normerande på längre sikt. Det är nödvändigt men kommer inte att räcka. Parallellt med omedelbara åtgärder bör därför en långsiktig agenda styra reformerna inom sjukförsäkringen.

De psykiska diagnosernas andel av nya sjukfall i sjukförsäkringen har ökat över tid och utgör i dag cirka 22 procent av det totala inflödet. Samma trend finns i många andra

västländer. För att motverka en utveckling mot allt fler och allt längre sjukfall i psykiska diagnoser bör stödet vid psykisk ohälsa förbättras. Den så kallade rehabiliteringsgarantin ersätter landstingen för vissa medicinska rehabiliteringsinsatser i syfte att förebygga sjukskrivning eller öka återgången i arbete, samt innefattar viss forskning. Rehabiliteringsgarantin bör förstärkas och samtidigt i större utsträckning fokuseras på sådana behandlingar som har visat tydliga effekter i form av lägre sjukfrånvaro, till exempel kognitiv beteendeterapi (KBT). En betydande del av förstärkningen bör gå till forskning, utveckling av öppna jämförelser och kvalitetsregister samt utveckling av internetbaserad behandling. Samtidigt bör ytterligare åtgärder för att särskilt motverka kvinnors ohälsa och förbättra kvinnors arbetsmiljö genomföras.

- *Moderaterna omfördelar 150 miljoner kronor per år på en förstärkning av rehabiliteringsgarantin från 750 till 900 miljoner kronor.*

Ersättning för behandlingar inom rehabiliteringsgarantin bör förstärkas med 100 miljoner kronor. Resurserna för behandlingar ska riktas mot de mest effektiva behandlingsformerna och breddas till att också inkludera modeller som kombinerar landstingets behandlingar med arbetslivsinriktad rehabilitering. Utveckling av kvalitetsregister och öppna jämförelser förstärks med 10 miljoner kronor för att inkludera fler diagnoser och behandlingsformer. Forskning, utveckling och utvärdering förstärks med 20 miljoner kronor för att bland annat ta fram ett bedömningsstöd för att tidigt identifiera sjukskrivna i behov av specifika insatser och samverka med arbetsgivare. Utveckling av internetbaserade behandlingsplattformar förstärks med 20 miljoner kronor.

Regler för aktivitetsersättning ska inte leda till utanförskap

Antalet unga med aktivitetsersättning, förtidspensionssystemet för dem mellan 19 och 30 år, har ökat med över 500 procent sedan 2003. Försäkringskassans analys visar att 20–25 procent av dem som tidigare haft aktivitetsersättning på grund av nedsatt arbetsförmåga har någon typ av förvärvsinkomst efter 30-årsdagen. Det är en indikation om att unga förtidspensioneras trots arbetsförmåga. En viktig faktor för inflödet av unga i aktivitetsersättningen är att många beviljas aktivitetsersättning redan under skoltiden och därefter bli kvar i systemet. Alla ungdomar i grund- och gymnasiesärskola som inte avslutat sin skolgång vid 19 års ålder har rätt till aktivitetsersättning, utan prövning av arbetsförmåga, vid så kallad förlängd skolgång. Dessa ungdomar tenderar att helt eller delvis bli kvar i förtidspensionssystemet: 2008 hade 69 procent fortsatt

aktivitetsersättning ett år efter avslutad skolgång. Moderaterna vill reformera ersättningsmodellen vid förlängd skolgång så att unga människor inte med automatik får förtidspension enbart för att man går i särskola.

Minskat fusk och missbruk i bidragssystemen

För att öka kostnadskontrollen i de offentliga finanserna bör insatser för att motverka fusk, missbruk, överutnyttjande och bidragsbrott förstärkas. FUT-delegationen uppskattade nivån på de felaktiga utbetalningarna från välfärdssystemen till 18–20 miljarder kronor, varav de avsiktliga felen från enskilda individer uppskattades uppgå till cirka hälften, det vill säga 10 miljarder kronor per år.

Brottsförebyggande rådet pekade i våras på stora problem med förfalskade intyg som kan leda till miljonutbetalningar över tid. Särskilt problematiskt är också det fusk som sker vad gäller bidrag och stöd till företag. Bedrägerier mot Försäkringskassan (assistansersättning), Arbetsförmedlingen (företagarstöd) och länsstyrelserna (statlig lönegaranti) uppgår till hundratusentals kronor eller till och med miljonbelopp per ärende. Att upptäcka och bekämpa dessa brott handlar både om att spara mångmiljonbelopp och om att bevara legitimiteten i de bidragssystem som missbrukas. Moderaterna föreslår därför ett åtgärds paket för att minska missbruk och fusk med bidrag och ersättningar.

En underrättelseskyldighet vid misstanke om felaktig utbetalning till enskilda infördes 2008 mellan myndigheter med stora välfärdsutbetalningar. Lagen inbegriper dock inte utbetalningar till juridiska personer, som fortfarande skyddas av sekretess. Då bidragsfusk i allt större utsträckning bedrivs i bolagsform leder detta till att myndigheterna i många fall är bakbundna vid misstankar om bidragsbrott. Underrättelseskyldigheten, som bland annat gäller Försäkringskassan, Skatteverket och Arbetsförmedlingen, omfattar i dagsläget inte heller socialtjänsten. Lagen bör ändras för att säkerställa att fusk och missbruk som utförs av företag och organisationer fångas upp, och att även socialtjänsten har möjlighet att underrätta andra myndigheter vid misstanke om felaktigheter eller brott.

- *Moderaterna föreslår därför att myndigheternas underrättelseskyldighet vid misstanke om felaktig utbetalning utvidgas från att endast omfatta utbetalningar till privatpersoner till att också omfatta utbetalningar till företag och organisationer. Underrättelseskyldigheten vid misstanke om felaktig utbetalning bör också gälla för socialtjänsten för att förbättra möjligheterna för kommuner och myndigheter att upptäcka fusk och missbruk. Moderaterna gör en särskild öronmärkt satsning på*

Försäkringskassan på 10 miljoner kronor för att stärka arbetet med fusk och missbruk.

Också bidragsbrottslagen, som infördes 2007, gäller endast utbetalningar av bidrag till enskilda individer. Även här bör lagen ändras för att säkerställa att bidragsfusk och missbruk som utförs av företag och organisationer i de större välfärdssystemen också fångas upp.

- *Moderaterna föreslår att bidragsbrottslagen ändras från att endast omfatta felaktiga utbetalningar till privatpersoner till att även omfatta felaktiga utbetalningar till företag och organisationer.*

Införandet av bidragsbrottslagen har lett till ökad belastning på rättsväsendet. Ett system där myndigheterna kan ta ut en administrativ sanktionsavgift för ringa brott skulle avlasta rättsväsendet och även ha en preventiv effekt. Det skulle kunna utformas i likhet med det system med sanktionsavgifter som Skatteverket har idag.

- *Moderaterna vill snabbutreda förutsättningarna och formerna för att införa administrativa sanktionsavgifter för ringa bidragsbrott. Utredningen bör lämna sitt slutbetänkande 1 februari 2016.*

Nuvarande system för utbetalningar från välfärdssystemen har mycket begränsade kontrollfunktioner, och kommunicerar inte sinsemellan. Detta leder till risker för att dubbelutbetalningar från olika system kan förekomma.

- *Moderaterna vill låta snabbutreda förutsättningarna och formerna för ett myndighetsgemensamt utbetalningssystem eller en myndighetsgemensam utbetalningskontroll som alla utbetalningar från välfärdssystemen passerar innan de betalas ut. Utredningen bör lämna sitt slutbetänkande 1 maj 2017.*

Att sökande medvetet eller omedvetet uppger en felaktig adress är också en vanlig orsak till fel. Därför bör Skatteverkets möjligheter att kontrollera en persons folkbokföring utvidgas för att undvika att en sökande uppger fel adress och därmed felaktigt får rätt till stöd.

g. Bättre förutsättningar för omställning och ett längre arbetsliv

Med en allt tuffare internationell konkurrens och strukturomvandlingar i form av ökad automatisering och digitalisering, ökar kraven på omställning på den svenska arbetsmarknaden. Att skapa möjligheter för människor att jobba, lära nytt och vidareutbilda sig blir allt viktigare, oavsett var i livet man befinner sig och även om man har barn, lån eller familj.

Samtidigt lever vi allt längre och är allt friskare som äldre. Det gör det naturligt att jobba högre upp i åldrarna, såväl för lönen det ger som för att man trivs på en arbetsplats och för att man känner att man fortsatt kan göra en värdefull insats. Vi behöver också jobba längre för att kunna finansiera vår gemensamma välfärd med en åldrande befolkning. Arbetsmarknaden behöver då anpassas för att ge fler möjlighet att stanna kvar på arbetsplatsen längre.

Förstärkt jobbskatteavdrag för erfarna medarbetare

Sedan 2006 är det 90 000 fler personer över 65 år som arbetar. Att fler äldre väljer att jobba är ett resultat av en aktiv politik. Alliansregeringen gjorde det billigare att anställa personer över 65 år och det förstärkta jobbskatteavdraget för äldre ökade drivkrafterna för att jobba längre.

Nuvarande regering går nu åt andra hållet och föreslog i budgetpropositionen att införa särskild löneskatt för personer som fyllt 65 år. Detta minskar incitamenten till ett längre arbetsliv och riskerar att motverka den goda utveckling vi sett på senare år.

Moderaterna står för en annan väg. Att erfarna medarbetare vill jobba längre ska inte straffa sig – det ska löna sig. Möjligheten att jobba längre bör omfatta så många som möjligt. Stärkta drivkrafter för arbete högre upp i åldrarna, en anpassad arbetsmiljö och en väl fungerande arbetsmarknadspolitik stärker förutsättningarna för ett längre arbetsliv.

Moderaterna föreslår därför att det redan från 64 års ålder ska vara lägre skatt för att jobba mer, i stället för från dagens 65 år. Vårt förslag innebär att 70 000 64-åringar får sänkt skatt och sysselsättningen beräknas öka med mellan 1 000 till 4 000 personer. När regeringen vill göra det dyrare att anställa personer över 65 år vill Moderaterna att arbete för äldre ska löna sig än mer. Att jobbskatteavdraget förstärks redan samma kalenderår som man uppnått pensionsåldern stärker drivkrafterna för att stanna kvar på arbetsmarknaden.

- *Moderaterna satsar 300 miljoner kronor per år för att förstärka jobbskatteavdraget för dem som närmar sig pensionsålder.*

Bättre möjligheter att finansiera högre utbildning senare i livet

Moderaterna vill skapa en mer flexibel och modern arbetsmarknad där människor har goda möjligheter att byta inriktning och karriär och människor ges flera chanser i livet. Då behöver det bli enklare att skola om sig eller pröva ett nytt jobb.

Om fler ska kunna känna sig trygga med att byta arbete eller till och med bransch, även längre upp i åldrarna, behöver förutsättningarna för omställning förbättras. Det måste därför vara möjligt och attraktivt för fler att studera också senare i livet. En person som behöver bygga på sina studier för att antingen kunna ta större ansvar, exempelvis en undersköterska som efter ett antal yrkesår vill vidareutbilda sig till sjuksköterska, eller helt byta spår ska ha förutsättningarna att göra det. Alliansregeringen tog flera steg för att öka möjligheterna till omställning och kompetensutveckling under arbetslivet genom bland annat ändringar i studiemedelssystemet. Alliansen ändrade också reglerna så att personer med a-kassa ska kunna delta i kortare utbildning med bibehållen ersättning. Men mer kan göras. Därför vill Moderaterna satsa mer på att förbättra möjligheterna att finansiera högre utbildning senare i livet.

För att öka möjligheterna att kombinera arbete och studier vill vi att fribeloppet, den inkomst man kan tjäna utan att studiemedlet minskar, höjs från dagens dryga 170 000 kronor till över 200 000 kronor per kalenderår. Vi vill också att möjligheterna till extra studieveckor för den som fyllt 40 år ska utökas med 20 veckor från 40 veckor till 60 veckor och att åldersgränsen för studiemedel höjs till 60 år. Slutligen bör möjligheten till tilläggs lån för studerande över 25 år med barn höjas från 3 800 kr till 5 000 kr per månad.

- *Moderaterna satsar 159 miljoner kronor per år för att förbättra möjligheterna att finansiera högre utbildning senare i livet.*

h. Ett jämställt arbetsliv

Sverige är ett av världens mest jämställda länder. Vi har föräldraförsäkringen och en väl utbyggd barnomsorg som ger förutsättningar för föräldrar att ta ett stort ansvar för barn och samtidigt förvärvsarbeta. Svenska kvinnor arbetar i hög grad under småbarnsåren och även männen är föräldralediga.

Trots det återstår mycket att göra innan samhället och arbetslivet är jämställt. Fortfarande tjänar kvinnor mindre än män och arbetar deltid i större utsträckning. Kvinnor tar fortsatt ett större ansvar för det oavlönade hushållsarbetet och är i större

utsträckning föräldralediga och sjukfrånvarande. Allt detta bidrar till ojämställdhet – i vardagen och i plånboken.

Arbete är en hörnsten i ett jämställt samhälle. Alliansregeringens reformer för att förbättra drivkrafterna för arbete och minska utanförskapet har bidragit till ökade förutsättningar för ekonomisk jämställdhet. Det har blivit mer lönsamt för alla att gå från utanförskap till arbete tack vare jobbskatteavdraget. Eftersom förbättringen relativt sett varit som störst för låg- och medelinkomsttagare har drivkrafterna till arbete stärkts mer för kvinnor än för män. Moderaterna vill fortsätta sänka skatten med tyngdpunkt mot dem som har låga inkomster, inte minst för att göra det mer lönsamt för kvinnor att arbeta.

Kvinnor och män arbetar i genomsnitt lika många timmar per dygn, men män ägnar mer tid åt förvärvsarbete och kvinnor ägnar mer tid åt hemarbete. Det mönster som leder till att kvinnor tar större ansvar för hem och barn och arbetar deltid i högre grad än män etableras i stor utsträckning under föräldraledigheten. Kvinnor är föräldralediga längre än män och stannar också oftare än män hemma från arbetet för att vårda sjuka barn. Fortfarande tas 75 procent av alla föräldrapenningdagar och 65 procent av all tillfällig föräldrapenning (vab) ut av kvinnor. Även om utvecklingen går åt rätt håll går det alldeles för långsamt.

Förstärkt jämställdhetsbonus för ett jämnare uttag av föräldraförsäkringen

För att kvinnor och män ska ha samma förutsättningar på arbetsmarknaden behöver mer göras för ett jämnare uttag av föräldraförsäkringen. För att uppmuntra ett mer jämställt uttag av föräldrapenning vill vi förstärka den jämställdhetsbonus som infördes av alliansregeringen 2008. I dag kan föräldrar få maximalt 13 500 kronor i bonus skattefritt om de väljer att dela helt lika på dagar med föräldrapenning på sjukpenning- eller grundnivå. Regeringen väljer att från 2017 avskaffa jämställdhetsbonusen inom föräldraförsäkringen. Moderaterna anser att incitamenten istället bör förstärkas, och vill att bonusen fördubblas under de 60 sista bonusdagarna. Förändringen medför att ett par som delar helt lika kommer att få 19 500 kronor, alltså 6 000 kronor mer än i dag och 19 500 kronor mer än i regeringens förslag.

- *Moderaterna satsar 70 miljoner kronor 2016, 288 miljoner kronor 2018, 433 miljoner kronor 2019 och 450 miljoner kronor i förhållande till regeringen för att behålla och förstärka jämställdhetsbonusen för de som delar föräldraförsäkringen lika.*

Vab-bonus för en mer jämlik ansvarsfördelning vid vård av sjuka barn

Moderaterna vill även se incitament för ett mer jämställt uttag av tillfällig föräldrapenning och föreslår därför att en vab-bonus införs. En utredning bör tillsättas för att se över förutsättningarna och formerna för en vab-bonus. Då uttaget av vab-dagar ökat betydligt på senare år bör utredningen särskilt säkerställa att utformningen av bonusen inte skapar snedvridande incitament för föräldrar att utan särskilda skäl öka sitt uttag av tillfällig föräldrapenning.

Bättre arbetsmiljö för kvinnor

En annan stor jämställdhetsutmaning är kvinnors arbetsrelaterade ohälsa. Sedan 1980-talet har kvinnor haft högre sjukfrånvaro än män, och skillnaderna fortsätter att öka. Fler kvinnor än män tvingas lämna arbetslivet i förtid på grund av ohälsa och kvinnor uppger också i högre grad än män att de lider av såväl fysiska som psykiska arbetsrelaterade besvär.

Alliansregeringen gav Arbetsmiljöverket i uppdrag att ta fram kunskap samt att utveckla och genomföra särskilda insatser för att förebygga att kvinnor slås ut från arbetslivet på grund av arbetsmiljörelaterade problem. Vi vill ge Arbetsmiljöverket ytterligare resurser för att vidareutveckla det arbete som påbörjats och tillvarata de erfarenheter som projektet gett.

- *Moderaterna satsar 15 miljoner kronor per år för att fortsätta Arbetsmiljöverkets arbete med att stärka kvinnors arbetsmiljö.*

7. Stärkt integrations- och migrationspolitik i ett öppet Sverige

Krig, konflikter och oroligheter runt om i världen orsakar i dag de kraftigaste flyktingströmmarna sedan andra världskriget. I en orolig omvärld söker sig många till Sverige för att söka skydd från krig och förtryck. Sverige ska fortsatt ta ansvar för att erbjuda människor skydd i tider då många flyr från krig och förföljelser. Samtidigt finns stora behov av att förbättra integrationen för att bättre kunna ta tillvara potentialen hos dem som kommer hit. När nu väldigt många, på bara några år, väntas få uppehållstillstånd i Sverige finns en stor risk att segregation, arbetslöshet och utanförskap förvärras om inte politiken möter de nya utmaningarna.

Moderaterna har omprövat sin migrations- och integrationspolitik. Vi vill bland annat se en tydligare arbetslinje i migrations- och integrationspolitiken, ett mer kostnadseffektivt mottagande med individualiserade insatser och fler vägar in i jobb.

a. Ordning och reda med tydlig arbetslinje i migrationspolitiken

Moderaterna står för en långsiktigt hållbar migrationspolitik som värnar asylrätten och som inom ramen för den reglerade invandringen underlättar rörlighet över gränser, främjar en behovsstyrd arbetskraftsinvandring och fördjupar det europeiska och internationella samarbetet. I en tid när människor flyr för sina liv undan krig och förtryck är det viktigt att Sverige och andra länder står upp för och värnar rätten att söka skydd för att rädda sitt liv eller undkomma förtryck. Det lägger samtidigt ett stort ansvar på politiskt ledarskap att presentera åtgärder för att säkerställa att mottagandet och etableringen i Sverige och andra länder fungerar väl.

För att skapa ett hållbart mottagande och upprätthålla förtroendet för och legitimiteten i asylsystemet behöver asylprocessen präglas av ordning och reda. Vi behöver ha korta och rättssäkra processer tillsammans med en incitamentsstruktur som inte uppmuntrar människor att stanna kvar illegalt i landet. Som en del i att stärka människors drivkrafter till arbete och integration bör huvudprincipen för uppehållstillstånd ändras från permanenta till tillfälliga och försörjningskravet för anhöriginvandrare utökas.

Gemensamt ansvar för flyktingmottagandet i EU

Sverige tar ett stort ansvar för världens flyktingar både genom en generös asylpolitik och genom ett stort humanitärt bistånd, framför allt genom FN:s flyktingkommisariat UNHCR. Men Sverige är ett litet land och är alltför ensamt i Europa om att känna och ta detta ansvar. Enligt UNHCR:s rapportering från 2014 var Sverige det fjärde största

landet räknat i antalet asylsökande i världen. I förhållande till vår folkmängd var vi i särklass världens största mottagare av asylsökande inom EU. En viktig del i att skapa ett jämnare mottagande är att förmå fler länder, särskilt inom EU, att ta ansvar.

Kommissionen har för första gången tagit fram konkreta förslag för att uppnå en jämnare fördelning av asylsökande inom EU. Sverige bör verka för att förslaget genomförs, och förstärks ytterligare.

Effektivt återvändande för de som inte har rätt att vistas i Sverige

För att kunna upprätthålla en reglerad invandring krävs att de som inte beviljas asyl eller andra tillstånd och därmed inte har rätt att uppehålla sig i Sverige också återvänder i enlighet med Migrationsverkets eller Migrationsdomstolarnas beslut. Andelen människor som väljer att frivilligt lämna Sverige efter lagakraftvunnet beslut om utvisning eller avvísning minskar dock stadigt över de senaste åren. I många fall väljer personer att avvika från återvändandeprocessen för att undvika tvångsvist återvändande. Moderaterna vill se ett intensifierat och effektiviserat samarbete mellan Polismyndigheten, Kriminalvården och Migrationsverket i syfte att öka antalet som återvänder. Moderaterna vill också att den nationella preskriptionstiden för avvísingsbeslut, som idag uppgår till fyra år till dess att man åter kan ansöka om asyl, ses över i syfte att säkerställa att incitamenten för att avvika från återvändandet inte är för höga.

Princip om säkra länder bör införas för länder med mycket låg beviljandegrad

Under 2014 var Georgien, Kosovo, Serbien och Albanien bland de tio ursprungsländer från vilka Sverige mottar flest asylansökningar. Under fem procent av dessa ansökningar beviljas. Många andra EU-stater har sedan länge infört en princip om så kallade säkra länder, vilket i korthet innebär att sökande från länder där beviljandegraden är låg och söktrycket högt ska prioriteras och påskyndas. Principen för säkra länder bör införas i Sverige för de fall där beviljandegraden konsekvent under flera års tid understigit fem procent. Dessa ansökningar måste hanteras i särskild ordning så att de prioriteras, och en tydlig tidsgräns bör införas för handläggningen av dessa ärenden.

Tillfälliga uppehållstillstånd övergår till permanenta när man kommer i jobb

Alla länder inom EU har förbundit sig till samma konventioner för att skydda människor på flykt. Det är en grundläggande princip för alla stater som står upp för mänskliga rättigheter, och en princip som Moderaterna aldrig viker från. Vi ser dock att integrationen i Sverige har fungerat alldeles för dåligt, vilket ger oss anledning att se över hur asylreglerna kan påverka människors drivkrafter. Politiken har mycket att bidra

med för att underlätta för människor att integreras i det svenska samhället – men vi måste också förvänta oss att människor vill och har förmåga att göra det. Vi vill stärka människors drivkrafter till arbete och integration.

Moderaterna föreslår därför att tillfälliga uppehållstillstånd om tre år blir ny huvudregel för dem som kommer på egen hand till Sverige. Vi vill att det tillfälliga uppehållstillståndet blir permanent efter tre år om man fullföljt de etableringsaktiviteter man har i sin etableringsplan, eller om man innehaft en anställning med lön efter villkor i sex månader. Detta är en del i att öka incitamenten och egenansvaret i att bidra till att göra sig anställningsbar. Har etableringsinsatserna inte fullföljts förlängs det tillfälliga uppehållstillståndet om skyddsbehov kvarstår.

Utvidga försörjningskravet för anhöriginvandring

Försörjningskravet infördes 2009 av alliansregeringen. Sverige var då det enda land i EU som saknade liknande krav. I och med införandet av kravet infördes också en mängd undantag som gör att kravet idag endast omfattar under en procent. Idag får man automatiskt undantag om man är en barnfamilj, har bott i Sverige med uppehållstillstånd i mer än fyra år, om man är svensk medborgare, om man är konventionsflykting eller om man har nedsatt arbetsförmåga.

Vi står upp för rätten till familjeåterföreningar för de familjer som splittrats på grund av krig och förföljelse. För andra grupper bör vi kräva att vissa grundläggande förutsättningar finns ordnade vid anhöriginvandring. Idag omfattar undantagen i lagstiftningen personer som rimligen borde kunna försörja de personer de önskar ta till Sverige. Moderaterna föreslår således att undantaget för svenska medborgare och för dem som bott i Sverige i mer än fyra år tas bort. Möjligheterna för de flyktingar som vill återförenas med sina redan existerande familjer påverkas inte. Vi värnar barnets perspektiv i de fall man på grund av krig och förföljelse blivit separerad från sin familj.

Värna arbetskraftsinvandringen och stoppa missbruk

Sverige behöver arbetskraftsinvandring för att ge företag, offentlig sektor och organisationer möjlighet till god kompetensförsörjning. 2008 öppnade Moderaterna en dörr till Sverige som varit stängd under mer än 30 år. Vi gick från en ordning där en myndighet bedömt behovet av att rekrytera arbetskraft från tredje land, till ett öppet och flexibelt system som ger Sverige förutsättningar för att möta både dagens och framtidens behov på arbetsmarknaden. Moderaterna vill värna det svenska regelverket för arbetskraftsinvandring, samtidigt som missbruk måste beivras. Alliansregeringen genomförde flera åtgärder för att stoppa missbruk, som till exempel efterkontroller, en straffsanktionerad uppgiftsskyldighet för arbetsgivare avseende anställningsvillkor samt

kompletterande återkallelsebestämmelser. I ett första skede gäller att utvärdera effekterna åtgärderna haft på fusket. Kvarstår då risker för utnyttjande är Moderaterna öppna för att göra mer. Moderaterna vill även införa ett mål på trettio dagar för handläggningstiden för arbetstillstånd, då väntetiden idag är för lång.

b. Bättre etablering med fokus på jobben

Även om många utrikes födda arbetar är andelen fortfarande betydligt lägre än bland inrikes födda. Vi ser ett nytt utanförskap växa fram som drabbar unga och utrikesfödda särskilt hårt. Det tar lång tid för nyanlända att komma i arbete, arbetslösheten är hög och många fastnar i bidragsberoende.

Den viktigaste frågan för att förbättra integrationen är att Sverige förmår att skapa förutsättningar för utrikes födda att få sitt första jobb. För att fler nyanlända ska få jobb behöver trösklarna sänkas på arbetsmarknaden. Drivkrafterna till arbete behöver öka, fler vägar in på arbetsmarknaden behöver öppnas och det behöver bli enklare för den som är ny i Sverige att starta företag. Moderaternas jobbpolitik, som presenteras i kapitel fyra, utgår i stor utsträckning från denna problembild, och ska också ses som en central del av Moderaternas integrationspolitik.

Men insatserna för att påskynda individens väg in i arbete och samhälle behöver också bli mer effektiva. Idag är insatserna inte tillräckligt anpassade efter individens behov. Bristande samverkan mellan de aktörer som delar ansvaret för nyanländas etablering försvårar för flexibla och individualiserade lösningar. I många fall får individen överhuvudtaget inte ta del av de insatser den har rätt till. Av dem som kommer med bristfällig utbildning är det få som studerar på komvux och letiderna för att bedöma och validera utländsk utbildning och arbetslivserfarenhet är långa. Språkutbildningen är inte tillräckligt tillgänglig för individen och möjligheten att delta i målgruppsanpassad eller yrkesinriktad Sfi varierar mellan olika län och kommuner. För att påskynda inträdet på arbetsmarknaden bör insatserna också börja redan under asylprövningen, särskilt när väntetiderna är långa.

Många kommuner tar ett stort ansvar och brottas också med att klara av mottagandet, framförallt när det gäller tillgång till bostäder och skola. Mottagandet av asylsökande och nyanlända är ett nationellt åtagande där staten bör ta ett tydligare ansvar.

Svenskundervisning och kompetenskartläggning från dag ett

Bristande språkkunskaper är en viktig orsak till utrikesföddas bidragsberoende och utanförskap. Detta kan inte accepteras. Att tala språket i det land man lever i ger

människor makt över sina liv, liksom en känsla av både självständighet och gemenskap. Bristande språkkunskaper ska inte vara anledningen till utanförskap.

När Migrationsverkets handläggningstider ökar, tar det allt längre tid innan man får tillgång till Sfi, som erbjuds efter erhållet uppehållstillstånd. Vi menar att den första tiden i Sverige utgör ett mycket viktigt fönster för hur framtiden här kommer att se ut, och att långa tider av innehållslös väntan riskerar att försena etableringen och låsa fast människor i passivitet. Därför vill Moderaterna att även asylsökande i asylboenden ska ha undervisning i svenska under tiden Migrationsverket prövar ansökan, under perioder när handläggningstiderna i asylprocessen är långa och en stor andel av sökande kommer beviljas uppehållstillstånd. För att öka förutsättningarna för etablering på arbetsmarknaden bör också kompetenskartläggningar genomföras tidigare än i dag. Det bör vara möjligt i samband med anländandet till Sverige.

- *Moderaterna satsar 200 miljoner kronor per år 2016–2018 på svenskundervisning och kompetenskartläggning redan under asyltiden.*

Ökade resurser för validering av utbildning och kompetens

Bakgrunden bland dem som deltar i etableringsuppdraget skiftar. Enligt Arbetsförmedlingens senaste åiterrapport hade omkring 20 procent gymnasial och 30 procent eftergymnasial utbildning i juni 2015. För dessa grupper kan kompetens och utbildning behöva valideras för att man ska få tillträde till den svenska arbetsmarknaden. Läkare, psykologer, sjuksköterskor och lärare kommer dagligen till Sverige. Den kompetens de för med sig är viktig för att fortsätta bygga Sverige starkt. Diskussionen om behovet av en snabbare validering har förts under flera år. Trots de satsningar som gjorts har resultaten inte varit tillräckliga. Valideringen tar fortsatt för lång tid.

Vi vill att Socialstyrelsens uppdrag att validera utländska betyg och kompetenser av utländsk utbildning inom hälso- och sjukvårdsyrken övergår till Universitets- och högskolerådet. De har visat sig vara mer effektiva gällande kartläggning av insatser för att snabbt komma ut på arbetsmarknaden. Då rekryteringsbehoven är stora inom vårdsektorn bör arbetet med validering intensifieras för att snabbare se till att människor kommer i arbete. Därför vill vi förstärka anslaget till validering inom hälso- och sjukvårdsområdet. Också övrig valideringsverksamhet på Universitets- och högskolerådet förstärks.

- *Moderaterna satsar 40 miljoner kronor på att validera utländsk kompetens inom hälso- och sjukvårdsområdet och 40 miljoner kronor för validering av övrig kompetens.*

Utred möjligheten till utbildningsplikt

Enligt Arbetsförmedlingens senaste återrapport hade närmare 50 procent i etableringsuppdraget förgymnasial utbildning eller kortare i juni 2015. Sverige har få arbeten där inga förkunskaper eller utbildning krävs och där lönenivån motsvarar att man utan dessa förkunskaper kan få arbete. Därför är det viktigt att alla når en utbildningsnivå som gör att man kan komma i jobb. Dessvärre visar uppgifter från Arbetsförmedlingen att få personer med förgymnasial utbildning kortare än nio år studerar under och efter etableringsuppdraget. Vid utgången av 2014 studerade sju procent av ungdomarna på den kommunala vuxenutbildningen jämfört med fyra procent för övriga deltagare. Ungefär 6 procent går vidare till studier inom 90 dagar från avslutad etableringsplan.

Alla som kommer till Sverige ska göra allt de kan för att göra sig anställningsbara. Då vi har skolplikt till och med nionde klass är det därför rimligt att dessa krav även ställs på människor som kommer till Sverige senare i livet. Vi vill därför se över införandet av en utbildningsplikt för dem som inte har färdig grundskola och inte klarar sin egen försörjning. Att utbilda sig för att uppnå grundskolekompetens ska vara en del av att erhålla bidrag från offentliga medel, liksom andra insatser för att göra sig anställningsbar. Utbildningsplikten ska inte gälla den som jobbar och klarar sin egen försörjning.

Förlängd etableringsplan och ökat statligt ansvarstagande

Etableringsreformen som infördes 2010 innebar att Arbetsförmedlingen skulle möta nyanlända som första myndighet i stället för socialtjänsten. Under de första två åren i Sverige får nyanlända en etableringsplan som omfattar språkundervisning, samhällsinformation och insatser för att komma i jobb. En särskild ersättning, etableringsersättning, utgår också under tiden som den nyanlände deltar i aktiviteter. Syftet med reformen var att påskynda inträdet på arbetsmarknaden.

Reformen har inte fungerat som avsett. Samverkan mellan de olika aktörer som ansvarar för insatser under den första tiden är bristfällig och behöver förbättras. De insatser som erbjuds inom ramen för etableringen är dessutom ofta av bristfällig kvalitet och inte tillräckligt individanpassade. Eftersom många som kommer har låg

utbildningsbakgrund eller liten erfarenhet av jobb behövs fler insatser och under längre tid för att fler ska ha förutsättning att snabbt komma i arbete.

Moderaterna vill att etableringsperioden ska förlängas från dagens två år till tre år. En förlängning av Arbetsförmedlingens etableringsuppdrag innebär att staten tar ett större ansvar för individens insatser och försörjning, vilket också underlättar för kommunerna. Det kan i sin tur bidra till att kommunerna ökar sitt mottagande så att kommunplaceringar för nyanlända går snabbare och fler kan påbörja sina etableringsinsatser.

- *Moderaterna vill utöka statens ansvar för nyanländas etablering från dagens två till tre år och satsar 875 miljoner kronor år 2017. Satsningen trappas upp successivt till 1,6 miljarder kronor år 2019.*

Jobbstimulans och aktivitetskrav i etableringsersättningen

Drivkrafterna för jobb bland nyanlända behöver stärkas under etableringstiden. I likhet med försörjningsstödet skapas betydande margineffekter när en person går från etableringsersättning till arbete. När etableringsreformen genomfördes infördes därför också en jobbstimulans som innebär att den som har arbete som en aktivitet i sin etableringsplan får behålla etableringsersättningen utöver sin lön under sex månader. Den jobbstimulansen avskaffar nu regeringen. Moderaterna anser att drivkrafterna att arbeta tvärtom bör förstärkas och vill behålla och förlänga jobbstimulansen så att den omfattar ett år istället för sex månader. Samtidigt bör aktivitetskraven under etableringstiden skärpas. Deltagande i insatser ska följas upp under etableringstiden.

- *Moderaterna satsar 188 miljoner kronor 2016, 235 miljoner kronor 2017, 233 miljoner kronor 2018 och 239 miljoner kronor 2019 på att behålla och förstärka jobbstimulansen i etableringsersättningen.*

Företagsrådgivning till utrikes födda entreprenörer

Företagande är en väg för många utrikes födda att komma in på arbetsmarknaden. Med RUT- och ROT-avdrag, sänkt restaurangmoms och valfrihet i vård och omsorg har förutsättningarna att driva företag förbättrats i branscher där många utrikes födda företagare är verksamma. Moderaterna vill fortsätta förenkla för företagande, bland annat genom att halvera kravet på aktiekapital till 25 000 kronor och undanta mikroföretag från en del administration.

Den som är utrikes född kan dock möta särskilda svårigheter att navigera i den svenska byråkratin. För att fler utrikes födda och nyanlända ska våga och kunna ta steget att starta och driva företag vill vi förstärka Almis rådgivning till företagare med utländsk bakgrund, den så kallade IFS-rådgivningen.

- *Moderaterna satsar 30 miljoner kronor per år på Almis rådgivning för utrikes födda företagare.*

Bättre svenskundervisning och höjd skolschablon för asylsökande barn

Många kommuner tar ett stort ansvar och brottas också med att klara av mottagandet, framförallt när det gäller tillgång till bostäder och skola. Mottagandet av asylsökande och nyanlända är ett nationellt åtagande där staten bör ta ett tydligare ansvar.

Moderaterna föreslår därför att Migrationsverket direkt ska tillse att barn i asylboenden får intensivkurser i svenska tillsammans med förberedande utbildning under tiden ansökningar handläggs, maximalt upp till sex månader. Denna förberedelse för skolgången ska ske i Migrationsverkets lokaler och syftar till att underlätta integrationen för barnen in i skolan när nödvändiga språkkunskaper uppnåtts. Samtidigt föreslår Moderaterna att schablonersättningen till kommunerna för asylsökande barns skolgång höjs med 50 procent. Detta innebär en väsentlig förbättring av kommunernas förutsättningar att ordna ett bra mottagande för de asylsökande barnen.

- *Moderaterna satsar 393 miljoner kronor 2016 på höjd schablon för asylsökandes skolgång. 2017 ökas anslaget med 291 miljoner kronor, 2018 med 243 miljoner kronor och 2019 med 224 miljoner kronor.*

Prestationsbaserade medel för de kommuner som tar emot flest

Regeringen avskaffar den prestationsbaserade ersättning som de kommuner som tagit emot flest nyanlända får sedan 2013. Moderaterna vill återinföra de prestationsbaserade medlen för att underlätta för de kommuner som tar emot mest. Detta stöd kompletteras av den förlängda etableringsplanen, där statens åtagande för nyanlända förlängs från två till tre år. Moderaterna prioriterar en förstärkt arbetslinje genom en förlängd etableringsplan och ett system som ger högre ersättningar för de kommuner som tar en större del av ansvaret.

- *Moderaterna satsar 653 miljoner kronor 2016 på prestationsbaserade medel till de kommuner som tar emot flest nyanlända. 2017 ökas anslaget med 658 miljoner kronor, 2018 med 499 miljoner kronor och 2019 med 402 miljoner kronor.*

c. Ett kostnadseffektivt flyktingmottagande

Med stora flyktingströmmar är det av stor vikt att göra mottagandet mer kostnadseffektivt. Vi måste bli bättre på att hitta lösningar som skapar ett mottagande av hög kvalitet men som också ger högsta kostnadseffektivitet med högst nytta för varje skattekrona.

Effektiva ersättningssystem och placeringsformer för ensamkommande barn

Kostnader för mottagandet av ensamkommande barn representerar idag en tredjedel av Migrationsverkets ersättningar och boendekostnader. I takt med att antalet ensamkommande barn förväntas stiga ytterligare under kommande år kommer mottagandet utgöra en än större del av Migrationsverkets kostnader. I ett sådant läge är det viktigt att staten säkerställer att mottagandet håller god kvalitet, men också att det är kostnadseffektivt och ändamålsenligt för att tillgodose barnens och ungdomarnas behov.

Ersättningssystemet för ensamkommande barns boende har brister, då en stor del av placeringarna ersätts av staten på löpande räkning, baserat på kommunernas kostnadsredovisning. Vidare är boendeformerna inte ändamålsenligt utformade för gruppen. I dagsläget bor äldre barn ofta på så kallade HVB-hem – hem för vård eller boende. HVB-hemmen tillskapades för barn och ungdomar i särskilt behov av vård och uppsyn och har en mycket hög vårdnivå, och platserna är därmed resurskrävande. Ensamkommande äldre barn har i många fall inte den typ av vårdbehov som HVB erbjuder, och bland annat SKL har efterfrågat en mer ändamålsenlig typ av stödboende för de äldre barnen.

Moderaterna anser att boendet för ensamkommande barn bör reformeras. För äldre barn finns det behov av en ny boendeform, stödboende, som passar barnens behov bättre. Vidare bör differentierade schabloner införas i syfte att öka kostnadseffektiviteten, förenkla regelverket och minska den administrativa bördan för kommunerna.

- *Moderaterna föreslår att en ny boendeform, stödboende, införs för ensamkommande barn och att ersättningen för de dominerande boendeformerna schabloniseras. Förslaget bedöms förstärka de offentliga finanserna utöver regeringens besparingar*

på området med 0,4 miljarder kronor 2016, 0,5 miljarder kronor 2017, 1,1 miljarder kronor 2018 och 1,7 miljarder kronor 2019.

Sänkt takpris i upphandlingarna av tillfälliga asylboenden

Då fler och fler söker sig till Sverige har Migrationsverket svårt att finna boende till asylsökande. Därför tvingas Migrationsverket upphandla så kallade tillfälliga boenden från privata aktörer. Tillfälliga anläggningsboenden kostar två till fyra gånger mer än permanenta boenden. Migrationsverket arbetar därför med att utöka andelen permanenta korridorsboenden som drivs i egen regi. Men mer bör göras. För närvarande är takpriset i Migrationsverkets upphandlingar 200 kr för logi och 150 för kost per person och dygn, och avtalstiden generellt tre månader. Moderaterna vill låta snabbutreda huruvida takpriset i Migrationsverkets upphandlingar bör sänkas och avtalstiden förlängas.

8. Utbildning och bildning bygger Sverige starkt

a. Mer kunskap i skolan

Resultaten i den svenska skolan har sjunkit i 20 år. Ett antal betydande reformer har genomförts under de senaste åren för att vända utvecklingen, men viktiga områden inom skolan behöver fortsatt reformeras. Bland annat har Riksrevisionen pekat på att de riktade statsbidragen inte når alla kommuner och skolor, särskilt dem som står utan resursstarka skolförvaltningar. Bristande lärarkompetens och brister i kompetensförsörjning samt kompetensutveckling av lärare pekas också ut. Resultaten från PISA-proven visar att svenska elever presterat allt sämre, och under OECD-snittet inom läsförståelse, matematik och naturvetenskap. Svenska elever lägger också generellt mindre tid på studier än elever i andra länder. Ska Sverige klara av att konkurrera med höga kunskapsnivåer behöver eleverna lägga mer tid på studier.

Det finns en bred enighet i riksdagen kring att göra ekonomiska satsningar på skolan. Det finns dock förslag i budgeten som signalerar en ny riktning som bryter mot det fokus på att uppvärdera skolans kunskapsuppdrag som hittills gällt. OECD understryker att reformerna av den svenska skolan bör fortsätta. Regeringen väljer istället att lägga stora summor på reformer som inte syftar till att stärka kunskapsuppdraget, samtidigt som man exempelvis slopar den utbyggnad av karriärtjänster som riksdagen tidigare beslutat om. Med mindre kunskap i skolan hotas Sveriges långsiktiga kompetensförsörjning.

Behåll och vidareutveckla karriärtjänsterna

Karriärtjänsterna har varit betydelsefulla. I sin granskning av Svensk skola lyfter OECD bland annat fram vikten av goda karriärvägar för att höja läraryrkets status. Därför vill vi fortsätta bygga ut antalet karriärtjänster så att de uppgår till 22 000 tjänster. Vi förstärker även anslagen till vår tidigare satsning på fler karriärtjänster i utanförskapsområden genom att avsätta dubbelt så mycket medel som tidigare, motsvarande 600 tjänster.

- *Moderaterna satsar sammanlagt 212 miljoner kronor 2016, 352 miljoner kronor 2017, 540 miljoner kronor 2018 och 548 miljoner kronor 2019 på karriärtjänster, inklusive en särskild förstärkning i utanförskapsområden.*

Inför tioårig grundskola

Vi står fortsatt bakom förslaget om att en tioårig grundskola, där förskoleklassen blir nya årskurs ett, behövs för att stärka skolans kunskapsfokus. Där ingår också

fortbildning av befintliga förskollärare så att de ska bli behöriga att undervisa i den nya grundskolan.

- *Moderaterna satsar 200 miljoner kronor 2017, 200 miljoner kronor 2018 och 964 miljoner kronor 2019 för att införa tioårig grundskola.*

Mer matematik i högstadiet

Svenska elevers matematikresultat i PISA-testet har trendmässigt försämrats sedan undersökningen genomfördes för första gången, år 2000. För att stärka svenska elevers matematikkunskaper behöver matematikundervisningen förstärkas. Moderaterna vill därför utöka undervisningen med en extra timme matematik i veckan på högstadiet.

- *Moderaterna satsar 245 miljoner kronor 2017 och 490 miljoner kronor per år från 2018 för att införa en extra timme matematik i veckan på högstadiet.*

Sommarskola och läxhjälp till de som riskerar att halka efter

För elever i högstadiet kan extra undervisningstid eller läxhjälp vara avgörande för att komma ikapp studierna i något eller några ämnen. Moderaterna vill utöka satsningen på sommarskola och införa en skyldighet för kommunerna att erbjuda sommarskola från årskurs sex för alla som riskerar att halka efter. Vi föreslår också att obligatorisk läxhjälp införs, det vill säga en skyldighet för kommuner och fristående huvudmän att erbjuda läxhjälp till alla elever från årskurs 4 till 9, för att alla elever ska få goda förutsättningar att lyckas.

- *Moderaterna satsar ytterligare 150 miljoner kronor per år på obligatorisk sommarskola från årskurs sex till årskurs nio för alla som riskerar att halka efter.*

Förstärk Skolinspektionens uppdrag och verktyg

Skolinspektionens granskning av skolor behöver bli tydligare och utgå mer från elevernas kunskapsresultat och undervisningens kvalitet. Vi vill att utvärderingarna följer en betygsskala vilken också styr vilka åtgärder som behöver sättas in för att stärka skolan.

För att säkra likvärdigheten i den svenska skolan och förhindra att vissa skolor dras med dåliga resultat år efter år vill vi stärka möjligheterna till utveckling och förbättring hos svagpresterande skolor för att ge fler elever förutsättningar att klara

kunskapskraven. Det behövs en tydligare koppling mellan åtgärderna som Skolinspektionen sätter upp för svagpresterande skolor och möjligheten för dessa skolor att få nationella resurser utan att det kräver ett omfattande ansökningsförfarande. När Skolinspektionen har upprättat en åtgärdsplan ska Skolverket kunna erbjuda skolor/huvudmän som inte når kunskapskraven ett särskilt kunskapskontrakt med nationella resurser kopplade till åtgärder som forskningen visar stärker kunskapsresultaten. Det kan till exempel handla om lärarhandledning, speciallärarkompetens, ledarskapsutbildning eller förstärkt elevhälsa.

En ny metod bör också utvecklas där speciellt utvalda lärarcoacher, kopplade till kunskapskontrakten, får tjänstledigt från sina ordinarie lärartjänster för att professionellt och målinriktat samverka med personalen i utvalda skolors arbetslag.

I de fall skolor/huvudmän inte lyckas genomföra de åtgärder som Skolinspektionen kräver ska staten kunna vidta särskilda åtgärder. Det kan bland annat innebära statligt ansvar genom att Skolinspektionen tar över huvudmannskapet för skolan för att åtgärda de brister som finns. Om Skolinspektionen bedömer att bristerna är för stora kan beslut om nedläggning bli aktuellt.

- *Moderaterna satsar 50 miljoner kronor 2016 och 2017 samt 75 miljoner kronor 2018 och 2019 för att Skolinspektionen ska stärka tillsynen och genomföra föreslagna utredningsåtgärder.*

Bredda matematiklyftet till andra ämnen

Matematiklyftet, en fortbildning i didaktik för lärare som undervisar i matematik, har utvärderats med goda resultat. Men liknande kunskapslyft behövs också inom andra områden. Moderaterna vill därför ge Skolverket i uppdrag att utforma en plan för hur alla ämnen ska kunna utvecklas likt Matematiklyftet. Skolverket bör också utreda och tydliggöra ansvarsfördelningen mellan stat och kommun.

- *Moderaterna satsar 5 miljoner kronor så att Skolverket kan utforma en plan för hur alla ämnen ska kunna utvecklas likt Matematiklyftet, utforma kunskapskontrakt och utreda ansvarsfördelningen mellan stat och kommun för skolan.*

Kompetensutveckling för lärare

Att vara lärare i dag kräver att man ständigt vidareutvecklar sin kompetens och fyller sin kunskapsbank. Kunskap är i många avseenden en färskvara och det gäller inte minst

kunskapen om att lära ut. Vi vill därför att Skolverket får ett nytt uppdrag att se över hur alla skolhuvudmän kan åläggas krav på att ge alla lärare en individuell kompetensutvecklingsplan för att garantera regelbunden fortbildning. På sikt är det rimligt med ett krav på regelbunden fortbildning för bibehållen lärarlegitimation.

Nationell strategi för skolans digitalisering

Moderaterna anses att det behövs en nationell strategi för skolans digitalisering. I länder som Finland och Danmark pågår redan ett arbete för att digitalisera skolan, och Sverige bör inte vara sämre. Vi vill också att Skolverket utreder hur programmering i skolan kan införas från årskurs ett.

- *Moderaterna avsätter 1 miljon kronor till Skolverket för att ta fram en strategi för skolans digitalisering.*

Förebygg mobbning, våld och kränkningar i skolan

Alla elever har rätt att känna sig trygga i skolan. Tyvärr är mobbning fortfarande ett stort problem. Vi vill därför att Skolverket i samråd med Skolinspektionen, Brå och Folkhälsomyndigheten utarbetar en webbaserad pilotmodell, liknande Matematiklyftet, med syfte att kunna erbjuda ett digitalt kompetenslyft i frågor som rör att förebygga mobbning, våld och kränkningar i skolan. Det är viktigt att modellen, i likhet med andra insatser mot mobbning, våld och kränkningar, är evidensbaserad och utvecklas med stöd i aktuell forskning.

- *Moderaterna avsätter 2 miljoner kronor för att ta fram en webbaserad pilotmodell för att förebygga mobbning, våld och kränkningar.*

Bättre fritids med mer idrott

Fritidsverksamheten har länge hamnat i skymundan. Ny statistik från Skolverket visar att den genomsnittliga elevgruppen har växt från 31 till 41 elever mellan åren 2004 och 2014. Därför vill vi att Skolverket ser över barngruppernas storlek. Vi vill också öka idrottens roll i verksamheten.

- *Moderaterna satsar 10 miljoner kronor på att bygga upp ett samarbete mellan fritidshem och Svenska skolidrottsförbundet.*

b. Kvalitet och tillgänglighet i förskolan

Förskolan har stor betydelse för barns chanser att lyckas senare i livet och en viktig utgångspunkt är därför att förskolan ska vara mer än bara barnomsorg. Dagens förskola bör ha höga ambitioner för att ge barnen pedagogisk utveckling och en bra kunskapsmässig grund att stå på inför skolstarten.

Forskningsresultat visar exempelvis att barn som vistats på förskola har en bättre utveckling än barn som enbart får omsorg i hemmet. Det har även visats att tidig språk- och matematikinlärning är viktig för barnens senare skolgång. Förskolans uppgift att lägga grunden inför skolstarten spelar särskilt stor roll för barn som kommer från studieovana hem.

Kvaliteten i den svenska förskolan är överlag god. Nöjdhetsindex brukar uppvisa höga resultat. De svenska föräldrarna är nöjda med förskolan och känner sig trygga. Trots det är kvaliteten alltför skiftande. De skillnader i likvärdighet som syns i grundskolan finns också i förskolan. Skillnaderna märks i antalet behöriga förskollärare men också i hur huvudmännen väljer att fortbilda förskollärarna och vilka karriärmöjligheter som finns.

Allmän förskola från två års ålder

En samstämmig internationell forskning talar för att en brett tillgänglig förskola med god kvalitet och höga pedagogiska ambitioner är en mycket bra grund för fortsatt lärande. Alla barn i Sverige ska ha tillgång till en bra förskola oavsett var i landet man bor. Förskolan är också betydelsefull för att motverka det nya utanförskapet som växer fram, som ofta börjar med att unga tidigt halkat efter i skolan.

Moderaterna vill därför skapa ökade förutsättningar för en bättre och mer tillgänglig förskola. Vi vill att den allmänna förskolan ska utökas till att gälla från två års ålder i stället för dagens tre år. Det skulle innebära att Sveriges familjer får möjlighet till avgiftsfri förskola för sina barn 15 timmar i veckan redan från det att barnet är två år gammalt. Det ger också fler familjer, särskilt de som har små inkomster, ännu bättre möjligheter att kombinera familjeliv med arbete.

- *Moderaterna satsar 500 miljoner kronor 2018 och 1 miljard kronor per år från 2019 på allmän förskola från två års ålder.*

Ökat stöd till mindre barngrupper och språkinlärning

Alla barn ska ses och får det stöd och den tid de behöver i förskolan. Moderaterna vill därför att stödet till mindre barngrupper i förskolan ska öka. Att få tid till inlärning och

språkutveckling är särskilt viktigt för barn som kommer från studieovana hem eller vars modersmål inte är svenska. Stödet ska därför särskilt premiera de förskolor som arbetar aktivt med språkinläring. Så kan fler barn ges det utrymme till lek och lärande som de behöver, särskilt de som inte får det hemma. Vi vill också förstärka tillsynen över förskolan med en tydligare kvalitetsgranskning av bland annat barngruppernas storlek.

- *Moderaterna satsar ytterligare 170 miljoner kronor per år från 2016 på mindre barngrupper i förskolan, så att stödet sammanlagt uppgår till en miljard kronor.*

Fler karriärvägar för förskollärare och bättre skolledare

Alliansen tog ett viktigt steg genom att 2010 göra förskolan till en egen skolform, att lyfta fram förskollärarens viktiga roll och förskolechefens betydelse för den pedagogiska utvecklingen. Karriärtjänstreformen omfattade dock inte förskolan och den obligatoriska rektorsutbildningen omfattade inte förskolans chefer. Vi vill nu gå vidare så att Skolverket utreder möjligheterna att inrätta förstelärare i förskolan. Vi vill att Skolverket ges i uppdrag att titta på hur befattningsutbildningen ska kunna bli obligatorisk för skolledare i förskolan, precis som för skolledare i grund- och gymnasieskolan.

Bättre utbildning och kunskapslyft för förskollärare

Under de senaste åren har söktrycket till förskollärarytbildningen ökat. Alliansen byggde kraftigt ut utbildningsplatserna till förskollärarytbildningen. Samtidigt som vi fortsätter bygga ut förskollärarytbildningen bör vi säkerställa att utbyggnaden inte sker på bekostnad av utbildningens kvalitet. Även fortbildningen av befintliga förskollärare bör ses över. Vi vill också utreda hur vi kan förbättra implementeringen av förskolans läroplan för att stärka likvärdigheten i förskolan.

Bättre övergång från förskola till förskoleklass

Att utbildningssystemet hänger ihop måste genomsyra utbildningspolitiken. En del i att förstärka den sammanhållna skolan är en mer likvärdig överlämning från förskola till förskoleklass. Det behöver ses över hur vi kan säkerställa att alla förskolor lämnar över kunskaper om barnens utveckling genom en kvalificerad överlämning mellan förskolan och förskoleklassen.

c. En gymnasieskola för jobben och den högre utbildningen

En ny gymnasieskola med högre och mer ändamålsenliga kunskapskrav är på plats. Yrkesprogrammen förbereder ungdomarna bättre för arbetsmarknaden genom mer tid för yrkesämnena. Lärlingsutbildning, som stärker kopplingen mellan utbildning och arbetsmarknad, har införts som ett permanent alternativ och flera olika insatser genomförs för att öka omfattningen och kvaliteten i det arbetsplatsförlagda lärandet. Entreprenörskap i utbildningen och satsningar på Yrkeshögskolan är andra viktiga insatser som gjorts.

Regeringen vill införa ett obligatoriskt gymnasium och göra högskolebehörighet obligatoriskt även på praktiska utbildningar. Vi tror att det är fel utveckling för gymnasieskolan. Vi tror inte att det går att lagstifta fram motivation, och inte heller att ställa krav på att alla elever ska klara högskolans högt ställda kompetenskrav. Vi menar att detta skulle riskera att öka utslagningen i den svenska gymnasieskolan.

Tydligare yrkesutgångar i högskolan

Gymnasieskolan står för en viktig del av den nationella kompetensförsörjningen. Därför vill vi fortsätta underlätta ungdomars övergång till arbetsmarknaden och stärka gymnasieskolans bidrag till kompetensförsörjningen, främst inom områden där det råder brist på utbildad arbetskraft. Det är viktigt att yrkesprogrammen blir mer attraktiva för eleverna. Matchningen mellan arbetsmarknadens behov, utbildningsutbudet och elevernas intresse måste bli bättre. Vi vill öka attraktiviteten i teknik- och vårdprogrammen genom tydligare yrkesutgångar, till exempel gymnasieingenjör respektive undersköterska.

d. Högre utbildning för bildning och konkurrenskraft

Högre utbildning har en central roll i det kunskapssamhälle som vi vill förvalta och utveckla i Sverige. Den är viktig för människors tillgång till bildning och möjligheten att ta del av kunskap och fritt söka ny. Den är viktig för företagets kompetensförsörjning och matchningen på arbetsmarknaden. Och den är viktig för att öka innovation och entreprenörskap.

Antalet platser på högskoleutbildningar vars efterfrågan på arbetsmarknaden är stor, till exempel läkarutbildningen, sjuksköterskeutbildningen och ingenjörsutbildningarna, har ökat under de senaste åren. Den eftergymnasiala vuxenutbildningen har också byggts ut och Yrkeshögskolan inrättats. Men fortfarande finns brist på utbildad arbetskraft, och matchningen på svensk arbetsmarknad fungerar dåligt. Att företag kan

rekrytera kvalificerad specialist- och yrkeskompetens är centralt för konkurrenskraft och tillväxt.

Reformera högskolans resurstilldelningssystem och stärk Universitetskanslers-ämbetets kvalitetsutvärdering

För den kunskapsintensiva industrin är högskolan särskilt viktig. Trots en omfattande satsning på antalet platser i högre utbildning sedan 1990-talet ser vi fortsatta utmaningar för företagen att få tillgång till specialistkompetens. Detta beror till stor del på att utbildningskvaliteten samtidigt har fallit över tid och att resurserna per student fördelas på ett sätt som premierar kvantitet framför kvalitet. Moderaterna vill därför låta utreda hur ett reformerat resurstilldelningssystem som premierar kvalitet i högre utsträckning ska utformas. Moderaterna vill också förstärka kvalitetsutvärderingen hos Universitetskanslersämbetet, och att myndigheten ska behålla sitt mandat att stänga ned undermåliga program.

Förbättra möjligheten för utländska universitet att etablera sig i Sverige

Den svenska högskolan är internationaliserad, men mer kan göras för att ytterligare öppna högskolesektorn för både framstående internationella studenter och för lärare. Ett sätt är att locka utländska universitet till att etablera sig i Sverige. Moderaterna vill därför se över hur tillståndsgivning för utländska lärosäten som vill upprätta filialer i Sverige kan förenklas.

Moderniserad lärarutbildning

Vi vill modernisera lärarutbildningen för att öka lärarkompetensen ytterligare. En utvärdering av lärarutbildningen behöver göras och inom ramen för den bör ersättningsmodellen ses över i syfte att säkerställa att kraven på lärarstudenterna inte eftersätts. Vi vill också ge ett nytt uppdrag till Universitetskanslersämbetet (UKÄ) att utreda hur Specialpedagogik, Svenska som andra språk bör ingå som obligatoriska delar av utbildningen. Kvaliteten på lärarutbildningen bör höjas genom att införa lämplighetstest eller antagningsprov. Försök med antagningsprov genomförs redan på några orter i Sverige. Efter utvärdering kan det ses över vilken lösning som är bäst för den svenska lärarutbildningen.

Det är också viktigt att det finns fler vägar in till lärarutbildningen. Akademiker som vill bli lärare ska kunna gå en snabbkurs i pedagogik för att sedan kombinera lärararbete med fortsatt utbildning. Fler relevanta sommarkurser på lärarutbildningen behöver säkerställas för att fler ska kunna avsluta den snabbare. Högskolor bör specialisera sig enligt Riksrevisionens förslag. På så sätt ökar möjligheterna för högskolor och

universitet att bli riktigt bra på vissa lärarutbildningar, men främst för att se till att lärarprogram som få söker till ändå blir av.

e. Tillgänglig kultur för alla

Kulturen följer oss genom livet. Utgångspunkten är kulturens egenvärde och självklara roll i samhället. Kulturen och konsten är ovärderliga för yttrandefriheten, kreativiteten, bildningen, demokratin, humanismen och öppenheten. Konsten bidrar till att problematisera och utmana invanda föreställningar och tankemönster. Ett rikt kulturliv skapar, bevarar och utvecklar omistliga värden i samhället.

Regeringens kulturpolitik riktar resurser bort från grupper med stora behov. Moderaterna kommer att fortsätta värna ett kultur- och idrottsliv där resurser riktas särskilt mot barn och unga från miljöer där idrotts- och kulturaktiviteter inte är ett självklart val.

Barn och ungas rätt till kultur genom skapande skola

Kulturen hjälper barn och ungdomar att utvecklas socialt, intellektuellt, språkligt och kunskapsmässigt. Alla barn och unga ska få uppleva kultur och växa genom eget skapande. Genom alliansregeringens reform Skapande skola får barn och unga möta kulturen, vilket visat sig vara en viktig grund för delaktighet i kulturlivet som vuxen. Skapande skola handlar om att sätta alla elevers rätt till kultur och egen kreativ utveckling i centrum. Satsningen bejakar tanken att i mötet mellan elever, professionella kulturarbetare och pedagoger sker en värdefull utveckling. I skärningspunkten mellan deras olika perspektiv föds nya tankar och idéer till gagn för elevernas lärande. Reformen kompletterar det arbete som sker i kulturskolorna och förstärker skolornas olika estetiska ämnen. Tusentals elever har fått ta del av olika kultursatsningar. Att tidigt i livet ta del av kulturupplevelser stärker kunskap och bildning och utvecklar den egna nyfikenheten och kreativiteten. Därför vill Moderaterna att satsningen på skapande skola utvidgas till att också omfatta förskolan.

- *Moderaterna satsar 10 miljoner kronor per år på skapande skola i förskolan.*

Nej till höjd biomoms

Moderaterna vill se en filmpolitik som fortsatt bygger på samverkan mellan olika aktörer. Därmed är vi kritiska till att regeringen, utan vare sig förberedelse eller förankring, har valt att säga upp nuvarande filmavtal. Som en konsekvens har man tvingats till kompensatoriska åtgärder som finansieras med en kraftigt höjd moms på

biobiljetter. Om och hur filmavtalet skall ersättas borde självklart utretts innan beslut fattades i frågan. Moderaterna säger nej till den höjda biomomsen som slår hårt mot näringen i stort och inte minst mindre biografer på landsbygden. Vi vill istället se ett förlängt filmavtal under den tid en ny filmpolitik noga utreds. För oss är det viktigt att femtio års erfarenheter av samverkan tas tillvara, även om detta inte sker i form av ett nytt filmavtal.

- *Moderaterna avvisar regeringens höjda moms på biobiljetter och vill se en heltäckande utredning av en ny svensk filmpolitik.*

Stärk demokratin och förebygg extremism

Demokratin får aldrig tas för given. Den måste erövas varje dag där förvaltandet av tidigare generationers kamp för öppenhet, tolerans och frihet är viktigt. Radikalisering och våldsbejakande extremism utgör ett hot mot såväl människor som stater och ytterst mot de värderingar som vårt samhälle vilar på. En ökad radikaliserings bland extrema grupper utmanar friheten och tryggheten i vårt samhälle. Exemplet på svenskar som reser, utför och deltar i terroristhandlingar eller terroristträning i exempelvis Syrien och Irak är flera. Våldsbejakande extremism måste, utöver rättsväsendets insatser, mötas med förebyggande åtgärder och avhopparverksamhet. Moderaterna vill därför förstärka de förebyggande åtgärderna mot extremism. Också ökade resurser till trossamfunden för säkerhetshöjande åtgärder bör prioriteras.

- *Moderaterna satsar 15 miljoner kronor per år på förebyggande åtgärder mot extremism och 10 miljoner kronor per år för ökade resurser till trossamfunden för säkerhetshöjande åtgärder.*

Idrott för unga på fritiden och på fritids

Idrotten ska ge barn och unga glädje. Men vi ser också en samhällsutmaning i att barn och ungdomar i större utsträckning än tidigare slutar, eller aldrig börjar, idrotta.

Moderaterna vill att alla barn och unga ska få chansen att hitta glädjen med idrott.

Därför är det viktigt både att utöka skolidrotten och att uppmuntra till frivilligidrott utanför skolan. Moderaterna föreslår en satsning på Skol IF för stärka idrottens roll på fritidshem. Pengar som skall gå till att fördjupa samarbetet mellan föreningsliv och fritidshem. Moderaterna vill att kommunerna ska ta större ansvar för att säkra förutsättningarna för både flickor och pojkar, liksom barn och ungdomar med särskilda

behov, att kunna utöva idrott. Unga hbtq-personer ska kunna delta i idrotts- och föreningsliv utan att möta fördomar och diskriminering.

- *Moderaterna satsar 10 miljoner kronor per år för att stärka idrott på fritids.*

9. Ett företagsklimat i världsklass

a. Svensk konkurrenskraft utmanas

För att fler ska få ett eget jobb och en egen inkomst, och fler satsningar på välfärd ska kunna göras, behöver vi fler företag som vill anställa. Fler och växande företag betyder ökade skatteintäkter, vilket i sin tur finansierar vår gemensamma välfärd och stärker vår förmåga att bygga ett starkare samhälle.

Sveriges ekonomiska framgång förklaras ofta med att de grundläggande villkoren för företagande i Sverige har varit relativt goda under lång tid. Vi har väl fungerande institutioner, relativt enkla regelverk för att starta och driva företag och en jämförelsevis välutbildad befolkning. Ett gott företags- och innovationsklimat har utgjort grunden för svenska företag att växa sig starka i Sverige men också genom att exportera och konkurrera internationellt. De senaste åren har också förutsättningarna förbättrats betydligt genom bland annat sänkt bolagsskatt, förenklad expertskatt och sänkta socialavgifter för unga och äldre.

Sveriges relativa försprång minskar dock i takt med att andra länder utvecklas allt snabbare. Samtidigt avtar skillnaden i konkurrenskraft mellan olika regioner. De länder som är framgångsrika är de som genomfört ekonomiska och politiska reformer och åtgärdat sina problemområden, oavsett geografisk lokalisering.

När olika bedömare och institut mäter Sveriges förmåga klarar vi oss jämförelsevis väl. På sikt riskerar dock Sverige att tappa det försprång vi haft historiskt. I Världsbankens och World Economic Forums (WEF) senaste mätningar av konkurrenskraft tappar Sverige mark. WEF pekar exempelvis på högt skattetryck, bristande flexibilitet på arbetsmarknaden och problem i utbildningssystemet som stora problemområden för svensk konkurrenskraft. Vi ser liknande tecken i andra mätningar. En femtedel av svenska företag anser att skattesystemet hämmar anställning av kvalificerade, högutbildade medarbetare. Sverige placerar sig under genomsnittet vad gäller andelen av befolkningen som planerar att starta företag i jämförelse med liknande innovationsdrivna ekonomier. För att upprätta goda villkor för jobb, löner och tillväxt behöver Sverige alltså göra ytterligare ansträngningar inom flera områden.

b. Regeringens politik leder Sverige fel

Nej till politik som försvårar för svensk industri och basnäring

Svensk industri var avgörande i bygget av det moderna Sverige och fortsätter att vara viktig för svensk utveckling. Varuexporten motsvarar i dag en tredjedel av Sveriges BNP och den svenska exportindustrins försäljningsframgångar står för en betydande del

av finansieringen av våra högt ställda välfärdsambitioner. Samtidigt ökar omställningstrycket inom svensk industri till följd av allt mer globaliserade marknader och större internationell konkurrens. Istället för att stödja industrin riskerar dock regeringens politik i flera avseenden att slå mot både industri och handel. Försenade infrastrukturinvesteringar, höjd dieselskatt, dyrare energiproduktion och hotet om en lastbilsskatt slår mot industrijobben. Också osäkerheten i energipolitiken och handelspolitiken riskerar att få negativa effekter för industrin.

Nej till politik som försvårar svensk spetsindustri

En tydlig trend under det senaste årtiondet är att också mer kunskapsintensiv produktion utsätts för en allt hårdare global konkurrens. Sverige tappar mark, framför allt sysselsättningstillfällen, jämfört med andra länder i tre av våra traditionellt tunga och mycket viktiga högteknologiska och kunskapsintensiva branscher: IT, telekom och life science. Enligt Entreprenörskapsforum har sysselsättningen i dessa branscher minskat med 30–50 procent under det gångna årtiondet. Också här riskerar regeringens politik att gå åt fel håll. Höga skatter på jobb försvårar för kunskapsintensiva företag att rekrytera. En återgång till ineffektiv subventionspolitik istället för enklare regler på bostadsområdet riskerar att minska möjligheterna att hitta bostäder för anställda. En skeptisk inställning till arbetskraftsinvandring och utstationering riskerar att ytterligare försvåra för kompetensförsörjningen.

Nej till politik som försvårar för framväxten av nya tjänstejobb

Svensk tjänstesektor har stadigt vuxit i betydelse och står nu för ungefär hälften av alla jobb i Sverige. Under de senaste två decennierna är det främst de kunskapsintensiva tjänstebranscherna som vuxit och bidragit till ökad sysselsättning. Samtidigt finns stora behov av att också underlätta framväxten av jobb i tjänstesektorn utan krav på högre utbildning. För dem som befinner sig i det nya utanförskapet är denna typ av tjänster en viktig väg in till det första jobbet. Regeringens förändringar av RUT- och ROT-avdragen riskerar att motverka framväxten av dessa jobb. Enligt Arbetsförmedlingen riskerar minskningen av ROT-avdraget att ha negativa sysselsättningseffekter i områden med ett svårare arbetsmarknadsläge samtidigt som förändringen av RUT-avdraget särskilt kan komma att drabba dem som står långt från arbetsmarknaden.

Sammantaget krävs fortsatta ansträngningar för att skapa förutsättningar för svenska företag att växa och konkurrera i och utanför Sverige. Vi måste garantera att våra företag möter väl fungerande institutioner och regelverk, ett gott innovationsklimat, tillgång till arbetskraft och kompetens och trygga och effektiva system för infrastruktur och energi.

c. Enklare, snabbare och billigare att starta företag

Att förbättra institutioners funktionssätt och minska regelkrångel är ett långsiktigt och mödosamt arbete. Samtidigt kan effekterna vara stora. Enligt Världsbanken leder lägre kostnader för att starta företag till fler företag och ökade skatteintäkter. Våra grannländer tar dessa frågor på allt större allvar och går före med sänkta aktiekapitalkrav, snabbare processer och mindre regelkrångel. Ett fortsatt arbete för att förenkla och förkorta vägen till att starta företag är också särskilt viktigt mot bakgrund av den höga flyktinginvandring som Sverige upplever. Att sänka trösklarna för att starta och driva företag är en viktig del i att skapa fler och bredare vägar till jobb och etablering i Sverige.

Sänkt krav på aktiekapital och bättre möjlighet till tjänstledighet

Att sänka trösklarna för att starta och driva företag är en viktig del i att skapa fler och bredare vägar till jobb och etablering i Sverige. Sveriges krav på aktiekapital ligger fortfarande jämförelsevis högt och bör sänkas till 25 000 kronor. Moderaterna vill också att det ska bli enklare att våga ta steget och bli entreprenör genom att rätten till tjänstledighet för att starta företag förlängs från de sex månader som gäller i dag till åtminstone ett år. Det bör också bli enklare att växa och anställa genom att så kallade ”mikroföretag” undantas från en del administration så att de kan fokusera mer på att driva verksamheten framåt än på administration.

Inför en garanti att företag bara lämnar en uppgift en gång till myndigheter

”En dörr in” är en plattform där företagare bara lämnar in uppgifter en gång på en plats, och dessa uppgifter därefter slussas till aktuell myndighet. Det skulle påtagligt minska tiden som företag behöver lägga på administration och öka tiden de kan lägga på sin kärnverksamhet: att skapa värde och jobb. För att plattformen ska fungera kräver det att alla relevanta myndigheter ansluter sig. Detta arbete bör snabbas på, så att tjänsten kan fungera som avsett.

- *Moderaterna satsar 20 miljoner kronor per år 2016–2019 för att utveckla plattformen ”en dörr in” och snabba på myndigheternas anslutning.*

Ett mer effektivt riskkapital med offentlig-privata fonder

Alliansregeringen påbörjade arbetet med en reformering av det statliga riskkapitalsystemet i syfte att effektivisera och skapa ökad tydlighet. Till exempel slogs riskkapitalfonderna Almi och Innovationsbron ihop, för att förtydliga och effektivisera fondstrukturerna. Nu behöver mer göras. Vi vill fortsätta att effektivisera nuvarande

offentliga riskkapitalstrukturer. Vi vill också gå vidare och bredda fokus till att förbättra den privata marknaden för tidigt riskkapital. Genom att låta det offentliga kapitalet agera katalysator för privat kapital i tidiga faser kan vi öka den totala riskkapitalvolymen. Samtidigt kan det privata riskkapitalet förstärka förutsättningarna för effektiv och relevant kunskapsöverföring mellan investerare och entreprenör.

- *Moderaterna vill upprätta en offentlig-privat fond-i-fond inom ramen för det statliga riskkapitalet. Fonden bör uppgå till i storleksordningen 400 miljoner kronor och minst 50 procent av kapitalet bör komma från privata medfinansierare.*

Stärk ungas och utrikes föddas företagsamhet

Unga och utrikes födda som vill starta eget ska uppmuntras. På så sätt kan de skapa jobb både åt sig själva och åt andra. Moderaterna vill därför satsa på verksamheter som stödjer dessa grupper att starta eget och som framgångsrikt visat på goda och varaktiga resultat.

- *Moderaterna satsar 30 miljoner kronor på IFS och Almis företagsrådgivning för utrikes födda, samt 10 miljoner kronor per år på verksamheten Ung Företagsamhet och Drivhuset.*

d. Stärkt kompetensförsörjning

God kompetensförsörjning är avgörande för att Sverige ska behålla sin världsledande placering vad gäller konkurrenskraft. Det kräver att vi har hög kvalitet i våra utbildningssystem, att matchningen på svensk arbetsmarknad fungerar och att våra företag har möjlighet att erbjuda internationellt konkurrensmässiga villkor till sina anställda.

Världsbanken konstaterar i en omfattande enkätstudie av svenskt företagsklimat att svenska företag i dag identifierar tillgången på kompetenta medarbetare som sin enskilt största utmaning. De branscher som är mest kunskapsintensiva och globalt konkurrensutsatta upplever störst friktion på arbetsmarknaden och har svårare att genomföra rekryteringar av kompetent arbetskraft. Vi ser också att matchningen mellan arbetssökande och lediga jobb fungerar allt sämre. Svårigheter att rekrytera är inte bara problematiskt då det riskerar att hämma företagens tillväxt. Det hotar också svenska jobb, då det sannolikt bidrar till att svenska företag väljer att expandera och utveckla verksamheten i andra länder i stället för i Sverige.

Det är alltså centralt att politiken bidrar till att förbättra företagens möjligheter att rekrytera rätt medarbetare, såväl inom Sverige som från andra länder. Detta är också särskilt viktigt i en kontext där många nyanlända kommer till Sverige och behöver etablera sig på arbetsmarknaden.

Konkurrenskraftiga skatter på delägarskap för nyckelpersoner i växande företag

Många småföretagare jobbar långa timmar med låg lön i början. De har sällan möjlighet att erbjuda marknadsmässiga löner till nyckelpersoner. För att underlätta för små företags rekrytering av kompetent arbetskraft vill vi därför göra det enklare och mer konkurrenskraftigt att erbjuda anställda incitamentsprogram och delägarskap.

Alliansregeringen tillsatte en utredning om detta som ska lämna sitt betänkande i mars 2016. Vi tycker är att regelverket bör förenklas och göras mer konkurrenskraftigt så att det blir lättare för växande företag att attrahera och behålla centrala medarbetare, samtidigt som grundläggande skatterättsliga principer beaktas. Det gäller både att se över företagens kostnader för incitamentsprogrammen och reglerna för individen. Viktiga frågor är i vilken utsträckning incitamentsprogrammen ska beskattas som inkomst av tjänst samt beskattningstillfället.

Enklare och snabbare att anställa utländsk kompetens

Ett viktigt verktyg för svensk industri och svenska företag att hitta rätt kompetens är genom internationell rekrytering. Alliansens reformering av regelverket för arbetskraftsinvandring var ett viktigt steg, men reformarbetet bör fortsätta.

Handläggningstiderna för arbetsmarknadsärenden hos Migrationsverket är fortsatt för långa och behöver kortas kraftigt genom att en tidsatt maximal handläggningstid införs. Den genomsnittliga handläggningstiden på 3,8 månader 2014 är orimlig och den maximala handläggningstiden bör inte få överstiga 30 dagar. En annan utmaning för att rekrytera inom EU är att många EU-medborgare upplever svårigheter med att erhålla personnummer. Därför är vi beredda att göra det möjligt för experter från andra EU-länder att få personnummer även om deras vistelser i Sverige är kortare än ett år.

Längre provanställning för att sänka trösklarna att anställa

För att ytterligare underlätta för grupper som står långt ifrån arbetsmarknaden, såsom unga och utrikes födda, att komma in på arbetsmarknaden och få sitt första jobb bör tiden för provanställning förlängas från sex till tolv månader. I detta är också tidsbegränsade anställningar en viktig väg in för många som har begränsad arbetslivserfarenhet. Det är således viktigt att värna denna enklare väg in till arbetsmarknaden samtidigt som eventuellt missbruk självfallet ska motverkas. Även bemanningsföretag spelar en viktig roll för att många ska kunna få sitt första jobb.

e. Stärkt forskning och innovation

Sverige rankas ofta högt i internationella jämförelser av innovation. Exempelvis är Sverige rankat som tredje land i världen i Global Innovation Index 2014, efter Schweiz och Storbritannien. Sverige ligger också på femte plats i OECD av de länder som satsar mest på forskning och utveckling i förhållande till BNP.

I den forsknings- och innovationsproposition som fortfarande gäller och togs fram av den tidigare alliansregeringen höjs anslagen till forskning och innovation med 4 miljarder kronor. Den innehåller betydande satsningar på Life Science, stärkt basfinansiering för universitet och högskolor, särskilda satsningar på spetsforskning och ökade satsningar på flera infrastrukturanläggningar för forskning som European Spallation Source (ESS) och Max IV i Lund.

Samtidigt har Sverige flera utmaningar vad gäller de faktiska resultaten i de innovationssystem som finns. Enligt Världsbankens analys är de svenska företagens FoU-produktivitet, alltså innovation per satsad forskningskrona, låg. Flera förklaringar finns. Granskare som OECD menar att universiteten inte är tillräckligt aktiva i innovationssystemet, och att kontakten brister mellan universitet och små och medelstora företag.

Stärk samarbetet mellan life science-sektorn och vården

I juni 2014 tillsatte alliansregeringen en utredning för att se över förutsättningarna för att stärka life science-sektorn. Nu behöver nästa steg tas, med konkreta åtgärder för att förbättra villkoren för life science. Företagen upplever idag att det är svårt att få vården att vara intresserad av samarbete. Olika undersökningar har visat att vårdens uppdrag att delta i klinisk forskning och utveckling inte betonas tillräckligt, och detta förstärks av att vården sällan mäts på dessa parametrar eller på hur den samarbetar med företag. Moderaterna vill ta fram konkreta verktyg som stärker incitamenten för vården att samarbeta med life science-företagen. Regeringens samordnare bör se detta som en prioriterad uppgift under det kommande budgetåret.

Se över lärarundantaget

Sverige behöver bli bättre på att gå från forskning till företagande. Trots att vi är ett av de länder i världen som ansöker om flest patent i förhållande till vår ekonomis storlek är vi bland de sämre på att gå från patent till företag och jobbskapande. I dag finns det klara incitament för forskare att nyttiggöra sin forskning genom företagande och licensiering men denna möjlighet används inte i tillräckligt stor utsträckning. Det så kallade lärarundantaget bör därför ses över i syfte att ge universiteten och högskolorna

en tydligare roll i att stötta forskare och uppfinnare i deras arbete med att starta företag och nyttiggöra forskningen.

f. Stärk exportnäringen

Sverige är ett starkt exportberoende land. Svenskt näringsliv som skogs-, stål-, gruv-, pappers- och verkstadsindustrin har länge utgjort en viktig ryggrad i den svenska exporten. Till det växer nya viktiga exportbranscher fram. Framförallt inom den snabbt växande tjänstesektorn där musik, datorspel, turism och digitala tjänster kring den traditionella industrin blivit allt viktigare. Det är genom öppenhet och handel vi byggt vårt välstånd. Samtidigt utmanas företag och jobb i Sverige ständigt av entreprenörer och innovationer från hela världen. För att kunna konkurrera på den globala marknaden behöver vi förbättra villkoren för företagsamhet och entreprenörskap.

Stabila spelregler med konkurrenskraftiga skattenivåer, god kompetensförsörjning, trygg energiförsörjning och välfungerande frihandelsavtal är avgörande frågor för exportnäringens konkurrenskraft. Regeringens exportsatsningar bleknar tyvärr i jämförelse med de försämringar på dessa grundläggande områden som regeringen föreslår. Höjda skatter på 40 miljarder kronor per år, stora problem i förhandlingarna om frihandelsavtalet med USA och höjd effektskatt för kärnkraft är några exempel på politik som förvärrar för svenska exportföretag.

Värna frihandeln

Moderaterna värnar öppenheten och vill driva på i frihandelsförhandlingarna med USA. Sverige bör också ligga i framkant för nya marknader som håller på att öppnas upp och bidra med kunskap och expertis i syfte att bygga upp landet samtidigt som vi kan exportera frihetliga demokratiska värderingar.

Öka exportmöjligheterna i små och medelstora företag

Sett över en period om 15 år har Sveriges relativa andel av världshandeln sjunkit, mycket på grund av att fler stora och växande ekonomier såsom Kina och Indien tar plats. Mer behöver göras för att stärka Sveriges position i världen. Stora svenska bolag har ett gott stöd i statliga aktörer såsom SEK, EKN och Business Sweden. Men det är ofta svårt för mindre företag att finna stöd genom det offentliga stödsystemet. För att bättre tillvarata den inneboende kraft och potential som finns hos drivande entreprenörer runt om i landet vill Moderaterna göra en riktad satsning på att bygga upp stöd för små- och medelstora företag. Moderaterna vill ge Business Sweden i särskilt uppdrag att fokusera på små och medelstora företag i syfte att samordna, underlätta och främja svensk export i alla sektorer.

- *Moderaterna omfördelar 43 miljoner kronor per år, av de medel som tillfördes i vårpropositionen, på att främja export hos små och medelstora företag genom Business Swedens verksamhet.*

Utveckla exporten till prioriterade marknader

Sverige bör ligga i framkant för prioriterade marknader och nya marknader som håller på att öppnas upp för handel. Moderaterna vill därför göra en riktad satsning mot marknader med hög potential och av stor vikt för Sverige. Satsningen inriktas på handel i enlighet med den så kallade länderlistan och kombineras med satsningen på att främja exporten i små och medelstora företag.

- *Moderaterna omfördelar 30 miljoner kronor per år, av de medel som tillfördes i vårpropositionen, på att främja export på prioriterade marknader genom Business Swedens verksamhet.*

Stärk arbetet med miljöteknikstrategin

Alliansregeringen satsade 100 miljoner kronor per år 2013 och 2014 inom ramen för miljöteknikstrategin. De utvärderingar som gjorts av Tillväxtverket på regeringens beställning visar begynnande positiva resultat. Vi vill fortsatt ge Tillväxtverket i uppdrag att arbeta med Alliansens miljöteknikstrategi men nu fokusera på de projekt som visat bäst resultat och varit mest lovande. Det bör ske neutralt inom ramen för de aviserade exportsatsningarna.

Se över möjligheten att införa exportcheckar

Mycket av kunskapen kring exportmarknader finns runt om i landet. Handelskamrar, exportmyndigheter såväl som enskilda exporttjänstebolag besitter såväl kontakter som kunnande kring exportmarknader. Men då länder likväl som marknader kan vara olika så ser också efterfrågan på dessa tjänster annorlunda ut. Behovet av exporthjälp kan skilja sig drastiskt åt om man säljer pappersmassaprodukter eller mobiltelefoner. Därför vill vi öppna upp för möjligheten att genom exportkreditcheckar låta företag kunna upphandla exportrådgivning av certifierade fristående aktörer såväl som handelskamrar eller andra relevanta instanser.

- *Moderaterna omfördelar 1 miljon kronor per år, av de medel som tillfördes i vårpropositionen, för att Tillväxtverket ska se över möjligheten att ta fram ett system för exportcheckar som kan användas hos en mångfald av aktörer.*

Satsning på ”Born Globals”

Sverige är ett av de länder med flest digitala bolag som behöver vara snabbfotade och som ”föds globala”, Born Global. För dem ser verkligheten annorlunda ut och stöd och hjälp behöver riktas för att särskilt underlätta och stödja företag med en annan affärslogik än den traditionella. Vi vill därför ge ett särskilt uppdrag till Business Sweden att ta fram ett anpassat exportstöd för dessa företag, som ofta återfinns på start-up-scenen i Stockholm, Skåne och Göteborg.

- *Moderaterna omfördelar 10 miljoner kronor per år, av de medel som tillfördes i vårpropositionen, på särskilt exportstöd till ”Born Globals” som ska utvecklas av Business Sweden i samarbete med start-up-företag.*

g. Trygg energiförsörjning

Svenska företag och konsumenterna ska kunna lita på att det finns en trygg elförsörjning. Alliansens energiöverenskommelse som beslutades av riksdagen 2009 ligger därför fast. Den skapar långsiktighet och syftar till att ge trygg energiförsörjning med god konkurrenskraft och ekologisk hållbarhet. Tack vare vattenkraften, kärnkraften och investeringar i förnybar el har Sverige idag en säker, effektiv elproduktion med små utsläpp av växthusgaser. Härigenom främjas en god ekonomisk och social utveckling i hela Sverige. Sedan 2006 har andelen förnybar energi stadigt ökat och vi är det land i EU som har högst andel förnybar energi.

En robust och stabil energiförsörjning är central för industrins konkurrenskraft. För att svensk industri ska fortsätta att generera exportintäkter och skapa nya arbetstillfällen krävs god tillgång till energi till internationellt konkurrenskraftiga priser, vilket förutsätter stabila spelregler som möjliggör långsiktiga investeringar både inom den energiintensiva industrin och hos kraftproducenterna. Vi vill säkerställa långsiktiga spelregler i energipolitiken genom att bygga ut den förnybara energiproduktionen, fasa ut fossila bränslen och ge förutsättningar för kontrollerade generationsskiften i den svenska kärnkraften. Det kräver att vi redan i denna budget ser över förutsättningarna för svensk kärnkraft.

Sänkt effektskatt för kärnkraften och översyn av skattens konstruktion

Det vore allvarligt att äventyra en trygg energiförsörjning när vi istället borde fokusera på att möta en osäker världsekonomi och en allt hårdare global konkurrens med reformer som stärker industrins tillväxtförmåga. Inget kraftslag bör därför uteslutas från den svenska energimixen. Varje kraftslag har sina fördelar och nackdelar och det är genom mixen av dem vi kan bygga en hållbar och trygg energiförsörjning. Det är exempelvis av nationell betydelse att det finns en trygg försörjning av bas- och reglerkraft och i detta är kärnkraften viktig som baskraft och vattenkraften viktig som både bas- och reglerkraft.

En central fråga för svensk konkurrenskraft är att säkra industrins energiförsörjning. En trygg försörjning av bas- och reglerkraft förutsätter i dagsläget kärnkraften som baskraft och vattenkraften som både bas- och reglerkraft. För att säkerställa en trygg försörjning av kärnkraft bör därför effektskatten sänkas och dess utformning ses över.

- *Moderaterna satsar 250 miljoner kronor per år på sänkt effektskatt.*

10. Infrastruktur och bostäder för framtiden

a. Infrastruktur som binder ihop Sverige

En fungerande infrastruktur är en förutsättning för att Sverige och svenska företag ska kunna stå sig väl i den globala konkurrensen och lägger grunden för fler jobb. När människor enkelt och smidigt kan arbetspendla längre avstånd, och när företag tryggt och snabbt kan frakta sina varor från norr till söder öppnar det upp arbetsmarknader, skapar arbetstillfällen och binder samman landet.

Med en hårdnande internationell konkurrens behöver vi värna om konkurrenskraften i både industrin och handeln. En effektiv, hållbar och pålitlig infrastruktur är en central förutsättning i dessa sektorer. Välutvecklade och kostnadseffektiva logistik- och godstransportsystem är grundläggande för att kunna producera och sälja varor på ett konkurrensmässigt sätt. En investering i bättre transporter är en investering i industrijobb.

I takt med att världens befolkning, den ekonomiska tillväxten och världshandeln ökar kommer även behovet av transporter att öka. Det skapar utmaningar och ställer krav på nya lösningar. Sveriges närhet till de växande ekonomierna i Öst- och Centraleuropa kommer förmodligen öka varuflödena i den svenska utrikeshandeln och därmed även godstransporter och personresor. EU får även en allt större roll i transportsystemet och infrastrukturen i medlemsländerna knyts ihop både fysiskt och funktionellt, vilket öppnar upp våra gränser och bidrar till en bättre fungerande inre marknad. Efterfrågan på godstransporter förväntas öka med drygt 50 procent fram till 2030 enligt analyser från Trafikverket.

Regeringens politik riskerar i flera avseenden att slå mot både industri och handel.

Försenade infrastrukturinvesteringar, höjd dieselskatt, dyrare energiproduktion och hotet om en lastbilsskatt slår alla mot industrijobben. Det är en politik som Sverige inte har råd med. Sverige behöver bättre och billigare transporter för att kunna konkurrera internationellt.

Genom kloka infrastrukturinvesteringar kan vi bygga ett mer hållbart samhälle samtidigt som Sverige blir mer sammankopplat och mer konkurrenskraftigt. Nya tekniska lösningar och innovationer hjälper oss att nå dit, och Moderaternas politik tar sin utgångspunkt i detta. Vi tror inte att straffskatter som hindrar människors mobilitet är rätt väg att gå, vi tror i stället på dagens och framtidens teknik, där vi kan fortsätta resa och fortsätta frakta varor fast på ett mer klimatsmart sätt.

Förstärkt järnvägsunderhåll

Både människor och företag måste våga använda sig av tåget. Dagens situation, där många drar sig för att använda tåget på grund av rädsla för förseningar, är ohållbar. Mer måste göras för att Sveriges infrastruktur ska ha den standard som krävs.

En investering i bättre transporter och en bättre järnväg är en investering i fler arbetstillfällen. Svenska företag, framför allt industrin, måste kunna lita på att järnvägen fungerar. En ökad satsning på en fungerande järnväg möjliggör för företag att vara mer klimatsmarta och samtidigt vara trygga i att kunna leverera sina varor. Det möjliggör för människor att ta sig till och från jobbet, skolan och träningen. Det gör att hela landet kan leva. Därför vill Moderaterna förstärka järnvägsunderhållet.

- *Moderaterna satsar 1,4 miljarder kronor per år på utökat järnvägsunderhåll.*

Tyngre lastbilar för klimatsmarta transporter

Att tillåta tyngre lastbilar, upp till 74 ton, är en viktig reform för jobben, miljön och för industrin i Sverige. Detta har gjorts i till exempel Finland, som därmed har fått en viktig konkurrensfördel jämfört med Sverige inom skogsindustrin. Tyngre lastbilar leder till att samma transporter som görs i dag kan göras av färre lastbilar vilket är bra för såväl miljön som industrins konkurrenskraft. De utvärderingar som har gjorts visar att tyngre och längre lastbilar sänker CO₂-utsläppen per transporterat ton med cirka tio procent, ökar företagets produktivitet med 20–25 procent och sänker deras kostnader med 8–15 procent.

Alliansregeringen gav Transportstyrelsen i uppdrag att ta fram förslag på hur lastbilar upp till 74 ton ska kunna trafikera våra vägar, och dessa finns nu på regeringens bord. Trots att Socialdemokraterna tidigare varit positiva till att tillåta tyngre lastbilar har regeringen valt att begrava frågan i ytterligare en utredning. Vi vill gå fram med det förslag som tagits fram, för att värna svensk konkurrenskraft och bidra till mer miljövänliga transporter på våra vägar. De prioriterade sträckorna är E6, E4, E10, E18, E20 och delar av riksvägarna 40, 50, 55 och 56. På dessa vägar går cirka två tredjedelar av vägtrafikens godstransporter. Satsningen inkluderar att stärka vägar och broar för att kunna höja maxvikten för lastbilar upp till 74 ton. Tåget går inte överallt och då kan tyngre lastbilar vara ett viktigt komplement som minskar utsläppen, ökar lönsamheten och effektiviserar vägtransporterna.

- *Moderaterna satsar 300 miljoner kronor per år 2016–2024 för att göra det möjligt för tyngre lastbilar att trafikera våra vägar.*

Nej till vägslitageavgift

Moderaterna säger nej till avståndsbaserad vägslitageavgift, även kallad lastbilsskatt, som regeringen ämnar införa. Svenska företag och svensk industri behöver inte ytterligare pålagor i form av straffskatter, de behöver bättre villkor och konkurrensvillkor samtidigt som vi arbetar för att nå ett hållbart samhälle. Ett steg i rätt riktning är i stället de försök som görs med elektrifierade vägar för den tyngre trafiken. Vi tror på tekniska framsteg i stället för straffskatter.

Nej till införande av flygskatt

Flyget bidrar till en globaliserad värld, det kopplar samman Sverige med övriga världen och öppnar upp för långväga resande. Flyget är nödvändigt för att Sverige ska behålla sin konkurrenskraft i ett internationellt sammanhang och binda ihop vårt avlånga land. Regeringen har aviserat att de vill införa en flygskatt. En flygskatt är i praktiken en skatt på mobilitet, konkurrenskraft och turism. Sverige är det land i Europa som har längst mellan landsändarna, vilket gör flyget till en nödvändighet. Flygskatter, utformade som en fast avgift per resenär, har visat sig ha omfattande negativa samhällsekonomiska effekter. I exempelvis Holland medförde skatten en direkt ekonomisk förlust på 13 miljarder kronor under det år den var införd.

Moderna flygplan är 70 procent mer bränsleeffektiva jämfört med flygplanen från 1960-talet och den senaste generationens flygplan förbrukar mindre än 0,3 dl bränsle per passagerare och mil. Beräkningar visar att den potentiella utsläppsminskningen av en flygskatt är 100 000 ton koldioxid vilket endast är 0,2 procent av Sveriges utsläpp. Flygets utsläpp är cirka 100 gram per personkilometer vilket är långt under biltrafiken. Därför säger Moderaterna nej till införandet av en flygskatt.

Bevara och utveckla Bromma flygplats

Företag ska kunna verka i hela Sverige. De ska kunna hitta rätt kompetens och transportera sina varor och produkter. Bromma flygplats trafikerar Ängelholm/Helsingborg, Göteborg, Halmstad, Kalmar, Malmö, Östersund, Ronneby, Sundsvall, Trollhättan, Umeå, Växjö och Visby. En nedläggning av Bromma flygplats skulle drabba hela landet. Därför vill Moderaterna att verksamheten vid Bromma flygplats bevaras och utvecklas.

b. Fler bostäder och en effektivare bostadsmarknad

Sverige behöver reformer för att öka takten i bostadsbyggandet, och för en mer rörlig bostadsmarknad. Hur väl bostadsmarknaden fungerar, och hur många bostäder som

byggs, har stor betydelse för den ekonomiska utvecklingen. Genom att underlätta för människor att få sin första bostad blir det också enklare för fler att få sitt första jobb.

Sverige står inför en kraftig befolkningsökning kombinerat med en fortsatt hög urbaniseringstakt. Trots ökade byggvolymerna bedömer Boverket att byggandet därför inte är tillräckligt. Befolkningsstillväxten medför att det behöver byggas drygt 70 000 bostäder per år fram till år 2020.

Problemen på svensk bostadsmarknad sträcker sig många decennier tillbaka i tiden. En ineffektiv subventionspolitik, omfattande regelbördor och markrestriktioner har hållit tillbaka bostadsbyggandet. Mot bakgrund av det stora behovet av bostäder som finns ser Moderaterna med oro på de förslag och signaler som kommer från regeringen, som närmast går i motsatt riktning. Reglerna för andrahandsuthyrning av bostadsrätter ska skärpas, förvärvslagen återinföras och byggsubventioner komma tillbaka. Det är också beklagligt att Sveriges omfattande markrestriktioner, det hinder för byggande som allra oftast lyfts i statliga utredningar, av forskare och OECD, nästintill ignoreras av regeringen.

Byggsubventioner i form av investeringsstöd är fel medicin mot en dysfunktionell marknad och dess konsekvenser. Det har prövats förut, med liten effekt. Subventionerna avskaffades 2006 utan att byggtakten påverkades negativt. Istället ökade bostadsbyggandet kraftigt, med undantag för åren kring finanskrisen 2008 när efterfrågan på bostäder minskade. Nu ligger byggandet på den högsta nivån sedan mitten av 90-talet. Det har åstadkommit utan byggsubventioner. Fokus för de senaste årens reformer har istället varit att förenkla och snabba på byggprocessen.

Moderaternas politik utgår från att de omfattande regelbördor och markrestriktioner som har hållit tillbaka bostadsbyggandet under lång tid måste minska. Under de senaste åren har ett stort antal regelförenklingar för att förenkla byggandet och korta planprocessen genomförts. Dessutom har de ekonomiska förutsättningarna för att bygga hyresrätter förbättrats genom sänkta fastighetsavgifter och förlängd tid för presumtionshyror från tio till 15 år. Arbetet har gett resultat. År 2014 ökade bostadsbyggandet med 20 procent jämfört med året innan, främst tack vare att fler hyresrätter byggs. Men detta är inte tillräckligt. Ytterligare åtgärder krävs för att förenkla byggandet och effektivisera bostadsmarknaden, som fortsatt karakteriseras av stor regelbörda och begränsad konkurrens inom byggindustrin. För att underlätta bostadsbyggandet måste det bli lättare att ta det första spadtaget. Tillgången på byggklar mark måste öka, och åtgärder genomföras för att möjliggöra att billigare och mindre bostäder för framför allt unga och nyanlända kan öka.

Korta överklagandeprocesserna

Idag tar det mellan tre och fyra år att få bygglov, och ibland ännu längre. Därför måste bland annat överklagandeprocessen bli kortare och andelen ogrundade överklaganden behöver minska. Att kunna överklaga myndighetsutövning är nödvändigt. Prövningen behöver dock vara effektiv för att inte försena processen onödigt mycket och för att inte skapa osäkerhet hos fastighetsägare och byggherrar. Begränsningar av möjligheterna till överklagande av bostadsbyggande bör därför införas. Moderaterna vill ta bort länsstyrelserna som överklagandeinstans för detaljplan, bygglov och områdesbestämmelser.

Öka kommunernas drivkrafter att ta fram byggklar mark

Drivkrafter för kommunerna att bygga och ta fram färdiga detaljplaner bör vidare stärkas. Vid prioritering av områden för sanering av mark bör bostadsbyggande vara styrande vid sidan av miljönytta.

Förenkla för studentbostäder och bostäder för unga

Då vi ser ett ökat behov av små bostäder vill vi även att de förenklade reglerna för byggnation av studentbostäder ska gälla samtliga nya bostäder under 35 kvadratmeter. Tillgänglighetskraven i studentbostäder måste fortsätta att anpassas så att tillgänglighet kan förenas med små utrymmen, i syfte att sänka kostnaderna för studentboende generellt. Vi vill även ändra tidsbegränsningarna i byggloven från nuvarande tio plus fem år till 15 år, med viss möjlighet till förlängning. Moderaterna vill dessutom se över möjligheten att skapa en egen boendeform för unga med begränsad hyrestid i syfte att ytterligare öka utbudet av lägenheter som är överkomliga för studenter och unga.

Sänk bullerreglerna i linje med bullerutredningens förslag

Markrestriktionerna är många till antalet och täcker stora ytor. Bara i Stockholm finns över 30 olika markrestriktioner som gör en mycket stor del av marken i Stockholms län obyggbar, och driver upp priser på den mark som blir kvar. För vissa typer av boende, framför allt små bostäder och tillfälliga bostäder för statligt bruk så som anläggningsboenden för asylsökande, måste bullerreglerna vara mer flexibla än i dag. Bullerreglerna bör sänkas ytterligare, i linje med bullerutredningens förslag.

Se över markrestriktioner på landsbygden och prioritera bostadsbyggande vid utformningen av regler för riksintressen

På landsbygden kan markrestriktioner kring strandskydd försvåra kommunens möjligheter att använda sig av det naturvärde som finns i kommunerna för att attrahera människor att flytta till kommunen eller stanna kvar. Moderaterna vill se över

strandskyddet för att bättre anpassa lagstiftningen till de olika förutsättningar som finns i landet.

Bostadsbehovet är ett nationellt intresse. Behovet av fler bostäder bör därför vara en central prioritering vid utformningen av reglerna för riksintressen. Frågan om kommunernas möjlighet att inrätta naturreservat utnyttjas för att hindra bostadsbyggande bör också utredas, i syfte att säkerställa att nuvarande regelverk inte utnyttjas på felaktiga grunder.

Se över systemet för presumtionshyror och andrahandsuthyrning

Sverige behöver en förbättrad flyttkedja så att det är enkelt och billigt att flytta. Omsättningen på bostadsmarknaden behöver därför bli bättre, inte minst för att främja en välfungerande arbetsmarknad. För att ge bättre förutsättningar för byggandet av fler hyresrätter bör systemet med presumtionshyror ses över ytterligare. Utvärderingar från Boverket visar exempelvis att den traditionella förhandlingsmodellen fortsatt är vanligast vid nybyggnation av hyresrätter. Samtidigt finns det rapporter om att flera bostadsprojekt inte hade blivit av utan presumtionshyror. För att ytterligare stimulera nybyggnation av hyresrätter bör möjligheten att förlänga tidsgränsen för presumtionshyrorna införas. Även möjligheten att, inom ramen för de förhandlingar som sätter presumtionshyrorna, lättare kunna justera presumtionshyrorna, exempelvis genom en indexering, för att bättre fånga en ökande attraktivitet i nybyggt område bör ses över. Detta kan öka lönsamheten i investeringskalkylerna och därmed ge utrymme för att fler hyresrätter byggs. Moderaterna vill dessutom ytterligare se över möjligheten att förenkla att hyra ut bostad i andra hand i syfte att bättre kunna använda det befintliga bostadsbeståndet.

11. En trygg välfärd och en bättre sammanhållning

a. Stärkt sammanhållning och en trygg välfärd

Varje enskild människa är den viktigaste utgångspunkten för Moderaternas politik och vårt samhällsengagemang. Hälso- och sjukvård, äldreomsorg och socialtjänst ska finansieras gemensamt, rättvist och solidariskt. Den ska ges efter behov, vara tillgänglig, erbjuda valfrihet och vara av hög kvalitet för alla oavsett var i landet man bor.

Det ska vara ordning och reda i välfärden och varje skattekrona ska användas omsorgsfullt. Det krävs god insyn, tillsyn och tydliga krav. Vårt tydliga fokus ska vara på kvalitet i form av dels höga resultat, dels upplevd kvalitet av patienter och brukare. Det skapar förutsättningar för en trygg välfärd och bättre sammanhållning.

b. En hälso- och sjukvård av hög kvalitet i rätt tid

Svensk vård och omsorg uppvisar i ett internationellt perspektiv goda resultat. Samtidigt finns fortfarande brister. Långa väntetider och otillräcklig tillgänglighet är fortfarande ett problem i delar av vården. Fördelningen av resurser mellan dem som har större och dem som har mindre behov fungerar inte optimalt. Brist på kompetens i vissa vårdyrken, till exempel sjuksköterskor, är vanligt i stora delar av landet. Vården är fortfarande inte jämlik: I dag finns det oacceptabla skillnader gällande såväl kvalitet och kontinuitet som väntetider.

Trots att väntetiderna sjunkit betydligt i den svenska vården finns fortfarande stora, och ibland livsavgörande, skillnader inom landet. Väntetiderna för lungcancer är ett exempel där variationerna kan vara livsavgörande. I Kalmar landsting var väntetiden från remiss till beslut om behandling nära tre gånger så lång som i Dalarnas landsting som hade bäst utfall. Det handlar om 13 respektive 36 dagar i väntetid. Detta är helt oacceptabla skillnader. Ingen ska behöva vänta på behandling så länge att det riskerar att bli livsavgörande. Byråkrati och administration, kommun- eller landstingsgränser ska inte få hindra den enskilde att få vård av hög kvalitet i rätt tid. Om vi löser utmaningen gällande väntetiderna är vården i internationell toppklass, enligt Euro Health Consumer Index 2014. Läget har tydligt förbättrats de senaste åtta åren bl.a. genom riktade satsningar. År 2007 väntade var fjärde patient mer än 90 dagar på en operation i specialistvården, år 2014 hade motsvarande drygt var åttonde patient en så lång väntetid. Men mer behöver göras.

Det är oroande att regeringen inte verkar ta dessa utmaningar om väntetider, tillgänglighet och kvalitet på allvar. Regeringen har tillsammans med Vänsterpartiet

skrotat kömiljarden och omvandlat den till ett generellt statsstöd till landstingen utan några krav på prestation eller minskning av väntetiderna. Att staten rakt av finansierar landstingens verksamhet, utan något fokus på kvalitetshöjningar, riskerar att leda till att landstingen omprioriterar sina egna resurser och att stödet därmed har mycket små effekter på vårdens kvalitet och tillgänglighet. Därtill fortsätter man att försvåra för patienterna att fritt få välja vårdgivare. Det betyder att möjligheten att själv välja vårdcentral kraftigt försämras. Följden av förslaget riskerar att bli nedlagda vårdcentraler, försämrad kvalitet, minskad tillgänglighet och begränsad valfrihet.

Moderaterna står för en annan politik. Vi sätter patienten först. Kvalitet, tillgänglighet och valfrihet är ledorden för de förslag som presenteras i budgetmotionen.

En utvecklad prestationsbunden vårdgaranti

Trots kortare köer är det alltför många som fortfarande upplever att det kan vara svårt att komma i kontakt med sjukvården. Vissa landsting klarar inte heller kraven i den nationella vårdgarantin och det är stora skillnader mellan landstingen. Medan väntetiderna i vården har kortats väsentligt de senaste åren är bristande samordning och samverkan inom och mellan vårdgivare ett problem i dagens hälso- och sjukvård. Därför behöver den prestationsbaserade vårdgarantin utvecklas, bl.a. vad gäller tidsgränser och för att omfatta hela vårdkedjan.

Moderaterna föreslår därför att den prestationsbundna vårdgarantin utvecklas med tydligt fokus på att korta väntetider och öka tillgängligheten i hälso- och sjukvården. Förutom att fortsatt främja tillgänglighet och korta köer ska den också öka huvudmännens förutsättningar och drivkrafter att skapa mer sammanhållna vårdkedjor och öka vårdgivarnas helhetsansvar för patienten. Därtill bör patientlagen och patientsäkerhetslagen genomföras fullt ut genom att bl.a. utveckla vårdgarantin, stimulera ökat fokus på patientflöden samt att säkra och förstärka det fria vårdvalet. Därutöver ges särskilt stöd till utveckling av kvalitet och innovationer i vården.

- *Moderaterna satsar 700 miljoner kronor per år på en utvecklad prestationsbunden vårdgaranti från 2017, med ökat fokus på tillgänglighet och samordning.*

Säkra kompetensförsörjningen i vården

Frågan om den framtida kompetensförsörjningen inom vården måste lösas långsiktigt. De ökande kraven i vården och omsorgen kommer att kräva fler medarbetare. Därför behövs ett helhetsgrepp genom att arbeta fram en nationell, långsiktig och hållbar strategi gällande personalförsörjning. Dessutom är den medicinska och tekniska

utvecklingen långt framme. Det öppnar för många fler nya möjligheter och ställer samtidigt krav på tydliga prioriteringar.

Moderaterna vill utveckla en nationell långsiktig personalförsörjningsstrategi, t.ex. gällande framtida behov av specialistsjuksköterskor, röntgensjuksköterskor och biomedicinska analytiker. Till strategin knyts en satsning som ska bidra till att säkra tillgången på läkare och sjuksköterskor, bland annat genom att fler utbildas inom de bristyrken som finns.

- *Moderaterna satsar 140 miljoner kronor per år från och med 2017 för att förbättra kompetensförsörjningen inom vården.*

Samla kompetens och stärk kvaliteten i cancervården

Utvärderingar har visat på stora regionala skillnader inom cancervården. Genom ökade riktade resurser och genom att samla kompetensen vill vi stärka jämlikhet och kvalitet i cancervården. Det är bra att även regeringen ställer sig bakom denna satsning. I syfte att bidra till snabbare diagnoser och stärka likvärdighet vill vi att viss avancerad cancervård samlas vid ett mindre antal sjukhus.

Hög kvalitet i vården genom tydliga och enhetliga krav

Den svenska välfärden är i många delar fortfarande ojämlig, och kvaliteten brister i vissa fall hos både offentliga och fristående verksamheter. För att säkerställa en jämlik välfärd av hög kvalitet finns därför anledning att se över kraven på och regleringen av både offentlig och fristående välfärdsverksamhet.

För att stärka kvaliteten i välfärden vill Moderaterna införa en generell tillståndsplikt för alla utförare i välfärden. Det ska som huvudregel krävas tillstånd för att bedriva verksamhet enligt skollagen, socialtjänstlagen, lagen för stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) samt hälso- och sjukvårdslagen. Därtill bör sanktionsmöjligheter införas vid uppenbara brister som gör att vårdgivare och utförare inte uppfyller de grundläggande tillståndskraven.

För att stärka kvaliteten i välfärden bör Inspektionen för vård och omsorg (IVO) få ett utökat uppdrag i syfte att bl.a. stärka tillsyn, uppföljning och patienternas och anhörigas möjligheter att framföra klagomål och brister gällande vårdens kvalitet och bemötande. Vidare bör Myndigheten för vård- och omsorgsanalys få ett särskilt uppdrag att se över hur staten kan stimulera och stödja en långsiktig satsning av nationella kvalitetsregister och att kartlägga goda exempel inom e-vård i syfte att sprida dem.

- *Moderaterna satsar 50 miljoner kronor per år från 2017 för att stärka tillsyn och uppföljning hos Inspektionen för vård och omsorg och utvecklingen av kvalitetsregister och goda exempel hos Myndigheten för vård- och omsorgsanalys. Därutöver satsar Moderaterna 10 miljoner kronor per år till utveckling av kvalitet och innovationer i vården.*

Valfrihet i vården som gynnar alla

Rätten att själv få välja var och hur man tar del av hälso- och sjukvården är en viktig del i att kunna utforma sitt eget liv och sin egen tillvaro. Man ska kunna välja sin vård utifrån egna behov och förutsättningar, oavsett var i landet man bor. Detta i sin tur förutsätter mångfald och alternativ. Det vill Moderaterna värna, inom ramen för system som sätter tydliga och enhetliga kvalitetskrav på alla offentliga och privata utförare.

c. En trygg ålderdom och äldreomsorg av hög kvalitet

Andelen äldre i Sverige ökar stadigt. Det är idag ungefär 2 miljoner människor som är över 65 år. Det är positivt och någonting att glädjas åt. Men att åldras innebär ofta ett ökat behov av hjälp i vardagen. Hur hjälpen utformas påverkar i hög grad livskvaliteten. Moderaternas utgångspunkt är att varje människa är unik, med egna önskemål och intressen. Rätten till självbestämmande är lika viktig oavsett ålder. Den välfärd som betalas med våra gemensamma resurser ska därför präglas av stor valfrihet, hög kvalitet, ett värdigt bemötande och finnas tillgänglig för alla som behöver den.

Sveriges äldre kan vänta sig fler år med god hälsa än i de allra flesta länder. Idag lever vi i genomsnitt 20 år efter pensioneringen. Det är en fantastisk utveckling. Men det kräver också en förändring i synen på äldre. Det är viktigt att politiken visar förståelse och respekt för att äldre inte är en homogen grupp människor med samma behov och önskemål. Det behöver skapas fler vägar för att underlätta för människor att leva det aktiva liv de vill leva.

En viktig fråga för många äldre är att få ekonomin att gå ihop i vardagen. Flera av regeringens förslag kan påverka äldres ekonomi i negativ riktning. Regeringens skattehöjning som ökar kostnaderna för att anställa äldre gör det svårare för äldre att vara aktiva på arbetsmarknaden och på det sättet både förbättra sin egen och samhällets ekonomi. Möjligheten att fortsätta arbeta handlar om att ha ett sammanhang där man behövs och där man har en social tillhörighet. När regeringen höjer taket i hemtjänsten kan det innebära ökade kostnader på upp till 2 500 kronor per år. Regeringens skattesänkning för pensionärer riskerar därmed att helt ätas upp av ökade kostnader.

Alliansregeringen genomförde fem sänkningar av skatten för pensionärer, och varje gång kunde vi göra det utan att höja skatten för dem som arbetar. Socialdemokraterna och Miljöpartiet har aldrig lyckats med det och gör det inte heller denna gång. Moderaterna vill att äldres ekonomi stärks på ett sätt som är varaktigt och hållbart, utan att skatten för de som arbetar behöver höjas.

Sänkt skatt för pensionärerna med de lägsta inkomsterna

En starkare ekonomi och fler i arbete skapar förutsättningar för en positiv utveckling av pensionerna. Inget är viktigare för pensionärernas ekonomi än att sysselsättningen och antalet arbetade timmar utvecklas väl samt att reallönerna ökar, eftersom pensionerna är kopplade till den ekonomiska utvecklingen.

Vi ser inget egenvärde i att pension och förvärvsinkomst beskattas olika. För att förbättra de ekonomiska förutsättningarna för de pensionärer som har lägst inkomst vill Moderaterna ytterligare sänka skatten för denna grupp. Moderaterna föreslår därför sänkt skatt för pensionärer genom att det förhöjda grundavdraget för personer som fyllt 65 år förstärks. För inkomster upp till cirka 120 000 kronor per år ska skatten inte vara högre än för löntagare. Det förhöjda grundavdraget förstärks även för dem som har pensioner på upp till 240 000 kronor per år. För en garantipensionär innebär förslaget att skatten sänks med upp till cirka 2 000 kronor per år.

- *Moderaterna satsar 1,87 miljarder kronor per år från 2016 på att sänka skatten för pensionärerna med lägst inkomst.*

Nej till höjd maxtaxa för hemtjänsten

Moderaterna säger nej till den höjda maxtaxan för hemtjänst som regeringen föreslår i budgetpropositionen för 2016. Jämfört med regeringens förslag stärks därmed äldres ekonomi med upp till 2 500 kronor per år.

- *Moderaterna satsar 74 miljoner kronor 2016 och därefter 148 miljoner kronor per år i förhållande till regeringens förslag för att behålla taket i maxtaxan för hemtjänsten på 2015 års nivå.*

Stärkt kompetensförsörjning och ökad kvalitet i äldreomsorgen

De största samhällsutmaningarna för att säkra en trygg ålderdom för alla äldre handlar om att skapa en mer tillgänglig vård, att möjliggöra en äldreomsorg av högre kvalitet, och att kunna säkra kompetensförsörjningen. Regeringen har ett ensidigt fokus på att

öka antalet personal, och bortser ifrån att det finns många andra faktorer som påverkar kvalitet, valfrihet och värdighet inom äldreomsorgen.

Moderaterna förstärker de satsningar på mer personal i äldreomsorgen som görs med ytterligare medel 2017–2019. I de samlade satsningarna på äldreomsorgen bör en fortsatt satsning på ett nationellt måltidslyft ingå. Samtidigt behövs en riktad satsning på kompetensförsörjning och ökad kvalitet som bland annat ska bidra till att utveckla en nationell strategi gällande personalförsörjning och kompetensutbildning för medarbetare och chefer. Därtill ska fler satsningar på mobil hemsjukvård stödjas.

- *Moderaterna satsar ytterligare 100 miljoner kronor på kompetensförsörjning i äldreomsorgen.*

Förenkla biståndsbedömningen

Moderaterna vill minska den administrativa bördan kopplad till biståndsbedömning och möjliggöra för en mer förenklad biståndsbedömning. Vi vill ge de äldre tillsammans med närstående utökade möjligheter att själva, i samråd med biståndsbedömarna, utforma vad de beviljade omsorgstimmarna bör ägnas åt oavsett om det handlar om äldreboende eller hemtjänst.

Hög kvalitet i äldreomsorgen genom tydliga och enhetliga kvalitetskrav

Moderaterna vill säkra tillståndsgivning, tillsyn, uppföljning och utvärdering inom äldreomsorgen genom ett tydligt uppdrag och ökade resurser till Inspektionen för vård och omsorg.

d. En trygg social omsorg som sätter barnens uppväxtvillkor först

Sverige är ett av världens bästa länder att växa upp i för barn och unga. Det ska fortsatt vara så. Sverige ska vara ett land där alla blir sedda, hörda och känner sig behövda oavsett ålder, bakgrund och erfarenheter. De allra flesta barn i Sverige har det bra, samtidigt finns det emellertid barn som inte har det bra, utan som mår dåligt och lever i en uppväxtmiljö som till och med ibland är direkt skadlig.

Dagens socialtjänst behöver en nystart. Socialtjänstlagen som trädde i kraft år 1982 behöver en bred översyn. En bra start är den av alliansregeringen tillsatta utredningen om barns och ungas rätt till tvångsvård. I den finns många intressanta, viktiga resonemang och förslag. Det räcker emellertid inte, hela socialtjänsten och socialtjänstlagen behöver en nystart. Det gäller såväl frågor om kompetensförsörjning och organisation som inriktning och uppdrag.

Alltför många barn har upplevt psykiska besvär. Vart tionde barn i åldern 10–18 år har upplevt psykiska besvär. Två av tio har upplevt psykosomatiska besvär. Därtill har andelen barn och unga som får diagnosen neuropsykiatrisk funktionsnedsättning (adhd) ökat kraftigt. Akuta psykiatriska problem tycks också öka. Vård på sjukhus för självskador har tydligt ökat bland unga, enligt Karolinska Institutet.

Alla barn har rätt att känna trygghet och tillit till såväl sin familj som att samhället bidrar till rimliga uppväxtvillkor. Och ska därtill kunna lita på tydliga lagar och regler som finns till skydd och omsorg om barnens bästa. Ett tydligt barnperspektiv är en central utgångspunkt i hur politiken bör utformas.

Se över och modernisera socialtjänstlagen utifrån ett barnperspektiv

Genomför en total översyn av socialtjänstlagen. Detta i syfte att bl.a. modernisera och tydliggöra denna ramlag så att den blir mer lättförståelig och överskådlig. En särskild fråga för översynen bör vara att se över socialtjänstens roll för att barn i utsatta familjer ska klara skolan. Goda skolresultat är ett skydd för barn i socialt utsatta miljöer och en starkt bidragande faktor till att klara sig väl i framtiden, trots en tuff start i livet.

Inrikta socialtjänstens arbete på att barnen ska klara skolan

Barn i familjer med regelbunden socialtjänstkontakt bör särskilt uppmärksammas för sina skolresultat, oavsett föräldrarnas problem. Ingen annan fråga betyder mer för deras långsiktiga möjligheter att lyckas. Moderaterna vill att socialtjänsten i större utsträckning ska prioritera barnens skolresultat i familjer med sociala problem. Familjer som får stöd av socialtjänsten ska bland annat få hjälp att söka sig till skolor utanför utanförskapsområden. Socialstyrelsen bör i ett första steg ta fram en handlingsplan på hur socialtjänsten ska stärka sitt arbete med att hjälpa utsatta familjer att se till att barnen klarar skolan. Möjligheten att erbjuda föräldrar att delta i ett föräldrastödsprogram under barnets uppväxt bör också prövas.

- *Moderaterna öronmärker 30 miljoner kronor inom ramen för anslaget för bidrag till utveckling av socialt arbete för att utveckla socialtjänstens metoder för att hjälpa utsatta familjer att se till att barnen klarar skolan.*

Utveckla en nationell strategi för socialtjänstens kompetensförsörjning

Utveckla en nationell strategi gällande socialtjänsten avseende personalförsörjning, handledarstöd, introduktionsutbildningar och vidareutbildning. Därtill bör möjligheterna att på längre sikt införa yrkeslegitimationer prövas.

Hög kvalitet i socialtjänsten genom tydliga och enhetliga krav

Moderaterna vill säkra tillståndsgivning, tillsyn, uppföljning och utvärdering inom socialtjänsten genom ett tydligt uppdrag och ökade resurser till Inspektionen för vård och omsorg.

12. Hela landet ska leva

Moderaterna vill att hela landet ska leva. En grundförutsättning för det är att människor kan bo och verka även på landsbygden. Hela Sveriges utvecklingskraft, tillväxtpotential och sysselsättningsmöjligheter ska tas tillvara. Människor och företag över hela vårt land ska ges möjligheter att växa och utvecklas. Jordbruket, livsmedelsproduktionen och skogsbruket lägger grunden för en livskraftig landsbygd. Det är för oss självklart att stärka förutsättningarna för företagande, handel och konkurrenskraften så att fler jobb skapas i hela landet. Städerna klarar sig inte utan landsbygden.

Regeringens politik försvårar i många delar tillvaron runtom i Sverige. Höjd bensinskatt, minskat ROT- och RUT-avdrag och förslag om en vägslitageskatt är några exempel på förslag som riskerar att drabba hushåll och företag. Moderaterna säger nej till höjd bensinskatt och förändringar i ROT- och RUT-avdragen. För att hela Sverige ska leva behöver villkoren för människor att leva och verka på landsbygden stärkas.

a. Goda villkor för landsbygdens företag

Fungerande regelverk och rimliga kostnader är avgörande för landsbygdens företag. Med ett av världens tuffaste djurskydd och högt ställda krav på miljö- och klimatpåverkan håller det svenska jordbruket och dess produkter en mycket hög kvalitet. Samtidigt innebär det att jordbrukets produktion är dyrare i Sverige än i många andra länder. Svenskt jordbruk har allt svårare att konkurrera på den internationella marknaden, vilket är särskilt tydligt i den svåra situation som mjölkbönderna befinner sig i. Vi anser att förutsättningarna för jordbruket behöver förbättras.

Sänkt dieselskatt för att tillfälligt stärka jordbrukets och skogsbrukets konkurrenskraft

Avstånd är en stor nackdel för jordbrukets och skogsnäringens konkurrenskraft. Moderaterna anser att kostnaderna för jordbrukets och skogsnäringens transporter ska ligga på nivåer som inte hämmar konkurrenskraften. Dessvärre har den rödgröna regeringen beslutat om höjd skatt på drivmedel och har för avsikt att införa en avståndsbaserad lastbilsskatt. Det är skattekostnader som gör landsbygdsföretagen mindre konkurrenskraftiga. Vi säger nej till skadliga skattehöjningar på transporter. Istället gör vi en tillfällig satsning med nedsatt skatt på diesel för jordbruket, med syfte att minska kostnader och stärka konkurrenskraften. Vi ökar nedsättningen med 50 öre per liter. Denna satsning är större än regeringens sammanlagda kompensation för jordbruk och skogsbruk.

- *Moderaterna satsar 170 miljoner kronor per år 2016–2018 på en tillfällig nedsättning av dieselskatten inom jordbruk och skogsbruk.*

Verka för att likställa förutsättningarna för alla lantbrukare i EU

Sverige bör intensifiera arbetet på EU-nivå för att likställa förutsättningarna för alla lantbrukare i EU, med målet att EU-reglerna bör närma sig den svenska nivån.

Nationella regler som går längre än EU-gemensamma regler bör alltid prövas noga och vara väl motiverade. Till exempel upplever många lantbrukare att beteskravet, kravet på att kor ska gå på bete delar av året, kan vara hämmande och fördyrande för deras verksamhet. Vi vill därför se över utformningen av beteskravet för att uppnå mer flexibilitet och ökade möjligheter att stärka produktionen, samtidigt som Sveriges starka djurskydd fortsatt värnas.

Tidigarelägg utbetalningen av gårdsstödet

En mer direkt åtgärd för våra svenska mjölkbönder är att Sverige bör utnyttja möjligheten att genomföra utbetalningarna av EU-stöd så tidigt som möjligt inom respektive budgetår, däribland gårdsstödet. Regeringen måste se till att Jordbruksverket så snart som möjligt betalar ut de stöd som mjölkbönderna är berättigade till.

Förenkla utformningen av länsstyrelsernas livsmedelskontroller

För att ytterligare förbättra de ekonomiska villkoren inom jordbruket anser vi att utformningen av länsstyrelsernas livsmedelskontroller bör ses över och förenklas. Behovsdriven forskning som stärker konkurrenskraften inom jordbruks- och trädgårdssektorn bör också prioriteras i högre utsträckning än idag.

En livsmedelsstrategi som främjar inhemsk produktion och export

Livsmedelsindustrin är Sveriges fjärde största industrisektor och mat och dryck utgör runt sex procent av vår samlade varuexport. Med tanke på den höga kvaliteten i de livsmedel som jordbruket producerar, finns god potential att ytterligare stärka livsmedelsindustrin och dess export. Regeringen har påbörjat arbetet med att ta fram en livsmedelsstrategi med avsikten att kunna fatta beslut om denna under våren 2016. Moderaterna förutsätter att livsmedelsstrategin syftar till regelförenklingar och förstärkt konkurrenskraft för jordbrukssektorn.

Det organiserade matfusket snedvrider den sunda konkurrensen inom livsmedelsbranschen. Vi vill att Livsmedelsverkets kontroller av livsmedel för att stoppa fusk ska förstärkas. Vi anser också att regeringen bör driva på i EU för breda

samarbeten med syfte att sätta stopp för de kriminella nätverk som tjänar pengar på falska och potentiellt hälsofarliga produkter.

Fortsatt utveckling av det nationella skogsprogrammet

Skogen är en av Sveriges viktigaste naturtillgångar och skogsnäringen en viktig del av svensk ekonomi. Skogen ger jobb, skatteintäkter och är väsentlig i vår handel med andra länder. Skogen har också en avgörande roll i klimatomställningen av det svenska samhället då skogsprodukter kan ersätta fossila produkter och då skogen och skogsmarken i sig kan binda kol. Därtill är skogen väldigt viktig för både den biologiska mångfalden och sociala värden, såsom friluftsliv och turism. Samtidigt står skogsindustrin inför en rad utmaningar i och med omställningen till ett mer papperslöst samhälle. Utvecklingen av nya produkter är central för skogsindustrins framtid.

Alliansregeringen påbörjade arbetet med ett nationellt skogsprogram med utgångspunkt i två jämställda mål: produktionsmålet och miljömålet. En hållbar skogsskötsel, ökad export och nya biobaserade produkter och tjänster är viktiga framtidsområden. Därför är det viktigt att arbetet med att inrätta ett nationellt skogsprogram fortsätter i samma anda. Skogsprogrammets inriktning bör vara att det ska omfatta ekonomiska, sociala och miljömässiga värden och syfta till att skogen och dess värdekedja ytterligare bidrar till utveckling.

b. Service i hela landet

De människor och företag som bor och verkar på landsbygden behöver tillgång till fungerande grundläggande service inom rimligt avstånd. Det gäller för såväl kontakter med kommuner och myndigheter som kommersiell service. På landsbygden är framförallt servicelösningar som bygger på lokala förutsättningar och samverkan mellan företagare och civilsamhället de som blir långsiktigt hållbara och bärkraftiga. Vi vill se en ökad samordning mellan myndigheter och förbättrad samverkan mellan offentliga aktörer och företag för att ytterligare stärka en god offentlig och kommersiell service i hela landet, samt se över vilka regler som behöver moderniseras för att åstadkomma detta.

Väl fungerande bredbandsuppkoppling och telefoni är idag en grundläggande förutsättning för att människor ska kunna bo och verka på landsbygden. Med snabbt bredband och god telefontäckning förenklas både människors och företags kontakter med myndigheter och företag. Inom ramarna för landsbygdsprogrammet 2014–2020 finns 3,25 miljarder kronor avsatta för att nå alliansregeringens mål om att 90 procent

av alla hushåll och företag i landet ska ha tillgång till bredband om minst 100 Mbit/s. För att nå det målet föreslog Alliansen att bredbandskoordinatorer med uppdrag att koordinera och effektivisera bredbandsutbyggnaden skulle inrättas hos länsstyrelserna, vilket nu är genomfört. Moderaterna vill se att bredbandskoordinatorernas arbete följs upp senast 2017, för att avgöra deras resultat samt vilka eventuella åtgärder som behövs för att nå målet för bredbandstäckning.

c. Vilt och jakt

I Sverige har vi en stor artrikedom och livskraftiga viltstammar. Möjligheterna som vår natur erbjuder, med rekreation, motion och jakt, innebär också ett stort ansvar att bruka och nyttja naturen på ett sätt som är långsiktigt hållbart.

Alliansregeringen tillsatte en omfattande jaktlagsutredning, med syfte att ta fram ett modernt och enkelt regelverk som möter en bred acceptans. Denna valde den rödgröna regeringen att i förtid lägga ner. Ett av utredningens förslag var att inrätta en ny myndighet för viltförvaltning och jaktfrågor. Våren 2015 tillkännagav riksdagen för regeringen att en sådan myndighet för viltförvaltning och jaktfrågor ska inrättas snarast, i enlighet med ett förslag från Alliansen. Regeringen bör därmed återkomma till riksdagen i frågan.

Rovdjurspolitik som skyddar landsbygden

Inga av våra rovdjursarter är utrotningshotade. Alliansregeringen utformade, utifrån omfattande forskning, en ny rovdjurspolitik som möjliggör en regionaliserad och ansvarsfull förvaltning. Sverige uppfyller sina internationella åtaganden. Människor som lever nära rovdjur och vilt ska kunna vara med och påverka. Den gällande rovdjurspolitiken ger möjlighet till en riktad selektiv jakt på varg utan att påverka vargens gynnsamma bevarandestatus. Rovdjursangrepp på tamboskap och husdjur kan orsaka skada för enskilda lantbrukare och leder till otrygghet. Vi vill att det ska gå att bedriva en ändamålsenlig skydds jakt kombinerat med ersättningar till dem som får sina tamdjur rivna och dödade av rovdjur.

Främja klimatsmart viltkött

Viltkött är klimatsmart. Därför kan det finnas skäl att vi förbättrar möjligheterna till jakt och gör viltkött mer tillgängligt. För att öka efterfrågan på viltkött, även i de offentliga köken, vill vi göra en tidsbegränsad satsning där Livsmedelsverket, Naturvårdsverket och Jordbruksverket tillsammans får i uppdrag att inom ramen för ett pilotprojekt bygga upp stärkt infrastruktur för hantering av viltkött.

- *Moderaterna satsar 6 miljoner kronor under perioden 2016–2019 för att Livsmedelsverket, Naturvårdsverket och Jordbruksverket ska utveckla hantering och konsumtionsmöjligheter av viltkött.*

13. Skydda miljö och klimat

a. Skydda miljö och klimat genom effektiva och riktade insatser

Sveriges natur är en fantastisk tillgång och resurs. Våra naturtillgångar måste förvaltas och användas på ett hållbart och resurssnålt sätt. Moderaterna är måna om att vår natur ska brukas klokt så att även kommande generationer kan nyttja dess resurser. För Moderaterna är det viktigt att man ska kunna bo och verka i hela landet.

Moderaternas miljöpolitik grundas i principen om att förorenaren betalar. Vi tror på långsiktiga, realistiska mål och kostnadseffektiva styrmedel. De flesta miljö- och klimathoten möts bäst genom effektiva styrmedel som bidrar till både teknikutveckling och förändrat beteende. Sverige är och ska fortsätta att vara ett föregångsland och pådrivande i arbetet med miljö och klimatfrågor. Under alliansregeringens åtta år vid makten visade vi att bra miljö- och klimatpolitik och minskade utsläpp av växthusgaser går hand i hand med ökad tillväxt. Utsläppen av växthusgaser i Sverige minskade med 19 procent mellan 2006 och 2014. Under motsvarande period har dessutom andelen förnybar energi ökat med över 8 procentenheter och Sverige är med över 50 procent förnybar energi det land i EU som har högst andel. Sedan 2006 har antalet miljöbilar ökat kraftigt och vindkraften står för tio gånger mer el. Den årliga tillförseln av kväve till Östersjön har minskat. Arealen skyddad natur har, sedan 2006, ökat med 350 000 hektar, vilket motsvarar en yta större än Gotland. De statliga företagen fick tydliga mål att stärka sitt hållbarhetsarbete. Kontrasten är tydlig mot regeringens symbolåtgärder som ofta har en tveksam effekt.

Givet de fortsatta behov som föreligger ställs höga krav på att de insatser som prioriteras ska vara kostnadseffektiva. Det är därför förvånande att flera av regeringens åtgärder dömts ut av flera bedömare som ineffektiva. Regeringen vill införa ett klimatpolitiskt ramverk. Internationella erfarenheter från bland annat Tyskland och Storbritannien visar att effekterna av ett sådant ramverk kan bli negativa såväl för miljön och klimatet, som för statskassan. Regeringen vill återinföra det kritiserade klimatinvesteringsprogrammet Klimatklivet, tidigare Klimpbidraget i ny form, för att främja lokala klimatinvesteringar. Klimp kännetecknades av att vara väldigt byråkratiskt och centralstyrt, och innebar dessutom väldigt höga administrativa kostnader. Konjunkturinstitutet ifrågasatte Klimpbidraget och det är oklart om de påstådda utsläppsminskningarna faktiskt uppnåddes, då bidraget i huvudsak satsades på redan lönsamma åtgärder. Alliansregeringen tog bort Klimpbidraget och ersatte det med investeringar i klimatåtgärder med större, dokumenterad effekt.

Prognosen för att nå miljömålen har försämrats och arbetet med att nå miljömålen behöver fortsätta, både på hemmaplan med kostnadseffektiva lösningar och effektiva

styrmedel i enighet med principen om att förorenaren betalar. Men även genom att driva på i internationella sammanhang då många av målen är beroende av internationellt samarbete och överenskommelser.

Förlängd supermiljöbilspremie och införande av bonus–malus-system

Ett bonus–malus-system bör införas där mer miljöanpassade fordon premieras vid inköpstillfället genom en bonus, medan fordon med höga utsläpp av koldioxid får högre fordonsskatt. Supermiljöbilspremien, som utnyttjats i mycket hög utsträckning, bör förlängas fram till dess att ett välutformat och effektivt bonus–malus-system är på plats. Premien bör fortsatt vara 40 000 kronor för både elbilar och laddhybrider.

- *Moderaterna satsar 135 miljoner kronor ytterligare på supermiljöbilspremien 2016.*

Höjd fordonsskatt för de fordon som smutsar ned mest

Den största utmaningen när det gäller att bryta Sveriges beroende av fossila bränslen är transportsektorn. Denna sektor bidrar med den största nationella påverkan på klimatet och här finns det största beroendet av import av energiråvara. Moderaterna föreslår därför höjd fordonsskatt genom att koldioxidgränsen sänks från 111 gram koldioxid per kilometer till 108 gram koldioxid per kilometer. Möjligheterna att dela upp betalningen av fordonsskatt bör även utökas.

- *Denna skattechöjning stärker de offentliga finanserna med 360 miljoner kronor per år från 2016.*

Internationella klimatinvesteringar för största nytta per skattekrona

För Moderaterna är det viktigt att vi får ut största möjliga nytta för miljön för vare skattekrona som satsas. Därför vill vi förstärka satsningarna inom Sveriges program för internationella klimatinvesteringar, som har hög nytta och kostnadseffektivitet.

- *Moderaterna satsar 50 miljoner kronor 2016 och 100 miljoner kronor per år från 2017 på internationella klimatinvesteringar.*

Fortsatt satsning på laddstolpar

Moderaterna vill att satsningen på statligt stöd till laddstolpar fortgår, för att säkerställa att nödvändig infrastruktur finns för att en omställning av fordonsflottan ska kunna ske.

- *Moderaterna satsar 75 miljoner kronor per år 2016–2018 på statligt stöd för laddstolpar.*

Ökad kunskap om Carbon Capture Storage

Geologisk lagring av koldioxid, Carbon Capture and Storage (CCS) är en teknik där koldioxid i kolkraftverk, gaskraftverk, stålverk och cementindustrier avskiljs och lagras i geologiska formationer djupt under markytan eller havsbotten. Forskningen kring geografisk lagring av koldioxid går framåt, men mer kan göras. Moderaterna vill därför avsätta medel för ett kansli som utreder hur Sverige bäst kan utnyttja de forskningsresultat som finns på området.

- *Moderaterna satsar 5 miljoner kronor per år för ett kansli som ska utreda hur Sverige bäst kan utnyttja de forskningsresultat som finns vad gäller geologisk lagring av koldioxid.*

Störst miljönytta per investerad krona

Miljö- och klimatmål ska sättas så att industri och företag kan fortsätta att verka i Sverige, annars riskerar vi att flytta utsläppen och andra miljöproblem till andra länder utan samma kontroll som vi har i Sverige. För oss är det också viktigt att vi får ut största möjliga nytta för miljön för varje skattekrona som satsas. Vi eftersträvar störst miljönytta per investerad krona, oavsett om satsningarna görs i Sverige eller utomlands. Det är att ta ansvar för miljön, klimatet och skattebetalarnas pengar.

b. Internationellt samarbete

Internationella överenskommelser är viktigt för många miljö- och klimatfrågor då miljöproblemen inte stannar innanför landsgränserna. De flesta av våra nationella miljömål kan bara nås genom samarbete och åtgärder också i andra länder. Vi tar därför ansvar och driver dessa frågor internationellt. Även inom biståndet vill Moderaterna bedriva ett brett internationellt samarbete i klimatfrågor. Enligt den biståndspolitiska plattformen är de huvudsakliga prioriteringarna mänskliga rättigheter, miljö och klimat samt jämställdhet och kvinnors rättigheter.

En stark röst för att uppnå ett ambitiöst globalt klimatavtal

I december 2015 samlas världens länder i Paris på den internationella klimatkonferensen COP 21. För att kunna åstadkomma ett bindande klimatavtal som säkerställer att den globala uppvärmningen håller sig under två grader krävs det att EU, som är vår viktigaste miljöorganisation, agerar som en kraftfull och konstruktiv förhandlingspart i Paris. Moderaterna står fast vid den ambitiösa linjen om att EU:s utsläpp ska minska med 50 procent till år 2030, där 40 procent ska uppnås internt inom EU och de resterande 10 procentenheterna ska ske via internationella mekanismer. Det är av största vikt att ett bindande, långsiktigt, tydligt och transparent avtal kommer på plats i Paris. Vi ser stora möjligheter att världens länder i december kan enas om ett klimatavtal då många länder redan påbörjat arbetet med utsläppsminskningar på hemmaplan. Vi vill även att Sverige fortsätter driva på för kompletterande insatser vid sidan av klimatförhandlingarna. Den globala koalition som Sverige varit med och startat och som syftar till att begränsa kortlivade klimatgaser som sot och metan i atmosfären, ska öka sina insatser.

c. Giftfri miljö

En del av vår ökade välfärd har vi lyckats åstadkomma tack vare att vi har goda kunskaper om olika kemiska ämnen som vi tillverkar eller får ut ur naturen. Dessa kunskaper har tagit oss dit vi är idag vad gäller exempelvis teknologi, sjukvård och livsmedel. Men hanteras kemikalierna fel, och hamnar i miljöer där de inte hör hemma kan dessa innebära stora risker för djur och natur, och därmed orsaka stora skador på våra ekosystem på olika nivåer. Moderaterna vill fortsatt driva på inom EU för att öka takten när det gäller att fasa ut farliga ämnen, som hormonstörande ämnen och kvicksilver.

Kunskapsportal för enskilda och företag om gifter och kemikalier

Vi vill att alla ska kunna känna sig trygga med att de produkter de köper inte innehåller farliga ämnen. De ska inte vara skadliga för oss, djur eller natur. Arbetet med ”en giftfri vardag” med särskilt fokus på barn, är därför högt prioriterat för Moderaterna. Vi tycker också att det är viktigt att alla får rätt och lättförståelig information om kemikalier. Vi vill därför inrätta en kunskapsportal, som ska underlätta för privatpersoner och företag att få rätt information på ett enkelt sätt. Vi vill också införa träffsäkra ekonomiska styrmedel för att minska riskerna att bli exponerad för miljöfarliga ämnen.

d. Friska hav och vattendrag och stor biologisk mångfald

Hav, sjöar och vattendrag utsätts konstant för stora påfrestningar. Ämnen från exempelvis jordbruk, skogsbruk, läkemedel och industrier påverkar vattenmiljö och därmed många växt- och djurarter som lever där. Sverige har markant minskat utsläppen av kväve och fosfor under alliansregeringens tid, mer än något annat land runt Östersjön. Lokala vattenvårdssatsningar, LOVA, har varit en av de mest effektiva satsningarna för att minska utsläppen av kväve och fosfor. Moderaterna fortsätter att verka för levande och friska hav. Vi vill att Östersjöns och Västerhavets fiskbestånd ska vara livskraftiga och att man utan oro ska kunna äta den fisk som fiskas här. Regeringen bör stärka havsmiljöarbetet runt Östersjön samt driva på i internationella förhandlingar och verka för ett förbud av mikroplaster samt bättre reningsverk i länderna runt om Östersjön.

Arbetet med att stärka vår biologiska mångfald och säkra, stärka och värdera ekosystemtjänster måste fortsätta. I den proposition som Alliansen lade 2014 presenterades en strategi för flera av de svenska miljö kvalitetsmålen och generationsmålet samt för de internationella mål som kallas Aichimålen och för målen i EU:s strategi för biologisk mångfald till 2020. Vi värnar och ser stor nytta i de frivilliga insatser som enskilda skogsägare gör för miljön.

14. Ett tryggare samhälle

I ett rättssamhälle kan brottslighet aldrig tolereras. Brottslighet raserar människors trygghet och därmed förutsättningen för deras och samhällets utveckling. Av den anledningen måste rättsväsendet vara starkt och ha medborgarnas förtroende. Varje människas trygghet är viktig. Moderaterna värnar om och vill stärka alla människors rätt till trygghet från brott oavsett var i landet man bor. Det är fortfarande för många människor i Sverige som utsätts för brott.

Moderaterna och Alliansen har stärkt rättsväsendet och tryggheten i samhället har ökat, men utmaningarna är fortsatt stora. Sverige ska vara *ett* land – inte ett land där parallella samhällen tillåts växa fram. Tung gängkriminalitet, skjutningar och våldsdåd är allvarligt och oacceptabelt. Det är en utveckling som måste brytas och som kräver kraftfulla åtgärder.

Polisens resurser behöver förstärkas. Moderaterna vill tillföra resurser för att utbilda och anställa nya poliser de närmaste åren. I ett läge med stark befolkningsökning och nya utmaningar för polisen väljer regeringen att ta bort kravet på 20 000 poliser. Konsekvensen av detta riskerar att bli en minskning av antalet poliser, i ett läge där vi ser att tung gängkriminalitet och utanförskapsområden växer fram. Brottsligheten och befolkningsutvecklingen talar för att tillgången på poliser behöver öka både genom bättre prioriteringar inom polisen och genom ökat anslag.

Brott måste få konsekvenser. Brottslighet gör systematiskt samhället mindre tryggt. Det behövs därför straffskärpningar för bland annat allvarliga våldsbrott, grova narkotikabrott och för brottslighet som begås inom ramen för en organiserad kriminell verksamhet. Samtidigt måste även vardagsbrottsligheten såsom bostadsinbrott prioriteras av polis och åklagare och straffen för bostadsinbrott höjas.

a. En starkare och effektivare polis

Polisen har en ny organisation från och med den 1 januari 2015. Den nya organisationen måste nu implementeras i alla led så att verksamheten blir mer effektiv och når de mål som finns för förändringen. Polisens effektivitet står inte i proportion till de resursökningar rättsväsendet fått de senaste åtta åren. Vi vill ha en mer effektiv polisorganisation som utreder och klarar upp fler brott och är närvarande i hela landet. Fler lokala, närvarande poliser behövs samtidigt som ett mer aktivt brottsförebyggande arbete, där polisen och kommunerna samarbetar, är nödvändigt.

Det finns i dag 63 geografiska områden i Sverige där kriminella nätverk har stor negativ påverkan i lokalsamhället. I dessa områden upplevs misstron mot samhället vara utbredd och på flera platser tar den sig uttryck genom att polisen inte är välkommen i

området. Områdena präglas av social oro och utanförskap. I sådana områden har polis och räddningstjänst svårt att utföra sitt arbete. Det behövs krafttag för att säkerställa att alla invånare – oavsett var man bor – kan känna trygghet och att rättsväsendet står starkt.

Stärk polisväsendet med 1 000 nya poliser

Under alliansregeringen genomfördes stora satsningar på fler poliser.

Befolkningsökningen och samhällsutvecklingen gör att det behövs fler poliser för att utreda och bekämpa brott. Moderaterna vill utbilda och anställa 1 000 nya poliser som i huvudsak ska användas för att förstärka brottsbekämpningen i särskilt brottsbelastade områden samt i glest befolkade delar av landet. Antagningen till polisutbildningen ska från och med hösten 2016 öka med 150 elever per årskull.

- *Moderaterna satsar 15 miljoner kronor 2016, 50 miljoner kronor 2017, 160 miljoner kronor 2018 och 350 miljoner kronor 2019 på att stärka polisväsendet med 1 000 nya poliser.*

b. Bekämpa terrorismen

Radikalisering, våldsbejakande extremism och terrorism utgör ett hot mot såväl människor som stater och ytterst mot de värderingar som vårt samhälle vilar på. En ökad radikaliserings bland extrema grupper utmanar tryggheten i vårt samhälle.

Exemplen på svenskar som reser, utför och deltar i terroristhandlingar eller terroristträning i exempelvis Syrien och Irak är flera. Samhället måste reagera med tydlighet och konsekvens mot dem som återvänder. Vi vill ge myndigheterna bättre förutsättningar att möta det hot dessa grupper utgör för vårt samhälle.

Ökade resurser till Säpo och polisens nationella insatsstyrka

Konkreta insatser behövs här och nu, samtidigt som det långsiktiga arbetet för att förhindra och förebygga terrorism och radikaliserings måste förbättras. Inget tyder i dagsläget på att de utmaningar som finns när det gäller att säkra tryggheten i ett fritt och öppet Sverige kommer att minska. Därför vill vi att Säkerhetspolisen ges ökade resurser och nödvändiga verktyg för att motverka och lagföra terrorismrelaterad brottslighet. Det är också viktigt att säkerställa att polisens nationella insatsstyrka tillförs tillräckliga resurser för att samtidigt kunna göra insatser mot terrorister på två eller flera ställen i landet.

- *Moderaterna satsar 65 miljoner kronor under 2016 och 2017 samt 95 miljoner kronor under 2018 och 2019 på ökade resurser till Säpo för att förebygga och lagföra terrorismrelaterad brottslighet och 30 miljoner kronor per år till nationella insatsstyrkan för att öka dess operativa förmåga.*

Förstärkt arbete mot finansiering av terrorism

Ytterligare ett steg för att förstärka arbetet mot radikaliserings och terrorism är att ta krafttag mot hur den finansieras. Moderaterna vill därför ge Ekobrottsmyndigheten och Skatteverket ett särskilt uppdrag och ökade resurser för att utreda finansieringen av terrorism. Vi vill också säkerställa att Internationella åklagarkammaren i Stockholm har rätt resurser, exempelvis tillräckligt med specialpolis som kan bistå i utredningarna om terrorism och krigsbrott. Åklagare har varnat för att krigsförbrytare kan gå fria i Sverige för att det finns för få poliser som utreder de misstänkta brotten. Det är inte acceptabelt.

- *Moderaterna satsar 10 miljoner kronor per år på ökade resurser till Ekobrottsmyndigheten och Skatteverket för att utreda finansieringen av terrorism. Moderaterna satsar 5 miljoner kronor per år till Polismyndigheten för att utreda krigsbrott.*

15. Ett starkt försvar i en orolig omvärld

Världen är mer osäker och orolig än på länge och därmed också alltmer oförutsägbar. Konflikten i Ukraina visar inga tecken på att avta och spänningen i vårt närområde är fortsatt hög med ett allt mer auktoritärt och aggressivt Ryssland. Under det senaste året har vi sett såväl en bekräftad ubåtskränkning på svenskt territorium som ett mycket offensivt militärt övningsmönster på och över Östersjön samt olika former av incidenter.

I Mellanöstern och Nordafrika ökar radikaliserings och den har kommit att följas av terror. De sönderfallande staterna destabiliserar hela regionen och utgör baser för terror som även riktas mot Europa. Sönderfallet tillsammans med stora klimatförändringar som orsakar flyktingströmmar påverkar hela världen. Säkerhetsläget är idag mer problematiskt än på mycket länge.

De mångfacetterade utmaningar vi står inför kräver ett starkt svenskt försvar. Försvarsförmågan måste stärkas och samarbetet med andra likasinnade stater måste öka för att möta gemensamma utmaningar. Alliansregeringen påbörjade arbetet att på allvar stärka försvaret under 2014 med att presentera de förslag som sedermera antogs av Försvarsberedningen samma år. Den försvarsuppgörelse som träffades i april 2015 fortsätter det arbetet.

a. Försvarsuppgörelsen stärker Sveriges långsiktiga försvarsförmåga

Försvarsuppgörelsen mellan Moderaterna, Centerpartiet och Kristdemokraterna samt Socialdemokraterna och Miljöpartiet innebär att det finns ett brett stöd i Sveriges riksdag för att stärka det svenska försvaret. Det är ett trendbrott och en viktig signal i en orolig tid. Riksdagen tog försvarsbeslutet som gör verklighet av försvarsuppgörelsen i juni 2015.

Den breda enighet som finns i försvarsuppgörelsen är mycket positiv. Dock finns det tyvärr en del frågetecken kring regeringspartiernas förmåga att långsiktigt stärka försvaret. Regeringens bud i förhandlingarna inför försvarsuppgörelsen låg i praktiken på hälften av det som Moderaterna presenterade. I Miljöpartiet finns en utbredd skepsis mot såväl försvaret och försvarsindustrin som internationell samverkan, särskilt med Nato. Socialdemokraterna å sin sida förmår inte ta den helt nödvändiga debatten om ett svenskt Natomedlemskap. Moderaterna kommer fortsatt verka för ett starkt försvar och långsiktigt stärkt försvarsförmåga.

Ökade resurser till försvaret inom ramen för försvarsuppgörelsen

Försvarsuppgörelsen består både av de ökningarna den dåvarande alliansregeringen gjorde och av ytterligare 10,2 miljarder kronor under perioden 2016–2020 för satsningar på förmågor utifrån det underlag som Försvarmakten presenterade inför försvarsbeslutet. Tre särskilda prioriteringar pekas ut – satsningar på försvarets basplatta, förstärkning Gotland samt en stärkt ubåtsjaktförmåga. Detta är nödvändiga åtgärder med fokus på att i närtid stärka Sveriges försvarsförmåga.

- *Moderaterna satsar 1,3 miljarder kronor för att förstärka Sveriges försvar 2016. För åren 2017, 2018 och 2019 satsar Moderaterna 1,9, 2,2 respektive 2,3 miljarder kronor per år.*

b. Svensk färdplan för Natomedlemskap

De satsningar på försvaret som försvarsbeslutet innebär är nödvändiga och ett viktigt steg för att stärka Sveriges försvarsförmåga. Det är dock inte tillräckligt för att kunna möta den osäkra utvecklingen i Sveriges närområde. Parallellt med åtgärder för att stärka vårt eget försvar måste vi även utöka våra internationella försvarssamarbeten, särskilt det med Nato. Ett svenskt medlemskap i Nato har aldrig varit så angeläget som det är idag.

Moderaterna vill därför se en svensk färdplan mot Natomedlemskap. Ukrainakrisen har lett till att skillnaden mellan partnerskap och medlemskap i Nato har ökat i takt med att Nato tvingats lägga större tonvikt på kollektivt försvar. Både Ukraina och Georgien är liksom Sverige partnerländer till Nato, men det är endast de fullvärdiga medlemmarna som innefattas av de gemensamma försvarsförpliktelserna inom Nato.

Det är glädjande att såväl det folkliga stödet för ett svenskt Natomedlemskap har ökat som att allt fler partier i Sveriges riksdag ställer sig positiva till ett svenskt medlemskap. Moderaterna kommer att föra processen vidare genom fördjupad dialog kring förutsättningarna för ett svenskt och finskt medlemskap i Nato.

Vidare avvaktar vi även den utredning om svenska internationella samarbeten och medlemskap, inklusive Nato, som är en del av försvarsuppgörelsen. Den kommer att ge fördjupad kunskap om vad ett Natomedlemskap innebär och vara ett steg framåt i debatten. Fakta kommer att fördjupa den svenska debatten och därmed medverka till att vi kommer närmare ett svenskt medlemskap.

c. Fortsatta behov för personal- och materielförsörjning

Det svenska försvaret står inför utmaningar i framtiden när det gäller såväl personal- som materielförsörjningen. Rekryteringen till Försvarsmakten fungerar bra, men däremot finns det problem med att för många soldater och sjömän bryter sina kontrakt i förtid. Försvarsmakten arbetar idag med att se på vilka incitament som kan användas för att vända den utvecklingen. Arbetet för att erbjuda de anställda bra villkor och inte minst en meningsfull vardag där kärnverksamheten är i fokus bör förstärkas.

Utredningen om försvarets långsiktiga personalförsörjning kommer att analysera dessa frågor närmare. Den ska även titta på hur blandssystem av frivillighet och värnplikt fungerar. Moderaterna står bakom den frivilliga personalförsörjningen, men anser det vara befogat att skaffa mer kunskap om hur personalförsörjningen fungerar i länder med blandssystem.

Bortom 2020 finns stora utmaningar i försvarets materielförsörjning, vilka kommer att kräva ytterligare resurser till Försvarsmakten. Det svenska försvaret ska ha tillgång till modern materiel för att kunna möta en motståndare som ligger i teknologisk framkant. Detta kräver stora investeringar i försvarsmateriel. Försvarsberedningen har till exempel lyft behovet av fler JAS Gripen E, ytterligare en ny ubåt och tillgång till kryssningsrobotar för långräckviddig bekämpning. Det är viktigt att dessa behov tillgodoses och att det finns en långsiktig plan för hur detta ska gå till.

d. Stärkt försvarsförmåga i ny konfliktmiljö

Konflikten i Ukraina har visat på hur den moderna krigföringen har förändrats. Numera handlar det inte bara om att kunna möta traditionella militära hot, utan istället ett integrerat användande av både civila och militära verktyg. Det handlar om allt från psykologisk och elektronisk krigföring till användande av specialförband och ekonomiska påtryckningsmedel. Sverige ska ha förmågan att möta denna nya hotbild, vilken brukar benämnas hybridkrigföring. Moderaterna presenterar därför ett antal förslag för att stärka vår försvarsförmåga i den nya konfliktmiljön.

Utred om det psykologiska försvaret ska återupprättas som egen myndighet

Informationskrigföring är ett instrument som visat sig vara mycket effektivt. Genom att sprida desinformation kan en eventuell fiende underminera och förstöra förtroendet för ett lands civila, politiska och militära ledning och underblåsa interna motsättningar. Moderaterna vill därför låta FOI utreda möjligheten att återupprätta det psykologiska försvaret som egen myndighet.

- *Moderaterna satsar 30 miljoner kronor per år på Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI) för att bibehålla forskningskompetensen och utreda det psykologiska försvaret.*

Inför en cyberdoktrin

En aspekt av modern krigföring som blir allt mer betydelsefull är cyberförmågan. Genom att slå mot elektroniska flöden kan man orsaka allvarliga störningar i ett samhälles vitala infrastruktur och försvaga ett lands försvarsförmåga. Sverige måste kunna möta den sortens hot med både en defensiv och en aktiv cyberförmåga. Vi bör även ha en cyberdoktrin som klargör att Sverige inte kommer att vara först med att använda sin aktiva cyberförmåga.

Öka samordningen för hybridkrigföring

Moderaterna vill även se en mer funktionell försvarsunderrättelseförmåga, bättre samordning mellan civila och militära förmågor inom totalförsvaret samt ökade möjligheter till kunskaps- och erfarenhetsutbyte mellan försvarets specialförband och polisens nationella insatsstyrka.

- *Moderaterna satsar 20 miljoner kronor per år på Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) för att stärka arbetet med det civila försvaret.*

Fortsatta internationella insatser

Slutligen måste vikten av fortsatta internationella insatser framhållas. Genom dem skapar vi fred och säkerhet på plats där de görs, men de är även centrala för Sveriges säkerhet. Säkerhet i samverkan med andra är fortsatt en hörnsten i svensk försvars- och säkerhetspolitik.

16. Övrig finansiering och budgetförstärkningar

Utöver de åtgärder som har beskrivits tidigare i budgetmotionen föreslår Moderaterna följande större finansieringsförslag och budgetförstärkningar.

Effektivisering av myndigheter

För att finansiera prioriterade satsningar görs en justering av de anslag som berörs av PLO-uppräknig. Detta ger ett ökat effektiviseringsstryck och tar tillvara besparingsmöjligheter hos myndigheterna. Effekten av justeringen motsvarar en 30-procentig minskning av PLO-uppräknig under perioden 2017–2019. Anslag inom utgiftsområde 4 samt utgiftsområde 6 är undantagna. Åtgärden bedöms stärka de offentliga finanserna med 300 miljoner kronor 2017, 990 miljoner kronor 2018 samt 1 940 miljoner kronor 2019.

Nedsatt rikthyra för myndigheter i Stockholms innerstad

Det bedöms finnas utrymme för effektiviseringar av lokalkostnaderna för de myndigheter som befinner sig i Stockholms innerstad och därför reduceras rikthyran för dessa myndigheter. Åtgärden bedöms stärka de offentliga finanserna med 89 miljoner kronor 2016 för att sedan öka till cirka 230 miljoner kronor 2019.

Effektivisering av arbetsmarknadsutbildningen

Arbetsmarknadsutbildningen har haft svaga resultat under senare år och många av dem är även kostsamma. Vi ser därför ett stort behov av att rikta om resurserna till mer effektiva reformer och 600 miljoner kronor per år kommer därför användas för att finansiera satsningar för att fler ska få sitt första jobb.

Slopad gruppregistrering av moms

Idag är vissa företag, framför allt inom den finansiella sektorn, undantagna från mervärdesskatt. Beskattningen bör göras mer neutral och därför föreslås att reglerna i mervärdesskattelagen om gruppregistrering slopas. Åtgärden bedöms stärka de offentliga finanserna med 400 miljoner kronor 2016 och 350 miljoner kronor per från 2017 och framåt.

Höjd referensränta

Referensräntan vid ränteförmån höjs med 0,5 procentenheter. Åtgärden bedöms stärka de offentliga finanserna med 245 miljoner kronor per år.

Ökade ansökningsavgifter för uppehållstillstånd

Ansökningsavgiften för uppehållstillstånd på grund av anhöriganknytning samt för studier höjs för att öka kostnadstäckningen. Åtgärden bedöms stärka de offentliga finanserna med 50 miljoner kronor per år.

Vid sidan av dessa förslag görs även budgetomflyttningar, vilka har beskrivits i figur 11.

Bilaga A

Förslag till utgiftsramar 2016			
<i>Tusental kronor</i>			
Utgiftsområde	Regeringens förslag	Avvikelse från regeringen (M)	
1	Rikets styrelse	12 717 244	-117 000
2	Samhällsekonomi och finansförvaltning	14 812 312	-89 000
3	Skatt, tull och exekution	10 782 946	+5 000
4	Rättsväsendet	41 573 737	+55 000
5	Internationell samverkan	1 905 203	±0
6	Försvar och samhällets krisberedskap	48 827 432	±0
7	Internationellt bistånd	32 357 474	-820 000
8	Migration	19 419 719	-106 663
9	Hälsovård, sjukvård och social omsorg	69 237 676	-4 069 000
10	Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning	109 868 281	-1 597 000
11	Ekonomisk trygghet vid ålderdom	36 184 250	±0
12	Ekonomisk trygghet för familjer och barn	87 129 050	-217 000
13	Jämställdhet och nyanlända invandrares etablering	21 070 265	-1 025 000
14	Arbetsmarknad och arbetsliv	79 681 475	-3 945 000
15	Studiestöd	21 707 932	-1 250 200
16	Utbildning och universitetsforskning	69 452 400	-3 207 000
17	Kultur, medier, trossamfund och fritid	13 694 535	-641 000
18	Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik	7 064 024	-5 880 000
19	Regional tillväxt	3 255 721	±0
20	Allmän miljö- och naturvård	7 661 756	-1 996 000
21	Energi	2 812 038	-303 000
22	Kommunikationer	54 122 036	-25 000
23	Areella näringar, landsbygd och livsmedel	18 919 553	-216 000
24	Näringsliv	5 998 273	-497 000
25	Allmänna bidrag till kommuner	93 398 252	-107 000
26	Statsskuldräntor m.m.	10 769 176	±0
27	Avgiften till Europeiska unionen	31 827 167	±0
Summa utgiftsområden		926 249 927	-26 047 863
Minskning av anslagsbehållningar		-3 142 750	±0
Summa utgifter		923 133 277	-26 047 863
Myndigheters m.fl. in- och utlåning i Riksgäldskontoret, netto		10 768 000	+64 000
Kassamässig korrigering		0	±0
Summa		933 901 277	-25 983 863

Bilaga B

Beräkning av statsbudgetens inkomster 2016		
<i>Tusental kronor</i>		
Inkomsttitel	Regeringens förslag	Avvikelse från regeringen (M)
1100 Direkta skatter på arbete	606 496 570	-19 245 000
1111 Statlig inkomstskatt	57 362 178	-1 625 000
1115 Kommunal inkomstskatt	668 386 593	+200 000
1120 Allmän pensionsavgift	113 126 901	±0
1130 Artistskatt	0	±0
1140 Skattereduktioner	-232 379 102	-17 820 000
1200 Indirekta skatter på arbete	527 200 668	-2 470 000
1210 Arbetsgivaravgifter	512 369 066	-700 000
1240 Egenavgifter	13 623 935	±0
1260 Avgifter till premiepensionssystemet	-35 151 360	±0
1270 Särskild löneskatt	43 424 754	-1 770 000
1280 Nedsättningar	-7 733 014	±0
1290 Tjänstegruppliv	667 286	±0
1300 Skatt på kapital	200 279 508	+490 000
1310 Skatt på kapital, hushåll	46 721 530	±0
1320 Skatt på företagsvinster	101 302 132	+490 000
1330 Kupongskatt	4 943 554	±0
1340 Avkastningsskatt	5 061 052	±0
1350 Fastighetskatt	32 710 311	±0
1360 Stämpelskatt	9 540 929	±0
1400 Skatt på konsumtion och insatsvaror	510 395 499	-4 040 000
1410 Mervärdesskatt, hushåll	385 151 674	+400 000
1420 Skatt på alkohol och tobak	25 140 380	±0
1430 Energiskatt	44 981 355	-4 160 000
1440 Koldioxidskatt	22 833 800	±0
1450 Övriga skatter på energi och miljö	5 499 360	-640 000
1470 Skatt på vägtrafik	20 121 879	+360 000
1480 Övriga skatter	6 667 051	±0
1500 Skatt på import	6 455 282	±0
1600 Restförda och övriga skatter	5 780 138	±0
1700 Avgående poster, skatter till EU	-6 455 282	±0
Offentliga sektorns skatteintäkter (periodiserat)	1 850 152 383	-25 265 000
1800 Avgående poster, skatter till andra sektorer	-917 514 502	-200 000
Statens skatteintäkter (periodiserat)	932 637 880	-25 465 000
1900 Periodiseringar	19 963 915	±0
1000 Statens skatteinkomster	952 601 796	-25 465 000
Övriga inkomster (kassamässigt)	-28 340 926	-250 000
2000 Inkomster av statens verksamhet	31 148 870	-250 000
3000 Inkomster av försäld egendom	5 000 000	±0
4000 Återbetalning av lån	760 800	±0
5000 Kalkylmässiga inkomster	10 719 000	±0

6000 Bidrag m.m. från EU	12 705 740	±0
7000 Avräkningar m.m. i anslutning till skattesystemet	-88 675 336	±0
8000 Utgifter som redovisas som krediteringar på skattekonto	0	±0
Statsbudgetens inkomster (kassamässigt)	924 260 869	-25 715 000

Bilaga C

Förslag till utgiftsramar 2017–2019				
<i>Miljoner kronor</i>				
Utgiftsområde		Avvikelse från regeringen (M)		
		2017	2018	2019
1	Rikets styrelse	-157	-217	-287
2	Samhällsekonomi och finansförvaltning	-234	-302	-364
3	Skatt, tull och exekution	-35	-95	-165
4	Rättsväsendet	+90	+200	+390
5	Internationell samverkan	±0	±0	±0
6	Försvar och samhällets krisberedskap	±0	±0	±0
7	Internationellt bistånd	-843	-862	-792
8	Migration	-68	-61	+390
9	Hälsovård, sjukvård och social omsorg	-2 068	-1 628	-1 658
10	Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning	-2 013	-2 103	-2 343
11	Ekonomisk trygghet vid ålderdom	±0	±0	±0
12	Ekonomisk trygghet för familjer och barn	+77	+119	+153
13	Jämställdhet och nyanlända invandrades etablering	-1 913	-2 729	-2 058
14	Arbetsmarknad och arbetsliv	-5 296	-5 976	-6 116
15	Studiestöd	-1 301	-1 262	-1 215
16	Utbildning och universitetsforskning	-4 903	-4 903	-4 951
17	Kultur, medier, trossamfund och fritid	-852	-880	-833
18	Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik	-5 830	-5 830	-5 510
19	Regional tillväxt	±0	±0	±0
20	Allmän miljö- och naturvård	-2 047	-1 957	-1 442
21	Energi	-443	-443	-453
22	Kommunikationer	-5	-65	+915
23	Areella näringar, landsbygd och livsmedel	-270	-290	-310
24	Näringsliv	-537	-547	-567
25	Allmänna bidrag till kommuner	-1 171	-726	+388
26	Statsskuldsräntor m.m.	±0	±0	±0
27	Avgiften till Europeiska unionen	±0	±0	±0
Summa utgiftsområden		-29 818	-30 557	-26 828
Minskning av anslagsbehållningar		-210	-1 340	-5 950
Summa utgifter		-30 028	-31 897	-32 778
Myndigheters m.fl. in- och utlåning i Riksgäldskontoret, netto		+64	+64	+64
Kassamässig korrigering		±0	±0	±0
Summa		-29 964	-31 833	-32 714

Bilaga D

Beräkning av statsbudgetens inkomster 2017–2019			
<i>Miljoner kronor</i>			
Inkomsttitel	Avvikelse från regeringen (M)		
	2017	2018	2019
1100 Direkta skatter på arbete	-20 385	-20 935	-20 935
1111 Statlig inkomstskatt	-2 765	-2 765	-2 765
1115 Kommunal inkomstskatt	+200	+200	+200
1120 Allmän pensionsavgift	±0	±0	±0
1130 Artistskatt	±0	±0	±0
1140 Skattereduktioner	-17 820	-18 370	-18 370
1200 Indirekta skatter på arbete	-5 310	-5 380	-5 470
1210 Arbetsgivaravgifter	-3 600	-3 700	-3 800
1240 Egenavgifter	±0	±0	±0
1260 Avgifter till premiepensionssystemet	±0	±0	±0
1270 Särskild löneskatt	-1 710	-1 680	-1 670
1280 Nedsättningar	±0	±0	±0
1290 Tjänstegrupppliv	±0	±0	±0
1300 Skatt på kapital	+990	+990	+990
1310 Skatt på kapital, hushåll	±0	±0	±0
1320 Skatt på företagsvinster	+990	+990	+990
1330 Kupongskatt	±0	±0	±0
1340 Avkastningsskatt	±0	±0	±0
1350 Fastighetskatt	±0	±0	±0
1360 Stämpelskatt	±0	±0	±0
1400 Skatt på konsumtion och insatsvaror	-4 730	-5 560	-6 420
1410 Mervärdesskatt, hushåll	+80	+140	+120
1420 Skatt på alkohol och tobak	±0	±0	±0
1430 Energiskatt	-4 530	-5 420	-6 260
1440 Koldioxidskatt	±0	±0	±0
1450 Övriga skatter på energi och miljö	-640	-640	-640
1470 Skatt på vägtrafik	+360	+360	+360
1480 Övriga skatter	±0	±0	±0
1500 Skatt på import	±0	±0	±0
1600 Restförda och övriga skatter	±0	±0	±0
1700 Avgående poster, skatter till EU	±0	±0	±0
Offentliga sektorns skatteintäkter (periodiserat)	-29 435	-30 885	-31 835
1800 Avgående poster, skatter till andra sektorer	-200	-200	-200
Statens skatteintäkter (periodiserat)	-29 635	-31 085	-32 035
1900 Periodiseringar	±0	±0	±0
1000 Statens skatteinkomster	-29 635	-31 085	-32 035
Övriga inkomster (kassamässigt)	-250	-250	-250
2000 Inkomster av statens verksamhet	-250	-250	-250
3000 Inkomster av försåld egendom	±0	±0	±0
4000 Återbetalning av lån	±0	±0	±0
5000 Kalkylmässiga inkomster	±0	±0	±0
6000 Bidrag m.m. från EU	±0	±0	±0
7000 Avräkningar m.m. i anslutning till skattesystemet	±0	±0	±0
8000 Utgifter som redovisas som krediteringar på	±0	±0	±0

skattekonto			
Statsbudgetens inkomster (kassamässigt)	-29 885	-31 335	-32 285

Bilaga E

Utgiftstak för staten (M)

Miljoner kronor, avvikelse från regeringen

	2016	2017	2018	2019
Takbegränsade utgifter	-26 048	-30 028	-31 897	-32 778
Budgeteringsmarginal	+10 048	+9 028	+897	-41 222
Utgiftstak för staten	-16 000	-21 000	-31 000	-74 000

Statsbudgetens inkomster (M)

Miljoner kronor, avvikelse från regeringen

	2016	2017	2018	2019
Direkta skatter på arbete	-19 245	-20 385	-20 935	-20 935
Indirekta skatter på arbete	-2 470	-5 310	-5 380	-5 470
Skatt på kapital	+490	+990	+990	+990
Skatt på konsumtion och insatsvaror	-4 040	-4 730	-5 560	-6 420
Offentliga sektorns skatteintäkter (periodiserat)	-25 265	-29 435	-30 885	-31 835
avgår skatter från andra sektorer	-200	-200	-200	-200
Statens skatteintäkter (periodiserat)	-25 465	-29 635	-31 085	-32 035
Periodiseringar	±0	±0	±0	±0
Statens skatteinkomster (kassamässigt)	-25 465	-29 635	-31 085	-32 035
Övriga inkomster (kassamässigt)	-250	-250	-250	-250
Statsbudgetens inkomster (kassamässigt)	-25 715	-29 885	-31 335	-32 285

Statsbudgetens saldo och statsskulden (M)

Miljoner kronor, avvikelse från regeringen

	2016	2017	2018	2019
Statsbudgetens inkomster	-25 715	-29 885	-31 335	-32 285
därav inkomster av försäld egendom	±0	±0	±0	±0
Statsbudgetens utgifter	-25 984	-29 964	-31 833	-32 714
därav statsskuld räntor	±0	±0	±0	±0
Riksgäldskontorets nettoutlåning	+64	+64	+64	+64
kassamässig korrigerig	±0	±0	±0	±0
Statsbudgetens saldo	+269	+79	+498	+429
Statsskuld vid årets slut	-269	-348	-845	-1 274

Den offentliga sektorns finanser (M)

Miljoner kronor, avvikelse från regeringen

	2016	2017	2018	2019
Offentlig sektors inkomster	-25 515	-29 685	-31 135	-32 085
Offentlig sektors utgifter	-25 772	-29 752	-31 621	-32 502
Finansiellt sparande i offentlig sektor	+257	+67	+486	+417
Staten	+333	+143	+562	+493
Ålderspensionssystemet	-276	-276	-276	-276
Kommunsektorn	+200	+200	+200	+200

<i>Finansiellt sparande i procent av BNP (nivå)</i>	-0,9 %	-0,5 %	0,0 %	0,3 %
---	--------	--------	-------	-------

Kommunsektorns finanser (M)

Miljoner kronor, avvikelse från regeringen

	2016	2017	2018	2019
Kommunal inkomstskatt	+200	+200	+200	+200

Kapitalinkomster och övriga inkomster	±0	±0	±0	±0
Statsbidrag under uo 25	-107	-1 171	-726	+388
därav ekonomiska regleringar	±0	±0	±0	±0
Statsbidrag från övriga utgiftsområden	±0	±0	±0	±0
Inkomster totalt	+93	-971	-526	+588
Utgifter	-107	-1 171	-726	+388
Finansiellt sparande i kommunsektorn	+200	+200	+200	+200

Anna Kinberg Batra (M)

Jessica Polfjärd (M)

Hans Wallmark (M)

Ewa Thalén Finné (M)

Ulf Kristersson (M)

Anti Avsan (M)

Tobias Billström (M)

Karin Enström (M)

Lotta Finstorp (M)

Camilla Waltersson Grönvall (M)

Cecilia Magnusson (M)

Elisabeth Svantesson (M)

Andreas Norlén (M)